

OLIMPIADA
W CIENIU? s. 4

GŁOSY NA WAGĘ
ZŁOTA s. 18

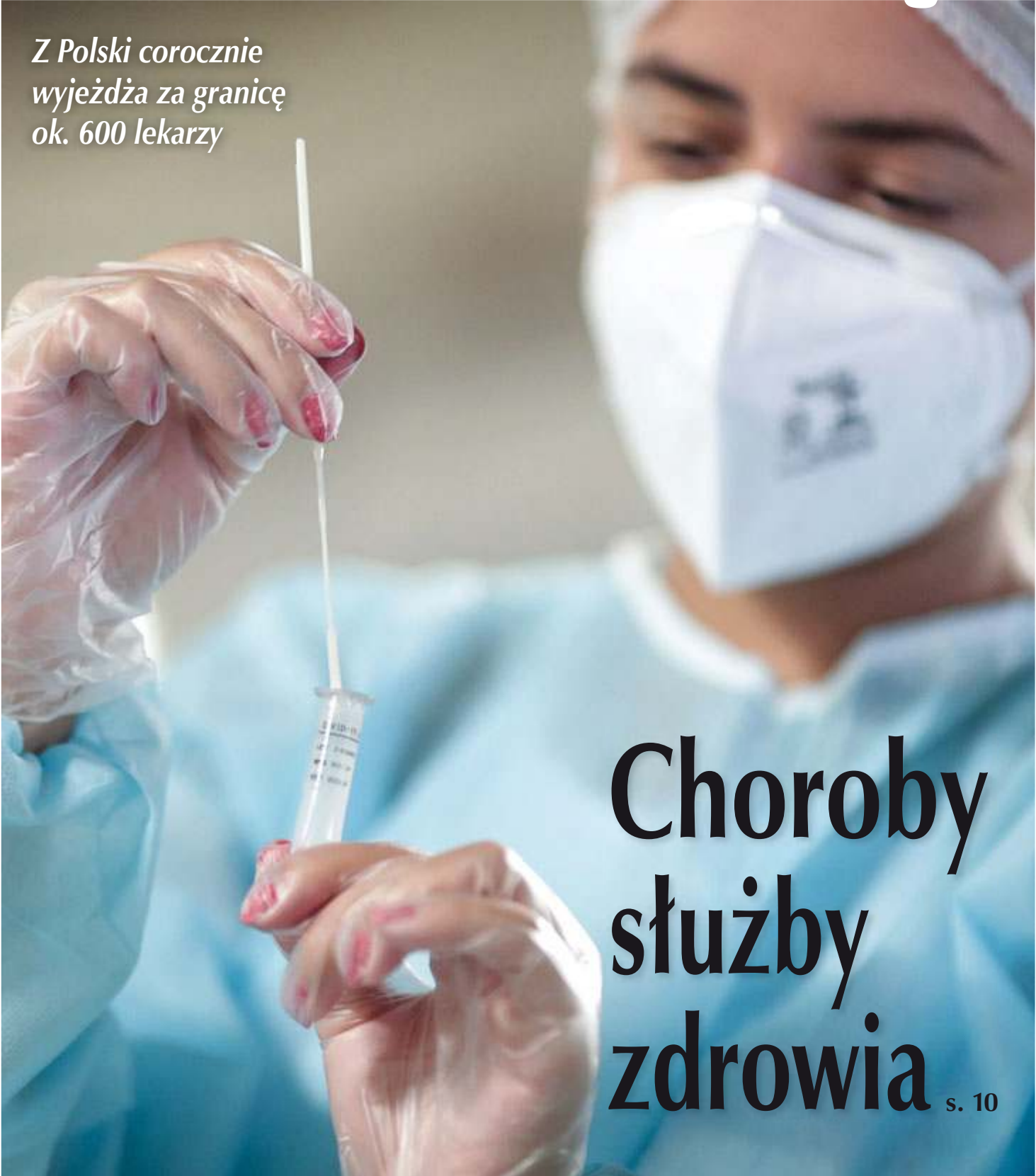
WIELKI TEST DLA
ZACHODU s. 34

NA GRANICY
ŻYCIA s. 12

6.02.2022
nr 06 (849)
cena 5 zł
(w tym 8% VAT)
NR INDEKSU 205 109
ISSN 1734-9079
www.idziemy.pl

idziemy

*Z Polski corocznie
wyjeżdża za granicę
ok. 600 lekarzy*

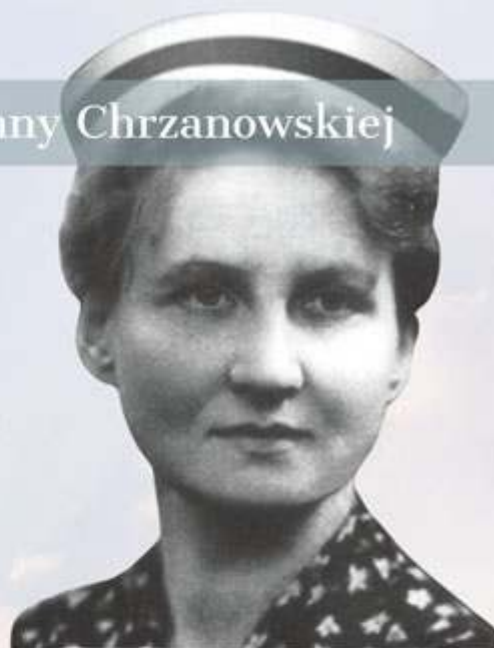
**Choroby
służby
zdrowia** s. 10

Hospicjum Sióstr Felicjanek im. bł. Hanny Chrzanowskiej

Tworzymy bezpłatne hospicjum stacjonarne w centrum Warszawy

Pomóż je otworzyć- Żyjemy Dzisiaj!

W lutym 2021r. rozpoczęliśmy kapitalny remont, w który włożyliśmy ogrom wysiłku, aby utworzyć bezpłatne hospicjum. Zakupiliśmy profesjonalny sprzęt. A to wszystko dzięki ludziom dobrego serca.

Sięgamy do początków idei hospicyjnej, którą zapoczątkowała w Polsce bł. Hanna Chrzanowska. Tworzymy miejsce, w którym panuje wzajemna życzliwość, gdzie wspólnie walczymy o jakość przeżytych chwil. Pragniemy, aby każdy chory mógł tu odetchnąć z ulgą, znaleźć ukojenie w bólu, by zamiast lęku w sercu mogła zagościć nadzieja. Uważnie podchodzimy do każdego człowieka, zawsze mając na uwadze jego dobro i niezbywalną godność.

Pragniemy, aby każdy chory mógł znaleźć ukojenie w bólu, by zamiast lęku w sercu zagościła nadzieja. Jednak, aby móc opiekować się cierpiącymi potrzebujemy ogromnych nakładów finansowych. W Warszawie na prawie 2 mln mieszkańców przypada jedynie 60 miejsc w hospicjach stacjonarnych. Odbieramy wiele próśb o przyjęcie do hospicjum. Pomóż chorym oczekującym na hospicjum.

Jak możesz nas wesprzeć?

PRZEKAZANIE 1% PODATKU:

KRS: 0000309499 z dopiskiem: Hospicjum Felicjanek

WOŁONTARIAT

wolontariat@hospicjumfelicjanek.pl

PRZELEW TRADYCYJNY:

nr konta: 31 1240 6218 1111 0011 0254 5332

Hospicjum Sióstr Felicjanek im. bł. Hanny Chrzanowskiej
info@hospicjumfelicjanek.pl, (022) 621 92 28
ul. Nowowiejska 10A, 00-653 Warszawa
www.hospicjumfelicjanek.pl

ks. Henryk Zieliński

Prawa pacjenta

Już po raz trzydziesty obchodzić będziemy Światowy Dzień Chorego. Św. Jan Paweł II zdecydował, że tak ma być corocznie we wspomnienie Matki Bożej z Lourdes. Tamtejsze sanktuarium, wybudowane w miejscu objawień z 1858 r., przyciąga miliony pielgrzymów, wśród nich rzesze chorych i ich opiekunów, szukających uzdrowienia ciała i duszy. Jest ono zarazem miejscem, w którym urzeczywistnia się niezwykła wspólnota ludzi doświadczonych chorobą oraz lekarzy, pielęgniarek, wolontariuszy i duchownych, gotowych im posługiwać jak samemu Chrystusowi. Nie ma chyba innego sanktuarium, gdzie chorzy byłiby tak bardzo dowartościowani i wręcz celebrowani jak tam. I nie ma takiego drugiego sanktuarium, gdzie corocznie dokonywałyby się równie wiele uzdrowień będących owocem wiary i budujących wiarę. Dlatego Lourdes jest też miejscem licznych nawróceń.

Coś z klimatu Lourdes Kościół chciałby przenieść do wszystkich parafii, szpitali, hospicjów, placówek opiekuńczych i domów, w których są ludzie chorzy. Troska o nich jest bowiem jednym z wyznaczników konsekwentnego przyjęcia Chrystusowej Ewangelii. Nie chodzi zatem o doroczną akcję, lecz o przemianę naszego myślenia i wartościowania, abyśmy na co dzień zwracali życzliwą uwagę na cierpiących. Jest to szczególnie ważne teraz, kiedy wartość człowieka i jego życia mierzona bywa jego fizyczną sprawnością, zdrowiem i pięknem ciała; kiedy świat podsuwa eutanazję („dobrą śmierć”) – nie jako sposób poradzenia sobie z chorobą, niepełnosprawnością czy starością, ale pozbycia się ludzi chorych, niepełnosprawnych i starych. W tym kontekście trzeba przypomnieć słowa wypowiedziane przez św. Jana Pawła II w Kaliszu 4 czerwca 1997 r.: „Miarą cywilizacji – miarą uniwersalną, ponadczasową, obejmującą wszystkie kultury – jest jej stosunek do życia. Cywilizacja, która odrzuca bezbronných, zasługuje na miano barbarzyńskiej”.

Nie wystarczy dobre chęci, aby faktycznie zmieniła się sytuacja ludzi cierpiących. Konieczna jest zmiana mentalności, w ślad za czym muszą pójść wymierne decyzje polityczne, ekonomiczne i społeczne. Co z tego, że mamy w Polsce specjalną in-

stytucję Rzecznika Praw Pacjenta z całym sztabem specjalistów, zorganizowanym w siedem departamentów, gdy możliwość korzystania z leczenia jest ograniczona? Chorzy na wizytę u specjalisty wciąż czekają nawet dziewięć miesięcy, a na zabieg w szpitalu półtora roku i dłużej. Bezpłatna służba zdrowia w wielu przypadkach pozostaje fikcją, chociaż co miesiąc na jej

utrzymanie oddajemy 9 proc. naszych dochodów!

Pandemia ujawniła kolejne choroby publicznej opieki zdrowotnej, z osławionymi teleporadami i procedurami uniemożliwiającymi leczenie pacjentów. W efekcie tego Polska ma najwyższy w Europie i trzeci w świecie (za Peru i Brazylią) współczynnik śmiertelności wskutek COVID-19 w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców! Decyzja ministra zdrowia, że każdy pacjent powyżej 60. roku życia ma prawo do realnego badania przez lekarza w ciągu 48 godzin od stwierdzenia zakażenia, jest niedopracowana i o dwa lata spóźniona. Jedną z przeszkód w jej realizacji okazuje się brak lekarzy, bo chociaż kształcimy ich nawet na uczelniach humanistycznych, to wciąż ich brakuje. I będzie brakować. Każdą ich liczbę przyciągną szpitale niemieckie, brytyjskie, norweskie i inne na Zachodzie. Tylko czy jesteśmy aż tak bogaci, żeby za ciężkie pieniądze kształcić personel medyczny dla Londynu?

Nasz system opieki zdrowotnej jest chory. Nie wierzę, że nie widzą tego politycy, wśród których, jak na ironię, mamy nadreprezentację lekarzy. Nie wystarczy „dosypać kasy”. Trzeba skończyć z bezpłatnymi studiami na rzecz studiów kredytowanych, odstąpić od finansowania zatrudniania lekarzy rezydentów przez Ministerstwo Zdrowia oraz udrożnić ścieżkę specjalizacji i awansu zawodowego. Finansowanie lekarzy w trakcie specjalizacji przez ministerstwo sprawia, że szpital, mając wpływ darmowych pracowników, nie chce zatrudniać ich już po specjalizacji na własny koszt. Dlatego ich tracimy, bo nie mają w Polsce perspektyw. Rozwiązanie wydaje się proste. Tylko że partia, która po nie sięgnie, najpewniej przegra kolejne wybory. Konieczny jest międzypartyjny konsensus w tej sprawie.

W Światowy Dzień Chorych wiele uwagi poświęcamy służbie zdrowia, bo jakąż wartość mają prawa pacjenta bez jej sprawnego funkcjonowania? Wyrażamy także wdzięczność tysiącom medyków, którzy nawet w pandemicznych warunkach i w chorym systemie z wielkim poświęceniem dbają o nasze zdrowie i świadczą o godności człowieka.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

6.02.2022 **idziemy** w numerze:

TEMAT NUMERU

Choroby służby zdrowia s. 10

fol. Irena Świerzewska

Na granicy życia
– wywiad z neurochirurg
dr Martą Zębałą s. 12

NA CZASIE

Olimpiada w cieniu?
– rozmowa z Rafałem Patyrą s. 4

Głosy na wagę złota s. 18

fol. PAP/EPASergey Dolzhenko

Wielki test dla Zachodu –
sytuacja na Ukrainie s. 34

Odbudowa z ruin – 20-lecie
struktur kościelnych w Rosji s. 42

Fala chrystianofobii s. 54

NASZE SPRAWY

Lepiej stracić minutę – rozmowa
o nowych mandatach s. 20

Wychowanie:
Zacznij od siebie s. 23

Hiszpańska wojna o pamięć s. 36

Cynk i selen s. 43

MOJA WIARA

Braterstwo Franciszka – encyklika
„Fratelli tutti” s. 38

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze
wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.
E-wydanie tygodnika można zakupić
na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

Igrzyska olimpijskie zawsze łączyły świat. Czy tym razem będą inaczej?

Kiedyś na czas igrzysk olimpijskich zawieszano spory, a broń odkładano na bok. Nikt nie myślał o konfliktach, a sport jednoczył wszystkich ludzi. Dziś, niestety, jest inaczej. Do dziś mam w pamięci olimpiadę w Soczi, po której doszło do aneksji Krymu przez Rosję. Obawiam się, że ten scenariusz może się powtórzyć, bo sytuacja za naszą wschodnią granicą jest bardzo napięta.

Niestety, igrzyska w Pekinie też w jakimś stopniu zostaną przykryte tym, co od strony politycznej dzieje się na świecie. Wiemy, że amerykańscy działacze – oczywiście nie dotyczy to sportowców – bojkotują olimpiadę. Nasz kraj na ceremonii otwarcia prawdopodobnie będzie reprezentował prezydent Andrzej Duda. Nie ma tutaj jednoznacznej opinii, która dro-

fot. arch. prywatne R. Patyry

nak warto stawiać na jakość, a niekoniecznie na ilość. Jeśli jest mniej szans i mniej sportowców, myślę, że dwa lub trzy medale będą dla nas znaczącym osiągnięciem.

Kto spośród Polaków, Pana zdaniem, może być kandydatem do medalu?

Uważam, że dla biało-czerwonych te igrzyska będą miały kobiecą, piękną twarz. Kandydatką do medalu jest Natalia Maliszewska w short-tracku na 500 m, jej koronnym dystansie. Obecnie jest jedną z najlepszych zawodniczek na świecie. W 2018 r. została wicemistrzynią świata, w 2019 r. – mistrzynią Europy. Za sobą ma też starty olimpijskie, w których dotarła do ćwierćfinału. Teraz ma duży apetyt na wygraną i, jak sama mówi, przygotowuje szyję, by zawisł na niej medal. Nie mylmy tego podejścia ze sporto-

Olimpiada w cieniu?

Z **Rafałem Patyrą**, dziennikarzem sportowym, redaktorem i prezenterem TVP, rozmawia Agnieszka M. Domańska

ga jest lepsza. Każdy kraj powinien budować własne relacje z Chińczykami i ocenić, co z punktu widzenia politycznego będzie dla niego najlepsze. Natomiast smutne jest to, że tym razem nie będzie to wielkie święto sportu, które połączy wszystkich ludzi na świecie.

Sportowcom szyki może pomieszać także trwająca pandemia?

Znacznie gorzej byłoby, gdyby był to początek pandemii, ale jesteśmy już nieco oswojeni z tą sytuacją. Za nami także igrzyska olimpijskie w Tokio, podczas których sportowcy również dostosowali się do zasad, które narzucały nie konkretne dyscypliny, ale pandemia.

Koronawirus może być reżyserem wielu poczynąń sportowych, także igrzysk olimpijskich w Pekinie. Już się tak dzieje. W reprezentacji Polski promocję olimpijską uzyskało 57 zawodników i zawodniczek, a pewnie nie wszystkich zobaczymy na arenach olimpijskich. Niektórzy w momencie wylotu kadry musieli zostać w Polsce ze względu na pozytywny wynik testu na COVID. Nikt nie jest w stanie przewidzieć, jak to się skończy. Oczywiście, w Pekinie rygory sanitarne będą przestrzegane. Natomiast pełnej kontroli nad wirusem nikt nie ma. Może się więc zdarzyć tak, że po medale nie będą sięgać sportowcy, którzy są w najlepszej formie, ale ci, których oszczędzi korona-

wirus. Mam nadzieję, że w gronie zakazanych nie będzie biało-czerwonych. Jestem w stanie wczuć się w sytuację sportowca, który przez cztery lata pracował na olimpijską szansę, jedzie na igrzyska i okazuje się, że musi spędzić je w hotelu ze względu na wynik testu. Z ludzkiego punktu widzenia to jest dramat.

Dotychczas w zimowych igrzyskach wywalczyliśmy 22 medale. Jak ocenia Pan tegoroczne szanse?

Podczas igrzysk sportowcy zmierzą się w piętnastu dyscyplinach. Polska będzie reprezentowana w dziesięciu. Prawdopodobnie nie będą to igrzyska tak obfite, jak w Vancouver, Soczi czy ostatnie w Pjongczangu, gdzie Polacy stawali na najwyższych stopniach podium. Ozdobą naszych startów do tej pory byli skoczkowie narciarscy i ich występy przynosiły najwięcej krząków. Teraz, ze względu na sytuację w kadrze skoczków, może być inaczej. Dla Kamila Stocha będzie to piąty, zapewne ostatni start olimpijski. Wcześniej sięgał po medale trzykrotnie, więc na pewno chciałby powrócić w wielkim stylu i spać pewną klamrą olimpijskie występy.

Aż tylu szans medalowych, ile mieliśmy do tej pory, z pewnością nie będzie. Jed-

wą butą. To pewność siebie połączona z poczuciem humoru i świadomością własnych możliwości.

Moim zdaniem „odkryciem” tych igrzysk może zostać panczenistka, sprinterka ścigająca się na 500 m – Andżelika Wójcik. W łyżwiarstwie szybkim jest absolutną rewelacją sezonu. Potrafiła wygrać zawody Pucharu Świata w Salt Lake City w tym sezonie i dzisiaj szans na medal nie wolno jej odbierać, aczkolwiek byłaby to sensacja.

Bardzo bym chciał, by o medale zaważyły też dwie inne panie. Uważam, że je na stać, choć byłyby to pozytywne niespodzianki. Maryna Gąsienica Daniel – alpejka, która w tym sezonie dwukrotnie zajęła szóste miejsce w zawodach Pucharu Świata w slalomie gigancie, więc była w ścisłej czołówce. Poza tym snowboardzistka Aleksandra Król, która zupełnie niespodziewanie odniosła w tym sezonie pierwsze zwycięstwo w zawodach Pucharu Świata w slalomie gigancie równoległym. Ich wyniki pokazują, że jest potencjał. Jeśli będą potrafiły połączyć wysoką formę fizyczną z tym, co się dzieje w głowie – bo tutaj rodzą się szanse na sukcesy albo je tracimy – może być dobrze.

Z chorobą wiąże się doświadczenie cierpienia, lęku, samotności. Dlatego też „ważne jest, by mieć u swego boku świadków Bożego miłosierdzia, którzy za przykład Jezusa, miłosierdzia Ojca, wylewają na rany chorych olej pocieszenia i wino nadziei” – pisze także Franciszek w Orędziu na XXX Światowy Dzień Chorego zatytułowanym „Bądźcie mi-

foto: Irena Świerdzewska

Ojciec Święty pisze, że przez wieki chrześcijanie, powodowani miłosierdziem, założyli wiele miejsc opieki. Katolickie instytucje opieki zdrowotnej nadal są cennym skarbem, który należy chronić i wspierać.

Cenną usługą jest duszpasterstwo służby zdrowia, przy czym odwiedzanie chorych nie jest zadaniem ograniczonym do konkret-

Episkopat o hybrydach

Zespół Ekspertów KEP ds. Bioetycznych przedstawił 31 stycznia swoje stanowisko wobec eksperymentów z tworzeniem organizmów ludzko-zwierzęcych. „Poszanowanie godności człowieka wyklucza [...] jego uprzedmiotowienie, traktowanie go (także embrionu i płodu) jako zwykłego materiału biologicznego, zmianę jego osobowej tożsamości oraz odniesienie do jego psychosomatycznej struktury według podobnych kryteriów, jakie uznaje się za wystarczające w eksperymentach na zwierzętach” – czytamy w stanowisku. W najbliższym numerze „Idziemy” obszernie uzasadnienie i omówienie stanowiska przedstawi bp Jacek Grzybowski – jeden z członków Zespołu KEP ds. Bioetycznych./xh

Chory ważniejszy od choroby

łosierni, jak Ojciec wasz jest miłosierny”.

„Wasze ręce dotykające cierpiącego ciała Chrystusa mogą być znakiem miłosiernych rąk Ojca. Bądźcie świadomi wielkiej godności waszego zawodu, a także odpowiedzialności, jaka się z nim wiąże” – zwraca się Ojciec Święty do pracowników opieki zdrowotnej.

Franciszek podkreśla: „Chory jest zawsze ważniejszy od jego choroby, dlatego w każdym podejściu terapeutycznym nie można pominąć wsłuchiwanie się w głos pacjenta, jego historię, lęki i obawy. Nawet wtedy, gdy nie można wyleczyć, zawsze można otoczyć opieką (...)”.

nej grupy, ale „zaproszeniem skierowanym przez Chrystusa do wszystkich Jego uczniów. Ile osób chorych i starszych mieszka w domach i czeka na wizytę! Posługa pocieszenia jest zadaniem każdego ochrzczonego, który pamięta o słowach Jezusa: «Byłem chory, a odwiedziliście Mnie»”./bs

Krzysztof Ziemięć

Garść absurdów

Sprawa zmarłej pani Agnieszki z Częstochowy wywołała falę komentarzy publicystów i polityków. Oni z góry i od razu wiedzieli, że śmierć kobiety była skutkiem obaw lekarzy przed naruszeniem całkowitego zakazu aborcji, a winę ponosi Trybunał Konstytucyjny i cały rząd. Tymczasem w wywiadzie dla portalu OKO.press zdecydowany krytyk wyroku TK dr Maciej Socha stwierdził: „Nie było wskazań, aby terminować całą ciążę z drugim, żywym płodem bliźnia-

czym. To nie uratowałoby życia pacjentki z Częstochowy”. I dodał: „Jeżeli dochodzi do obumarcia jednego z płodów bliźniaczych, i to w pierwszym trymestrze ciąży, szczególnie dwujajowe, to nigdy jej nie usuwamy. Takie są światowe standardy i najbardziej bezpieczny model postępo-

wania zarówno dla pacjentki, jak i dla żyjącego płodu... Nie można było zakończyć tej ciąży”. Warto podkreślić, że mówi to ginekolog, określający się jako feminista, dla krytycznego wobec rządu portalu. Wykorzystywanie tej sprawy w celach politycznych jest więc co najmniej nadużyciem.

Przytoczmy inny przykład z ostatnich dni. Podczas rutynowej kontroli w Warszawie został zatrzymany raper Michał M. znany jako „Mata”. 21-latek przyznał się do po-

siadania narkotyków i usłyszał zarzuty. Miał przy sobie marihuanę. Ponieważ sam nie kocha rządu, a w dodatku jest synem znanego z krytycznego stosunku wobec władzy prawnika, od razu pojawiły się zarzuty, że ktoś celowo podrzucił mu narkotyki. I opowiadanie, że niezyciowe przepisy trzeba szybko zmienić. Trudno wyobrazić sobie podobną przychylność, gdyby chodziło, dajmy na to, o syna któregoś z ministrów. Wtedy podniósłby się głos oburzenia.

Kolejne przykłady hipokryzji i absurdu? Niedziela 30 stycznia. Mało kto jest w stanie bez emocji i z dystansem rozmawiać o Wielkiej Orkiestrze Świątecznej Pomocy. Oto dwie historie z Internetu. Pierwsza to relacja młode-

go człowieka, który w pociągu wrzucił bardzo ciężką walizkę starszego pana na górą półkę. I kiedy dowiedział się, że sędziwy pasażer nigdy nie da nic na Owsiaka, to zdjął mu walizkę na podłogę... Druga: pan po pięćdziesiątce wychodzi z kościoła

Wyrok TK nie miał wpływu na głośną ostatnio sprawę pacjentki z Częstochowy – twierdzi lekarz, krytyk orzeczenia Trybunału.

i od razu jest indagowany przez wolontariuszy WOŚP. Na jego dziękuję pada odpowiedź: ****. Te historie, nawet jeśli byłyby podkoloryzowane,

są prawdopodobne. W takiej rzeczywistości żyjemy.

Jakie wnioski płyną z tych wydarzeń? W tym zwariowanym świecie zachowajmy zdrowy rozsądek, krytyczny osąd i życzliwość wobec każdego człowieka, niezależnie od tego, jakie ma poglądy i kogo popiera.

Autor jest dziennikarzem TVP

W SKRÓCIE

■ **Problemy zdrowotne papieża.**

Papież Franciszek ma problemy z chodzeniem. Podczas audiencji ogólnej w Watykanie 26 stycznia przeprosił, że tym razem nie mógł indywidualnie pozdrowić pielgrzymów. Powiedział, że ma stan zapalny w prawym kolanie i dlatego nie może dobrze chodzić. – Lekarze powiedzieli mi, że tylko starzy ludzie na to chorują, więc nawet nie wiem, dlaczego mam to teraz – powiedział z uśmiechem Ojciec Święty.

■ **Tragedia w Etiopii.** 5 tys. osób zmarło z głodu i braku lekarstw w ciągu trzech miesięcy, podczas których władze Etiopii zablokowały dostarczanie pomocy humanitarnej dla mieszkańców ogarniętego wojną regionu Tigray. Tłumaczyły to niebezpieczeństwem przejęcia transportów przez rebeliantów. „Jesteśmy świadkami niespotykanej tragedii, którą wprost trzeba nazywać ludobójstwem” – alarmuje ks. Abraha Hagos, odpowiedzialny za niesienie wsparcia na terenie dotkniętej konfliktem diecezji Adigrat.

■ **Świadek Holocaustu.** W Dniu Pamięci o Ofiarach Holocaustu doszło do spotkania papieża Franciszka z węgierską pisarką pochodzenia żydowskiego Edith Bruck, która przeżyła koszmar kilku niemieckich obozów koncentracyjnych.

■ **Skradzione klejnoty.** W Dreźnie rozpoczął się proces w sprawie kradzieży biżuterii wartości 113 mln euro ze skarbca Gruene Gewoelbe. Oskarżenia pochodzą z wielopokoleniowej rodziny o arabskich korzeniach i posiadają obywatelstwo niemieckie. Po skradzionych klejnotach nie ma śladu. Galeria Gruene Gewoelbe powstała w 1721 r. jako skarbiec elektorów saskońskich.

■ **Nowa prezydent Hondurasu.** Stojąca na czele centrolewicy 62-letnia Xiomara Castro Sarmiento została zaprzysiężona na prezydenta Hondurasu. Jej mężem jest Manuel Zelaya, były prezydent tego kraju, obalony w 2009 r. w wyniku zamachu stanu. W inauguracji jej rządów uczestniczyli m.in. król Hiszpanii Filip VI i wiceprezydent Stanów Zjednoczonych Kamala Harris.

■ **Przed jubileuszem Wilna.** Na wileńskim placu Katedralnym 25 stycznia, w 699. urodziny litewskiej stolicy, uruchomiono 4,5-metrowy świetlny zegar, który zaczął odliczać czas do przypadającej za rok 700. rocznicy urodzin miasta. 25 stycznia 1323 r. nazwa Wilna pojawiła się po raz pierwszy w dokumentach pisemnych.

■ **Ofiary bójki i pożaru.** Co najmniej dziewiętnaście osób zginęło podczas bójki i pożaru w klubie nocnym w mieście Sorong w Indonezji. Sześć ofiar było pracownikami lokalu.

fot. PAP/EPA/Fabio Frustaci

MODLITWA O JEDNOŚĆ

Daj nam, Panie, odwagę przemiany naszych dróg, nawrócenia, pójścia za Twoją wolą, a nie za tym, co jest dla nas sprzyjające; do pójścia naprzód razem, ku Tobie, który wraz z Twoim Duchem chcesz uczynić nas jednością – powiedział papież Franciszek podczas nieszp

rów święta Nawrócenia św. Pawła. Były one sprawowane wspólnie z przedstawicielami innych Kościołów i wspólnot chrześcijańskich w bazylice św. Pawła za Murami na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan w Rzymie.

NA DRUGĄ KADENCJĘ

Prezydent Włoch Sergio Mattarella został wybrany przez parlament i delegatów z regionów na drugą kadencję. Tak w ósmym głosowaniu zakończył się impas polityczny między centrolewicą i centroprawicą, które wcześniej nie były w stanie zawrzeć porozumienia w sprawie poparcia dla żadnego kandydata. Prezydent otrzymał 759 głosów na 984.

80-letni Mattarella jest wieloletnim posłem, wicepremierem, był także ministrem edukacji i obrony oraz sędzią Trybunału Konstytucyjnego. „Pańska służba jest jeszcze bardziej

fot. PAP/EPA/Massimo Perossi

niezbędna dla umocnienia jedności” – napisał Ojciec Święty w depeszy gratulacyjnej.

PO ZAMACHU STANU

Po tym, jak w Burkina Faso doszło do zamachu stanu, Kościół wezwał do jedności i pojednania narodowego. Żołnierze, którzy zbuntowali się w kilku obozach wojskowych, należą do Patriotycznego Ruchu Ochrony i Odbudowy. Pojmali prezydenta Christiana Kaboré, który doszedł do władzy w 2015 r. i został ponownie wybrany w 2020 r., obie-

cując uczynić walkę z dżihadystami swym priorytetem, czego nie dotrzymał. Zdaniem o. Ludovique’a Tougoumy ze wspólnoty misyjnej w Wagadugu obecna sytuacja pokazuje wzrost świadomości społeczeństwa, które nie godzi się już na milczenie wobec niesprawiedliwości i przemocy w kraju. Na zdjęciu patrol wojskowy na ulicy stołecznej Wagadugu.

fot. PAP/EPA/STR

fot. PAPA/Alhaja Arhab

POLACY JEMEŃCZYKOM

Zaangażowanie Caritas Polska w niesienie pomocy cierpiącym Jemeńczykom docenił bp Paul Hinder, wikariusz apostolski dla Arabii Południowej, któremu podlega Jemen. Wskazał, że jest to jedna z nielicznych organizacji humanitarnych zainteresowana rzeczywistym niesieniem wsparcia w Jemenie. Niekończąca się wojna, głód, choroby, rosnąca liczba wewnętrznych przesiedleń-

ców – w tych słowach bp Hinder scharakteryzował obecną sytuację w Jemenie. Wskazał, że liczba ofiar trwającego od dekady konfliktu zbliża się do 400 tys. Obecnie wśród najbardziej potrzebujących posługuje osiem misjonarek miłosierdzia i obecnie jest jeden kapłan. Na zdjęciu obóz dla uchodźców na obrzeżach Sany, stolicy Jemenu.

PATRONCE MONAKO

Monako co roku uroczyste czci swoją patronkę św. Dęotę (ok. 283–304), dziewicę i męczennicę, która poniosła śmierć męczeńską na Korsyce podczas rządów cesarza Dioklecjana. Aby uniknąć kultu, oprawcy chcieli spalić jej ciało. Ostatecznie jednak chrześcijanom udało się je wykraść i wysłać do Afryki. Próba się nie powiodła, z powodu burzy na morzu okręt zacumował na terenie dzisiejszego księstwa Monako. Tam też pochowano świętą, na której grobie wybudowano kaplicę,

fot. PAPA/Sebastien Nogier

a następnie świątynię. Na zdjęciu błogosławieństwo relikwiami świętej.

NIE POTRAFIŁA NIENAWIDZIĆ

W Senacie Włoch odbyła się prezentacja książki „Dziewczynka, która nie potrafiła nienawidzić”, tomu wspomnień ocalałej z niemieckiego nazistowskiego obozu Auschwitz Lidii Maksymowicz, która była tam więziona jako dziecko przez trzynaście miesięcy. Wspomnienia napisała wraz z watykanistą Paolo Rodarim, a autorem wstępu jest papież Franciszek.

Polka pochodzenia białoruskiego trafiła do Auschwitz w wieku trzech lat; została rozdzielona z rodzicami i dziadkami. W obozie została umieszczona w baraku dla dzieci i była poddawana okrutnym eksperymentom medycznym doktora Mengele. Na zdjęciu Lidia Maksymowicz podczas ostatniej audyencji generalnej w Watykanie.

fot. PAPA/Alessandro Di Mico

■ **Komu wolno więcej.** W związku z potencjalnymi naruszeniami regulacji dotyczących COVID-19 londyńska policja metropolitalna wszczęła śledztwo w sprawie domniemanych imprez, które miały miejsce na Downing Street oraz w innych budynkach rządowych w ciągu ostatnich dwóch lat.

■ **Pomoc z Polski.** Dominikanki św. Katarzyny ze Sieny w Iraku, które prowadziły przedszkole w pobliżu Mosulu, w Batnaya, otrzymały 25 tys. zł od sióstr z Polski z przeznaczeniem na odbudowę zniszczonego klasztoru. Przed okresem krwawych prześladowań, za którymi stało tzw. Państwo Islamskie, mieszkano tam ok. 6 tys. osób, z czego prawie wszyscy byli chaldejskimi katolikami. W wyniku okupacji przez ISIS miejscowość została bardziej zniszczona niż inne chrześcijańskie miasteczka na Równinie Ninowy.

■ **Decyzja KGB Białorusi.** Komitet Bezpieczeństwa Państwowego Białorusi wpisał na listę formacji ekstremistycznych „osoby z wydawnictwa Sorodicz (gazeta „Nasza Niwa”) zrzeszone za pośrednictwem platform internetowych, w tym portali społecznościowych i komunikatorów”.

■ **Śmierć brazylijskiego filozofa.**

W wieku 74 lat zmarł czołowy brazylijski filozof i konserwatywny publicysta Olavo de Carvalho. Uznawany był zarówno za mentora prawicowego prezydenta Brazylii Jaira Bolsonaro, jak też źródło idei dla wielu współczesnych ugrupowań prawicowych Ameryki Łacińskiej. W młodości zafascynowany komunizmem, stał się później jednym z jego największych krytyków. Od 2005 r. mieszkał w USA, gdzie też zmarł z powodu koronawirusa.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Znak nieba na ziemi

Często słyszę, że żyjemy w czasach Kościoła należących do ludzi świeckich, że to właśnie świeccy są przyszłością Kościoła i to od nich zależeć będzie w dużej mierze jego kształt w niedalekiej przyszłości, a nawet zależy już teraz. Pytanie jednak brzmi: czy nie dopowiadamy sobie tego tylko dlatego, że maleje liczba powołań do życia konsekrowanego, czy też naprawdę jest to znak czasów?

Pytanie staje się jeszcze bardziej zasadne w kontekście Dnia Życia Konsekrowanego, w którym szczególnie dziękujemy Bogu za osoby, które siebie i całe swoje życie poświęciły na Jego służbę. Czy to jednak oznacza, że będąc osobą świecką, nie można całkowicie poświęcić się służbie Bogu? I tak, i nie.

Chyba osoby świeckie najlepiej wiedzą, że nie zawsze jest to możliwe z racji różnych zobowiązań rodzinnych i służbowych. Poza tym chodzi również o to, że osoby konsekrowane są widocznym i namacalnym znakiem istnienia Królestwa Bożego – i to już tu i teraz, na ziemi – poprzez swoje życie i składane śluby, a często nawet strój. Tego nie da się zastąpić niczym innym, żadnym innym powołaniem, chociaż powołanie do życia małżeńskiego bynajmniej nie zajmuje niższego miejsca. To tak, jakby chciał zastąpić dzień nocą albo noc dniem. A przecież i jedno, i drugie jest nam potrzebne do życia. Dla-

tego raczej powinny nas niepokoić dane dotyczące powołań do życia konsekrowanego, których z roku na rok jest mniej. Przynajmniej w naszej części świata.

Do spadku liczby powołań musieliśmy się przyzwyczaić również w Polsce, po-

ok. 80 lat. Tylko 1 proc. amerykańskich zakonnic jest w wieku poniżej 40 lat. I tak jest w zachodnim świecie, ale już nie na półkuli południowej. Z danych opublikowanych w ubiegłym roku przez agencję Fides wynika, że chociaż w skali globu liczba braci i sióstr zakonnych ciągle spada, to jednak Afryka i Azja odnotowują ciągle wzrost liczby osób

fot. Pixabay

dobnie jak w innych krajach, w których niegdyś kwitło życie konsekrowane. Ale i tak liczba sióstr zakonnych i zakonników plasuje się w naszym kraju nie najgorzej w porównaniu z Zachodem.

Na koniec 2020 r. było w Polsce ok. 18 tys. sióstr zakonnych oraz ponad 10,9 tys. zakonników. Dla porównania: w Niemczech posługuje obecnie 12,5 tys. zakonnic oraz niecałe 3,5 tys. zakonników, a na przykład w Austrii – niecałe 3 tys. zakonnic oraz nie-

co ponad 1,5 tys. ojców i braci zakonnych. Z kolei we Francji posługuje ponad 16,6 tys. zakonnic i ponad 5 tys. zakonników, a w całych Stanach Zjednoczonych – ponad 31 tys. sióstr zakonnych.

Niestety, biorąc pod uwagę wiek osób konsekrowanych, przyszłość jawi się dość smutno, bo na przykład w Austrii 61 proc. zakonnic przekroczyło 75. rok życia, a w USA przeciętny wiek zakonnic wynosi

konsekrowanych. I tak, podczas gdy globalna liczba braci zakonnych (nie mających święceń kapłańskich) zmniejszyła się w roku 2019 o 646 osób, osiągając stan ok. 50 tys., a także zmalała liczba sióstr zakonnych – w roku 2019 było ich ponad 630 tys. (spadek o 11,5 tys. w stosunku do roku poprzedniego), to nastąpił ponowny wzrost liczby zakonnic w Afryce (+835) i w Azji (+599), a spadek w Europie (-7400), Ameryce (-5135) i Oceanii (-281). Nastąpił również wzrost liczby księży w Afryce (+1649) i Azji (+1989), osiągnęła ona na świecie ponad 414 tys. – to wzrost o 271 kapłanów w stosunku do roku poprzedniego. Spadła natomiast liczba członków instytutów świeckich. Czy to powinno nas martwić? Raczej tak, ponieważ osoby konsekrowane pokazują całemu światu na pierwszy rzut oka, co najbardziej liczy się w tym życiu i do czego zostaliśmy powołani: do życia wiecznego w niebie. Wszyscy, bez wyjątku. Co możemy więc zrobić? Nigdy nie będzie za dużo modlitwy o nowe powołania.

Prześadowani chrześcijanie

360 mln chrześcijan na świecie jest prześladowanych; w minionym roku z powodu wiary zginęło 5898 z nich. Do prześladowań najczęściej dochodzi w Afganistanie, Korei Północnej, Somalii, Libii i Jemenie. Na liście stowarzyszenia Otwarte Drzwi są też Erytrea, Nigeria, Pakistan, Iran i Indie.

W raporcie organizacji, przedstawionym we włoskiej Izbie Deputowanych, podkreślono, że po dwudziestu latach Afganistan zdeklasował Koreę Północną i stał się najniebezpieczniejszym krajem dla chrześcijan. Prześladowany jest co siódmy chrześcijanin na świecie.

Odnótowano, że w niektórych państwach, gdzie chrześcijaństwo stanowi mniejszość, także pandemia wykorzystywana jest do tego, by wprowadzić wobec nich restrykcje. W 50 krajach, gdzie dochodzi do prześladowań, żyje 360 mln chrześcijan.

– Pierwsze miejsce Afganistanu na światowej liście to powód do głębokiego zaniepokojenia. Oprócz nieopisanego cierpienia dla małej i ukrytej wspólnoty chrześcijańskiej w Afganistanie płynie stamtąd także bardzo jasny przekaz dla islamskich ekstremistów na całym świecie: kontynuujcie swoją brutalną walkę, zwycięstwo jest możliwe – oświadczył dyrektor stowarzyszenia Porte Aperte/Open Doors Cristian Nani./wś

Handlują bronią

Poprzedni rząd Niemiec w 2021 r. zatwierdził eksport broni o wartości 9,35 mld euro; to więcej niż kiedykolwiek wcześniej. Krajem numer jeden wśród kupujących był Egipt, do którego trafił eksport o wartości 4,34 mld euro. Państwo to jest krytykowane za łamanie praw człowieka i zaangażowanie w konflikty w Jemenie i Libii. Za Egiptem uplasowały się USA, Holandia, Singapur, Australia, Wielka Brytania i Korea Południowa./wś

Dariusz Kowalczyk SJ

Kościelne akta

Raz po raz ktoś snuje sensacyjne wizje kościelnych akt i archiwów, w których mają być ukryte różne kompromitujące dla Kościoła sekrety, w tym przede wszystkim informacje dotyczące pedofilii. Wizje te najczęściej są dosyć dalekie od rzeczywistości. Rządy w Kościele są zasadniczo duchowe, czyli odwołują się do sumienia i dobrej woli, i nie jest tak, że przełożony po każdej rozmowie z podwładnym czyni stosowne notatki, które gromadzi w umieszczonych w tajnych podziemiach segregatorach. Nie ma w tym nic dziwnego, choć trzeba przyznać, że w pewnych sytuacjach roztropne byłoby sporządzenie jakiejś noty, która mogłaby w przyszłości pomóc uniknąć poważnych błędów. Istnieją teczki personalne, bo takowych potrzebuje każda bardziej złożona instytucja, ale najczęściej znajdują się tam dosyć standardowe dokumenty. Nie chcę oczywiście powiedzieć, że w aktach kościelnych nic nie ma. Warto jednak zachować umiar i rozsądek i nie poddawać się podsuwany wyobrażeniom.

Kościół ma prawo kanoniczne, a różne instytucje kościelne kierują się swoim partykularnym prawem i zwyczajami. Ponadto na różnych szczeblach istnieją kościelne sądy. Owe wewnętrzne regulacje prawne dotyczą przede wszystkim duchownych i osób zakonnych, ale w niektórych kwestiach także wiernych świeckich. Zauważmy jednak, że prawo kościelne można stosować wtedy, kiedy mamy do

czynienia z osobami, które chcą przynależeć do Kościoła. Bo jeśli na przykład jakiś zbuntowany zakonnik porzuca zakon, kapłaństwo, a także wiarę katolicką, to Kościół, oprócz modlitwy, nic nie może zrobić. Inaczej jest w przypadku państwa, któ-

re groźbą kary może na swoich obywatelach wymuszać różnego rodzaju zachowania. W przypadku Kościoła bez wspólnej wiary w Chrystusa prawo pozostaje w próżni.

W każdym razie w ramach relacji między państwem a Kościołem pojawia się też kwestia współpracy na płaszczyźnie prawnej, w tym udostępniania akt. Tej właśnie kwestii dotyczą dwa teksty, które niedawno Nuncjatura Apostolska w Warszawie przekazała biskupom w Polsce: „Wskazania dotyczące współpracy ze świeckim wymiarem sprawiedliwości” oraz „Uwagi Papieskiej Rady ds. Tekstów Prawnych”. Wskazuje się w nich na możliwość i potrzebę współpracy podmiotów kościelnych z państwowym wymiarem sprawiedliwości. Jednocześnie podkreśla się potrzebę poszanowania zasady autonomii i niezależności kanonicznego porządku prawnego. Ponadto przypomina się o międzynarodowym statusie Stolicy Apostolskiej.

Jeśli jakaś sprawa toczy się na diecezjalnym etapie postępowania, to nawet jeśli nie ma wyraźnego obowiązku w świetle prawa świeckiego, „władza kościelna powinna zawiadomić właściwe władze państwowe o każdym przypadku, w którym uzna to za niezbędne dla ochrony osoby pokrzywdzonej lub innych osób małoletnich przed

ryzykiem narażenia na kolejne przestępstwa”. Natomiast „jeśli w diecezjalnej fazie postępowania świecka władza sądownicza zgodnie z prawem zażąda wglądu do dokumentacji, można przesłać jej zwięzłą relację przedstawiającą «status questionis» i ponadto rozważyć, według uznania biskupa, przekazanie żądanej dokumentacji”. W każdym przypadku „Wskazania” zalecają konsultacje z prawnikami, by ustalić, „czy nakaz wydany przez świecki wymiar sprawiedliwości jest prawomocny i podlegający wykonaniu”.

W przypadku postępowania, którego lokalny etap został zakończony, a jego rezultaty przekazane właściwej dykasterii Stolicy Apostolskiej, sprawa przechodzi pod jurysdykcję Watykanu. Wówczas „prawidłowym sposobem ewentualnego udostępnienia jej świeckiemu wy-

miarowi sprawiedliwości jest procedura międzynarodowej pomocy prawnej, realizowana na drodze dyplomatycznej”. Stolica Apostolska pozostaje otwarta na współpracę sądową z innymi państwami „w oparciu o zasady międzynarodowej kurtuazji, wzajemności i na podstawie ratyfikowanych traktatów, pod warunkiem, że wnioski o taką współpracę spełniają wszystkie wymogi formalne i merytoryczne”. Problem w tym, że niektóre media przedstawiają te kwestie tak, jakby w sprawach dotyczących Kościoła nie obowiązywała jakakolwiek kultura prawna, a liczyła się jedynie historyczna nagonka na osoby i instytucje kościelne.

dkowalczyk@jezuici.pl

Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

Papieskie nominacje

Ojciec Święty przyjął rezygnację z pasterskiego zarządzania diecezją Mukaczewo obrządku łacińskiego (Ukraina) złożoną przez 70-letniego bp. Antala Majnka OFM i jednocześnie mianował biskupa pomocniczego tej diecezji, 48-letniego Mikołaja Łuczoka OP, administratorem apostolskim sede vacante et ad nutum Sanctae Sedes.

Nowym przewodniczącym Urzędu Pracy Stolicy Apostolskiej został bp Giuseppe Sciacca, dotychczasowy sekretarz Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej, którego miejsce zajmie dotychczasowy podsekretarz Kongregacji ds. Duchowieństwa prał. Andrea Ripa, mianowany jednocześnie biskupem./wś

Powołaniowa wiosna

Arcybiskup Seulu Peter Chung Soon-taek przewodniczył w stołecznej katedrze Myeongdong obrzędowi wyświęcenia 23 kapłanów. Trzej spośród nowo wyświęconych są członkami Międzynarodowego Katolickiego Towarzystwa Misyjnego z Seulu, powołanego w celu przygotowywania i wysyłania misjonarzy do Ameryki Łacińskiej. Nowe święcenia potwierdzają istnienie już od dawna „wiosny powołaniowej” w Kościele południowokoreańskim./wś

REKLAMA

Pielgrzymka do Medjugorie

28.04-05.05.2022 | 20.06-27.06.2022
31.07-11.08.2022 | 12.09-19.09.2022

Więcej informacji pod nr tel. 730 704 709
e-mail: panjestmoimschronieniem@gmail.com
www.PanJestMoimSchronieniem.pl

Za mało lekarzy i pielęgniarek, pacjenci czekający w wielomiesięcznych kolejkach do specjalistów i na zabiegi operacyjne. Czy samo dosypywanie pieniędzy do systemu może poprawić kondycję służby zdrowia?

Irena Świerdzewska

Pani Małgorzata ze skierowaniem od lekarza rodzinnego próbuje dotrzeć do neurologa. Najbliższa wizyta na cito jest za dziewięć miesięcy. Wraca więc do lekarza rodzinnego, który bezradnie rozkłada ręce. Nie może wypisać skierowania na specjalistyczne badania czy na rehabilitację. Zapisuje więc środki przeciwbólowe, kieruje na SOR. Tu takich osób jak ona jest kilkadziesiąt. Personel medyczny przyzwyczaił się do takich tłumów. Część pacjentów z kolejki po wstępnych badaniach kierowana jest na oddział. Pozostali odsyłani są do domu. Na ścianie wisi plakat „SOR(RY), nie zajmuj miejsca tym, którym ratujemy życie”.

Nie mogąc uzyskać pomocy medycznej w przychodniach specjalistycznych, wiele osób szuka pomocy na szpitalnych oddziałach ratunkowych. Jak wskazuje raport Najwyższej Izby Kontroli z 2019 r., wiele procedur medycznych wykonywanych obecnie w lecznictwie szpitalnym można wykonać również w warunkach ambulatoryjnych. Koszt takich świadczeń jest niższy w porównaniu z takimi samymi usługami medycznymi wykonywanymi w ramach hospitalizacji. „Nadmierna liczba hospitalizacji jest przyczyną powstawania nieuzasadnionych kosztów” – odnotował NIK w raporcie, w którego sporządzaniu uczestniczyło trzech wiceministrów zdrowia. Bywa, że w oczekiwaniu na badanie pacjenci zajmują szpitalne łóżko przez kilka dni. – Wiele procedur jest tak finansowanych, że szpitalom opłaca się położyć chorego na oddział – tłumaczy dr Tomasz Imiela, lekarz chorób wewnętrznych, wiceprezes Okręgowej Izby Lekarskiej.

Kolejne fale pandemii zatrzymały przyjęcia do szpitali pacjentów z innymi chorobami niż COVID-19. – Wzorce amerykańskie i europejskie służby zdrowia pokazały,

że w pandemii jesteśmy niewydolni. W ogóle potrzebny jest inny model opieki nad pacjentem także poza pandemią. System ochrony zdrowia wymaga przebudowy, a nie doraźnych działań – ocenia dr n. med. Dariusz Paluszek, stomatolog, wiceprezes Okręgowej Izby Lekarskiej.

SKIEROWANIE DONIKĄD

W ramach planu odbudowy zdrowia Polaków minister zdrowia Adam Niedzielski w lipcu ubiegłego roku zniósł limity do le-

karzy specjalistów w opiece ambulatoryjnej. Wcześniej, od marca 2020 r., przestały obowiązywać limity przy pierwszej wizycie w poradniach specjalistycznych: endokrynologicznej, kardiologicznej, neurologicznej, ortopedycznej. Praktyka pokazuje, że dla pacjenta niewiele zmieniło się w dostępności do lekarza specjalisty. W województwie mazowieckim oczekiwanie na wizytę u neurologa to osiem miesięcy, pod warunkiem że pacjent zgłasza się w pierwszych tygodniach stycznia. – Nielimitowane przyjęcia do specjalistów wydłużyły kolejki – ocenia dr n. med. Krzysztof Madej, chirurg, wiceprezes Naczelnej Rady Lekarskiej.

Ministerstwo Zdrowia, podobnie jak „nie-limitowany dostęp do specjalistów”, wprowadziło korzystanie „bez limitów” z rezonansu magnetycznego i tomografii komputerowej, badań koniecznych w szczegółowej diagnostyce chorób. Na te badania jednak skierowanie może wypisać tylko lekarz specjalista, do którego pacjent nie może się dostać. Rozporządzenia nie pomogą, jeśli nie ma komu leczyć.

Nowe rozporządzenie Ministerstwa Zdrowia może pogorszyć też dostęp do lekarzy rodzinnych. W minionym tygodniu wprowadzony został wymóg badania w ciągu 48 godzin pacjentów powyżej 60. roku życia, u których test wykaże zakażenie SARS-CoV-2. Dodatkowe wizyty są w ramach obecnego czasu pracy lekarzy.

Z coraz gorszą dostępnością do specjalistów pacjenci borykają się od lat, a problem jest złożony. System zdrowia przed 30 laty opiekę nad pacjentem chciał oprzeć na lekarzu ro-

dzinnym. – Zwiększano limit miejsc na specjalizację lekarza rodzinnego, redukowano na inne specjalizacje – mówi dr Mieczysław Szatanek, ginekolog położnik, anestezjolog, wiceprezes Okręgowej Izby Lekarskiej.

Dziś lekarze chętniej wybierają specjalizację lekarza rodzinnego także z powodu wyższego wynagrodzenia. Godzinowa stawka pracy jest o 20 proc. wyższa w stosunku do wynagrodzenia chirurga. Lekarzy ze specjalizacją brakuje w publicznej opiece zdrowotnej, bo praca w prywatnych placówkach

medycznych jest dla nich szansą na wyższe zarobki. Dr Tomasz Imiela uogólnia, że zarobki lekarzy można uznać za satysfakcjonujące, aczkolwiek rozbieżność jest duża – sięgająca pięciokrotności. Jako niekorzystny ocenia sposób zatrudniania na tzw. kontrakty.

DLA KLINIKI NA ZACHODZIE

Lekarzy w Polsce ubywa także dlatego, że część wyjeżdża na stałe do pracy za granicą. – Potrzebna jest zmiana systemu kształcenia. Młodzi lekarze wybierają specjalizacje bardziej dochodowe, żeby móc samodzielnie pracować poza szpitalem. Takie wybory to także skutek tego, że szpitale nie oferują możliwości nauki, rozwijania umiejętności, zdobywania tytułów naukowych. Lekarze uciekają więc do sektora prywatnego albo wyjeżdżają do pracy za granicę. Tam zawód lekarza ma także wyższy status społeczny. W Polsce darzeni są mniejszym zaufaniem, o czym świadczy wylewająca się fala hejtu – ocenia dr Dariusz Paluszek.

W Polsce brakuje ok. 20–50 tys. lekarzy. Szacuje się, że 10 proc. lekarzy zdecyduje się na wyjazd za granicę, rocznie ok. 600 medyków. Straty w polskim systemie ochrony

zdrowia są ogromne także od strony finansowej. Wykształcenie jednego lekarza to koszt około miliona złotych. Przed wybuchem pandemii w 2019 r. premier Mateusz Morawiecki mówił oficjalnie o stracie 30 mld zł. Szkolimy fachowców dla klinik szwedzkich, belgijskich, holenderskich czy angielskich.

– Na Wydziale Medycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego zachodnie kliniki fundują stypendia polskim studentom,

Wykształcenie jednego lekarza to koszt około miliona złotych. Szacuje się, że 10 proc. lekarzy wyjedzie za granicę, rocznie ok. 600.

zawierając umowę, że po skończonej edukacji ci będą ich pracownikami. Młodzi lekarze wyjeżdżali za granicę grupowo – mówi znający tę sprawę dr Szatanek.

Potrzebne jest stworzenie rozwiązań, które zatrzymałyby lekarzy w Polsce. Takim rozwiązaniem może być odpłatność za studia medyczne, podobnie jak w systemie kształcenia w USA. Mogłaby to być forma kredytowania nauki, z koniecznością zwrotu, jeśli lekarz decyduje się na zatrudnienie za granicą. Wielu lekarzy popiera takie rozwiązania, nie wypowiada się jednak głośno z obawy przed krytyką swojego środowiska.

Brak specjalistów przekłada się na trudności w dostępie pacjentów do zabiegów operacyjnych. – W tej chwili wiele oddziałów szpitalnych jest na granicy zamknięcia, np. oddziały chirurgiczne. Wymaga się, by oddziały zabiegowe miały określoną liczbę specjalistów, żeby mogły funkcjonować, ktoś przecież musi pójść na blok operacyjny, zostać na dyżurze – mówi dr Szatanek.

Lekarze krytykują system zatrudniania lekarzy rezydentów w publicznej służbie zdrowia. – Za etat specjalisty płaci pracodawca, czyli szpital. Zatrudnienie rezydenta finansowane jest z osobnej puli – z budżetu państwa. To duża oszczędność dla szpitali – mówi dr Tomasz Imiela. Siłą rzeczy szpital dąży więc do zatrudniania bezkosztowo rezydentów zamiast lekarzy specjalistów.

– Rezydenci pracują z pełną odpowiedzialnością, na oddziałach mają dużo pracy. Obok tego wiele czasu przeznaczają na naukę, ponieważ przygotowują się do zdania egzaminów specjalizacyjnych – mówi

dr Imiela. Chcieliby zostać w miejscu, gdzie odbywają rezydenturę. Zadłużone szpitale często nie mają pieniędzy na ich zatrudnienie – mówi dr Imiela.

BEZ PIELEŃNIARKI

Jako rozwiązanie, by uzupełniać braki lekarskiej kadry, polski rząd z końcem 2020 r.

otworzył rynek pracy dla lekarzy z zagranicy. Uprościł procedurę wydawania prawa wykonywania zawodu dla cudzoziemców. Do Polski przyjeżdżają lekarze głównie z Ukrainy i Białorusi. Izby lekarskie są prze-

ciwne takiemu rozwiązaniu. Twierdzą, że do pracy w szpitalach dopuszczani są lekarze nieznający języka polskiego, z umiejętnościami niższymi niż te w standardach polskich, co może przełożyć się na jakość leczenia pacjenta. Obok tego uszczuplają pulę miejsc pracy dla rezydentów z polskich uczelni medycznych.

Właściwą jakość opieki nad pacjentem w szpitalu coraz trudniej będzie utrzymać, bo ubywa pielęgniarek. Podczas XVII Forum Rynku Zdrowia Zofia Małas, prezes Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych, wskazała na ogromny kryzys kadrowy. Średnia wieku pielęgniarki to 53 lata. Co roku ubywa 10 tys. pielęgniarek. W opiece nie osiągamy nawet najniższego wskaźnika, jaki jest w krajach OECD – 5 pielęgniarek na 1 tys. mieszkańców. Średnia unijna to 9 pielęgniarek na 1 tys. mieszkańców. Błędem była likwidacja liceów medycznych w Polsce, kształcących perfekcyjnie pielęgniarki do opieki nad pacjentem. Dziś pielęgniarka musi uzyskać przynajmniej licencjat, by pracować w zawodzie. Chętnych do pracy jest coraz mniej.

Pandemia COVID-19 dociężyła słaby system opieki nad pacjentem. W 2021 r. śmiertelność w Polsce była najwyższa od czasów II wojny światowej. Przekroczyła pół miliona osób, w tym z powodu koronawirusa zmarło prawie 69 tys. osób. W roku 2020 śmiertelność wyniosła 477 tys.

Kiedy maleją możliwości leczenia, większą uwagę należałoby zwrócić na profilaktykę. Tu lekarze wskazują m.in. na większy dostęp do badań. – W stawce kapitałowej, czyli sumie, jaką przychodnia otrzymuje rocznie na pacjenta, powinna być wydzielona kwota na badania diagnostyczne. Tak, by w przypadku niewykorzystania nie mogła zasilać innych wydatków – uważa dr Tomasz Imiela. Na takie rozwiązania wskazuje też raport NIK.

Jak w meandrach opieki zdrowotnej ma poradzić sobie pacjent? – W obecnym systemie służby zdrowia my, lekarze, mamy trudności z odnalezieniem się, a co dopiero pacjent – konkluduje dr Szatanek. – Z trwogą patrzymy na kolejne rozwiązania, które nie poprawiają sytuacji, tylko jeszcze ją pogarszają. Dawniej medyczne szafki wypełnione były lekami, teraz stertami papierów. Dziś nie liczy się człowiek, tylko jego dokumentacja. Gdyby tylko odwrócić nieodpowiednie inicjatywy, służba zdrowia miałaby się lepiej – mówi dr Szatanek.

Pozostaje pytanie, kto z decydentów i ze środowisk medycznych chce dziś takich zmian. – Potrzebna jest gruntowna reforma. Tylko na czym miałyby ona polegać? Wciąż mówimy ogólnikami – zauważa dr Krzysztof Madej. Konkluduje: – Nie ukształtował się jeden ośrodek koncepcyjny. Wszystkie pomysły reformatorskie pochodzą od polityków. Establishment medyczny nie jest partnerem w sensie widzenia całości. Każdy ma swoje potrzeby i ciągnie w swoją stronę.

fot. arch. prywatne

Na granicy życia

Z dr n. med. **Martą Zębałą**, neurochirurgiem,
rozmawia Irena Świerdzewska

Ile operacji Pani Doktor dotychczas przeprowadziła?

Nie liczę już, na pewno tysiące, do samej specjalizacji trzeba było wykonać kilkakrotnie operacji.

Czy w pracy neurochirurga jest miejsce na radość czy raczej permanentny stres?

Większość ludzi nie zdaje sobie sprawy z tego, jaki stres przeżywamy na co dzień. Wynika on z trudnych przypadków schorzeń, którymi się zajmujemy. Na dyżurach przywożeni są chorzy z wypadków – ze złamaniami kręgosłupa, urazami głowy. Jest to praca obciążająca także emocjonalnie.

Badałam po wejściu do szpitala poziom stresu. Smartwatch wskazywał dwu-, trzy-

krotny wzrost w stosunku do normy. Jako lekarze przyzwyczailiśmy się do tego. Poza pracą mało sytuacji jest w stanie wyprorowadzić nas z równowagi.

Obok profesjonalizmu zawodowego potrzebna jest w zawodzie neurochirurga predyspozycja psychiczna. Mogę powiedzieć, że weszłam w zawód dobrze przygotowana. Odpowiedzialność mnie nie przytłacza, nie zamieniłabym tego, co robię, na nic innego.

Na sali operacyjnej nie stresuję się, przede wszystkim czuję ogromną radość, nic mi nie daje takiej satysfakcji jak operowanie. Kiedy dzwonią bliscy, to pozna-

ją, kiedy operowałam. Uważam, że mózg jest najpiękniejszym narządem człowieka. Jeśli jest zdrowy, to ma jasny i lśniący wygląd. Jest genialnie zbudowany i niepowtarzalny u każdego z nas.

Mam świadomość, że Bóg jest obok mnie i nie wszystko zależy tylko ode mnie. Wiara daje mi siłę.

Jak przygotowuje się Pani do operacji?

Każdy chirurg musi być profesjonalnie przygotowany zawodowo. Staram się dbać o swój sen. Moi znajomi dziwią się, kiedy wychodzę ze spotkania przed godziną 21, jeśli następnego dnia mam dyżur. W pracy muszę być wypoczęta. Od precyzji każdego ruchu ręki zależy zdrowie i życie pacjenta. Gdy mózg zostaje od-

Dr n. med. Marta Zębala. Absolwentka II Wydziału Lekarskiego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (WUM). Studia doktoranckie ukończyła na WUM w 2016 r. Specjalizację w dziedzinie neurochirurgii uzyskała w 2018 r. w Klinice Neurochirurgii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego w Szpitalu Bielańskim w Warszawie.

słonięty, patrzę na pole operacyjne przez mikroskop, operuję mikronarzędziami. Nigdy nie ma pewności, kiedy skończy się zabieg. Bywa tak, że przy największych staraniach zabieg kończy się niepowodzeniem. Nie mamy na to wpływu, kiedy zdrowe i niezbędne dla pracy mózgu naczynie zostaje uszkodzone, bo przykrył je krwiak czy guz.

Modłę się przed operacją, także w trakcie zabiegu, kiedy pojawiają się trudności. Mam świadomość, że Bóg jest obok mnie i nie wszystko zależy tylko ode mnie. Wiara daje mi siłę.

Nie obawia się Pani takich jawnych deklaracji swojej wiary?

Fakt, że jestem osobą wierzącą, przekłada się na każdą sytuację mojego życia. Jestem wychowana w wierze katolickiej. Od czterech lat jestem związana ze świeckimi dominikanami – jako tercjarka w Trzecim Zakonie Dominikańskim. Kocham tę moją dominikańską rodzinę, przyjaciele wspierają mnie modlitwą, rozmową, mamy częste kontakty online. Chętnie korzystam też z rekolekcji ignacjańskich. Staram się być codziennie na Mszy świętej, mieć czas na medytację.

Otwarcie mówię o swojej wierze. Osobiście nigdy nie spotkałam się z tym, by ktoś źle zareagował na moją postawę. Był jeden przypadek, kiedy ktoś wysłał maila do dyrektora szpitala, w którym pracuję, pisząc: „Ta pani powinna zostać zwolniona, bo swoją pracę opiera na Bogu”. Nie obawiam się hejtu. W takich sytuacjach odpowiadam, że swoją pracę opieram na nauce, wykształceniu i tysiącach godzin spędzonych na bloku operacyjnym.

Dlaczego tak wielu lekarzy wykształconych w polskich uczelniach wyjeżdża do pracy za granicę?

W klinikach zachodnich lekarz ma mniej obowiązków, bo tam więcej kompetencji w pracy przy pacjencie mają pielęgniarki. W Polsce brakuje lekarzy, dlatego absolwenci medycyny szybko wchodzi w system dyżurów. Wiele czasu musimy przeznaczać na biurokrację medyczną. Odpowiedzialność jest ogromna i studia do niej nie przygotowują. W kształceniu widać dużą przewagę teorii nad praktyką.

Wynagrodzenia to osobna kwestia. Kiedy zaczynałam pracę, nie byłam w stanie

się utrzymać, nawet biorąc dodatkowe dyżury. Teraz wynagrodzenie lekarzy w Polsce zaczyna się poprawiać. Powszechnie mówi się o wysokich zarobkach, ale zwykle lekarz pracuje na dwóch etatach. Neurochirurgów jest bardzo mało, część wycofuje się po pierwszych latach pracy. Dlatego bywa, że miesięcznie pracujemy po 300–400 godzin.

Chirurg porusza się czasem na granicy życia i śmierci. Czy łatwiej jest więc uwierzyć w istnienie Boga?

Ten zawód, bardziej niż inne, zmusza do takiej refleksji. Wielu lekarzy to osoby wierzące. Najczęściej widzę to w moim pokoleniu i w grupie starszych kolegów. W młodszych pokoleniach, lekarzy wchodzących w zawód, takich postaw zauważam coraz mniej. Niezależnie od deklaracji wiary wykonujemy swoją pracę tak, jak potrafimy najlepiej.

My inaczej postrzegamy życie. Widzimy, jak cienka jest granica między życiem i śmiercią. W każdej chwili każdy z nas może przestać istnieć. Nie czuję wielkiego strachu przed śmiercią. Kiedy na moim oddziale umiera pacjent, modłę się za niego, odmawiam koronkę. Z perspektywy wiary łatwiej jest wiele rzeczy przyjmować.

Czy lepszy jest wtedy kontakt z rodziną chorego?

Łatwiej jest przekazywać pewne informacje rodzinie z perspektywy wiary. Kiedy widzą, że noszę na palcu różaniec, to sami nawiązują do tematu. Bardzo lubię kontakty z rodzinami pacjentów, poświęcam im dużo czasu. Uważam, że jest to jedna z najważniejszych rzeczy w leczeniu, dość często pomijana. Kontakt z rodziną przekłada się na lepsze przyjęcie i zaakceptowanie choroby. U chorego z nowotworem, któremu zostały cztery miesiące życia, brak kontaktu z rodziną może pogorszyć ogólny stan. Widać wyraźnie, że osoby po operacji otoczone miłością szybciej wracają do zdrowia. Starsi wiekiem chorzy po dwóch–trzech dniach spędzonych w domu wracają na oddział odmiennieni.

Na ile potrzebna jest dziś obecność kapelana na oddziale szpitalnym?

Obecność kapelana jest bardzo ważna nie tylko dla pacjentów, ale też dla personelu. Kapelan w szpitalu, w którym pracuję, ma bardzo dobre relacje z lekarzami i pielęgniarkami. To, co ważne w jego

postawie, to uśmiech. Nie stwarza dystansu, nie dzieli ludzi na wierzących i niewierzących. W ten sposób staje się też świadectwem wiary dla innych. Uważam, że my katolicy często wprowadzamy taki podział, zamykając się przez to na drugiego człowieka.

Dzisiaj ludzi dzieli też stosunek do życia, jak niektórzy mówią „sztucznie przedłużanego”.

To bardzo trudny temat, który wymaga dyskusji. Nie nam lekarzom decydować o tym, kiedy człowiek może odejść. Większość ludzi nie przyjmuje faktu, że nastąpiła śmierć mózgową. Dopiero wtedy człowiek zostaje odłączony od respiratora. Uporczywa terapia to taka, kiedy nie ma szans na dalsze życie. Możemy pacjenta karmić, pielęgnować, odleżyny, aparatura będzie sztucznie utrzymywać życie. Obecnie średnia życia wydłużyła się znacząco. Jeśli dzie-
wiedziesięciokilkuletnia chora ma dużego krwiaka mózgu, to operacja może przedłużyć jej życie o dwa–trzy tygodnie. Pozostaje pytanie, czy podejmować operację. Stan po operacji będzie cierpieniem dla chorego i dla jego rodziny. Trzeba pozwolić człowiekowi godnie odejść, a rodzinie dać możliwość pożegnania. Oczywiście są sytuacje, kiedy przedłużenie życia choremu spowoduje, że pogodzi się zwaśniona rodzina.

nia chora ma dużego krwiaka mózgu, to operacja może przedłużyć jej życie o dwa–trzy tygodnie. Pozostaje pytanie, czy podejmować operację. Stan po operacji będzie cierpieniem dla chorego i dla jego rodziny. Trzeba pozwolić człowiekowi godnie odejść, a rodzinie dać możliwość pożegnania. Oczywiście są sytuacje, kiedy przedłużenie życia choremu spowoduje, że pogodzi się zwaśniona rodzina.

Czy w Pani powołaniu lekarskim istnieje granica między życiem zawodowym a prywatnym?

Po dyżurze często dzwonię do szpitala, pytam, czy pacjent wybudził się po operacji, w jakim jest stanie. Bywa, że przyjeżdżam wieczorem. Zdarza się, że w leczeniu pozaszpitalnym ciężiej choremu pacjentom udostępniam numer telefonu.

Niedziele mam wolne, staram się nie brać dyżurów. Dzień jest wtedy zagospodarowany co do godziny. Mam listę spotkań, żeby nikogo z przyjaciół nie zaniedbać.

Na odpoczynek czasu jest mało, spędzam go na spacerach albo w domu. Lubię wtedy wyłączyć telefon i radio. Posiedzieć w ciszy, porozmyślać. Noszę w sobie pragnienie założenia rodziny. Kiedyś myślałam, że tylko w małżeństwie można być szczęśliwym. W miarę upływu lat coraz bardziej godzę się z tym, że może to być inna droga.

W SKRÓCIE

fot. episkopat.pl

■ Nowy biskup w Gnieźnie.

Ks. Radosław Orchowicz, dotychczasowy proboszcz parafii św. Józefa w Inowrocławiu, został mianowany biskupem pomocniczym archidiecezji gnieźnieńskiej. Ma 52 lata, jest doktorem teologii i wieloletnim diecezjalnym duszpasterzem młodzieży.

■ **Ile stracił Kościół.** Skalę strat rzeczowych, jakie poniósł Kościół katolicki w regionie podczas II wojny światowej, bada Muzeum Wsi Kieleckiej. Na bazie opracowanych materiałów powstaje wystawa. Na terenie diecezji kieleckiej zniszczona została ponad połowa kościołów, zaginęło też ich wyposażenie, m.in. cenne kielichy z czasów kazimierzowskich, zabytkowe dzwony. Straty poniosły też biblioteki.

■ **Strzał na granicy.** Żołnierz, który zginął od wystrzału ze służbowej broni, to – jak ustaliła PAP – 22-latek z 9. Brygady Kawalerii Pancernej. Rzeczniczka prokuratury przekazała, że wstępnie nic nie wskazuje na udział osób trzecich. 16. Dywizja Zmechanizowana pisze o tej śmierci jako o „nieszczęśliwym wypadku”.

■ **Koronatystyki.** Zakażenia koronawirusem obawia się 58 proc. Polaków. 73 proc. deklaruje, że zaszczepiło się przynajmniej jedną dawką. Za obowiązkiem szczepień opowiada się 38 proc., a zdaniem 4 proc. obowiązujące restrykcje sanitarne są właściwe, z kolei dla 37 proc. są zbyt małe – donosi CBOŚ.

■ **Kryzysy młodych.** 77 proc. młodych Polaków martwi się sytuacją w kraju. Aż 38 proc. boi się, że nie poradzi sobie w życiu, a 41 proc. obawia się, że nie znajdzie dobrej pracy. Pandemia zintensyfikowała proces narastającego niepokoju, pesymizmu i braku poczucia bezpieczeństwa – wynika z najnowszej, szóstej już edycji badania „Świat Młodych” agencji badawczej IQS.

■ **Ile polskiej muzyki?** Propozycja, która zakłada, że udział polskiej muzyki w radiu w godzinach 5–24 miałby wynosić 80 proc., jest do zmiany; to rzeczywiście jest przesada – powiedział poseł PiS Marek Suski. Ustawa ma stanowić mechanizm wsparcia dla krajowych wykonawców.

OFIAROM HOLOKAUSTU

fot. PAP/Zbigniew Meisner

Złożenie zapalonych zniczy i wspólna modlitwa zakończyły obchody 77. rocznicy wyzwolenia KL Auschwitz-Birkenau 27 stycznia na terenie byłego obozu niemieckiego. W uroczystościach, z uwagi na pandemię, udział wzięła niewielka liczba osób, głównie ocalałych.

Bogdan Bartnikowski (na zdj.) wspominał swój pobyt jako dwunastoletnie dziecko w obozie.

– Była to szkoła przetrwania. Chciano z nas zrobić niewolników i pozbawić nadziei na jakiegokolwiek życie – tak, abyśmy karnie pomaszerowali do komory gazowej. Birkenau było przecież nie obozem koncentracyjnym, ale zagłady – Vernichtungslager. Jednak w tych tragicznych warunkach zachowaliśmy ludzkie odruchy i marzenia o wolności. One pozwoliły nam dotrzeć do końca – podkreślił.

OPLAKIWANY ODZYSKANY

Obraz z warsztatu Lucasa Cranacha starszego „Oplakiwanie Chrystusa”, utracony podczas II wojny światowej, trafił do Muzeum Narodowego we Wrocławiu. Dzieło to znalazło się na powrót w polskich zbiorach dzięki działaniom restytucyjnym MKiDN oraz pracy wrocławskich muzealników. Dzięki badaniom proveniencyjnym zidentyfikowano je w zbiorach Muzeum Narodowego w Sztokholmie. Chwaląc współpracę polsko-szwedzką poczynając od szczebla muzealników i resortów kultury po szczebel państwowy, minister kultury Piotr Gliński powiedział, że Szwecja dobrowolnie, bezwarunkowo i bezkosztowo zwróciła Polsce jej stratę wojenną. Obraz powstał w drugiej połowie lat 30. XVI w. w warsztacie Lucasa Cranacha starszego (1472–1553), czołowego niemieckiego malarza i rytownika doby renesansu, silnie zwią-

fot. PAP/Maciej Kulczyński

zanego z reformacją. Dzieło zostało ufundowane przez rodzinę kupca Konrada von Günterode i Anny z domu von Alnpeck, o czym świadczą herby umieszczone w dolnej partii obrazu. Para fundatorów wraz z czwórką swych dzieci uwieczniona została na obrazie w scenie oplakiwania Chrystusa obok postaci biblijnych: Maryi, matki Jezusa, Marii Magdaleny oraz Jana Ewangelisty.

ZARADZA I PIEŁĘGUJE

fot. mezczyzni.net

Gościem spotkania otwartego Mężczyzn Świętego Józefa w Krakowie był ostatnio kard. Luis Antonio Gokim Tagle. – Ojcostwo to zadanie mężczyzny – mówił. – Mężczyzna powołany do zradzania i pielęgnowania życia staje się obrazem Ojca Niebieskiego. Wymaga to od nas pokory i stawiania w uniżeniu wobec tajemnicy, jaką jest nowe życie. Jesteśmy cieniem Boga, dla dzieci – Jego obrazem. Bóg stawia nas w tej ważnej i trudnej zarazem roli. Bóg zaufał nam. O tym, jak tego zaufania nie zawieść, postuchać można na stronie mezczyzni.net.

ZIMNA WOJNA NA WYSTAWIE

W podziemiach dawnego komisariatu Milicji Obywatelskiej na Starym Mieście w Warszawie, w którym zamordowano maturzystę Grzegorza Przemyka, 30 czerwca 2022 r. zostanie otwarte Muzeum Zimnej Wojny im. gen. Kuklińskiego. Ma ono zapoznać odwiedzających z historią i przebiegiem trwającej 45 lat zimnej wojny.

Wśród eksponatów znajdują się dotąd niepublikowane i tajne dokumenty z bloku komunistycznego, w tym dokumenty Układu Warszawskiego, amerykańskie świadectwa wyjątkowej służby gen. Kuklińskiego oraz wiele oryginalnych przedmiotów z różnych dekad okresu zimnej wojny.

Przestrzeń muzealna będzie pokazywać skalę wydarzeń, podkreślając autentyczne pozostałości historyczne poprzez oryginalne eksponaty oraz nowoczesną formę multimedialną, silnie oddziałującą na zmysły, zapisując się w pamięci zwiedzających.

Muzeum Zimnej Wojny będzie najbardziej efektywnym muzeum nie tylko w Warszawie, ale w całej Polsce, ukazującym nie tylko wkład Polski w zwycięstwo Ameryki nad komunistycznym totalitaryzmem sowieckim, ale zarazem stanowiącym promocję tradycji Wojska Polskiego i Polski w XXI w. w ramach sojuszu NATO. Na razie dostępne jest wirtualnie.

fot. generalkuklinski.com

WICHURY NAD POLSKĄ

Jedna osoba zginęła, a pięć zostało rannych – w tym strażak ochotnik – 318 tys. odbiorców nie ma prądu. To bilans wichur, jakie przetaczają się przez kraj. Najwięcej pracy strażacy mieli w województwie zachodniopomorskim, pomorskim i wielkopolskim. Trudna sytuacja była w szpitalu w Drawsku, który został pozbawiony prądu. Mógł funkcjonować dzięki agregatom prądotwórczym, te jednak dawały zbyt mało mocy na oddział kardiologiczny. Pacjenci zostali rozesłani do innych szpitali. Na zdjęciu: zniszczenia na cmentarzu Centralnym w Szczecinie po przejściu orkanu Nadia; będzie w związku z tym nieczynny do odwołania. Wichura zerwała też kilkumetrowy fragment warstwy izolacyjnej z dachu jednego z 14-piętrowych wieżowców przy ul. Mieszka I na Osiedlu Tysiąclecia w Katowicach.

fot. PAP/Marcin Bielecki

fot. SPA/Piotr Zawistowski

LUNCH Z ROBOTEM

W jednej z łódzkich restauracji usłużył nam BellaBot – pierwszy robot, który zastąpił kelnerów. To innowacyjny robot dostawczy wyposażony w możliwości interakcji z człowiekiem: wita gości i odprowadza ich do właściwego stolika, a następnie na tacy podaje zamówione dania.

■ **Po spisie.** Według wstępnych wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 populacja ludności RP liczyła 38 179,8 tys. osób – to spadek o 0,9 proc. w stosunku do 2011 r. Między spisami liczba osób w wieku przedprodukcyjnym spadła z 18,7 do 18,2 proc., a w wieku produkcyjnym – z 64,4 do 60 proc. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła z 16,9 do 21,8 proc. Od 2011 r. liczba mieszkań wzrosła o 12,6 proc. – do 15,2 mln.

■ **Wołyńowie w oczach świadków.** Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach uruchomiło cykl podcastów „Wołyńowie – śladami rozmów z dawnych lat”. To wypowiedzi sąsiadów, przyjaciół czy szkolnych profesorów Karola Wołyńskiego, zarejestrowanych w latach 80. Więcej: domjp2.pl.

■ **Skargi na dokument.** TVP 1 i TVP Info pokazały reportaż „Jesteś mechanizmem niszczącym” o tym, jak politycy PO i komercyjne media krytykowali zamordowanego później prezydenta Gdańska. Z informacji Wirtualnemedia.pl wynika, że do KRRiT wpłynęły trzy skargi indywidualne na produkcję, zarzucające tendencyjność i jednostronność materiału oraz wykorzystywanie w nim spreparowanych materiałów i atak na osobę zmarłą, która nie może się bronić.

■ **Minister będzie leczyć.** Były minister zdrowia prof. Łukasz Szumowski złożył rezygnację z mandatu poselskiego, zamierza skupić się na działalności leczniczej i naukowej – poinformował rzecznik rządu. Wcześniej Ministerstwo Zdrowia podało, że Szumowski kierować będzie Narodowym Instytutem Kardiologii.

■ **Obozowe artefakty.** W budynku kwaterowania więźniarek Karnego Komanda Kobiet KL Auschwitz-Bor w Brzeszczach koło Oświęcimia zaprezentowano m.in. metalowe haki, kotwy i śruby prawdopodobnie z konstrukcji stalowej ramy pieców krematoryjnych i konstrukcji zbrojeniowej budynku, zabrane po wyzwoleniu wiosną 1945 r. spod krematorium nr V Birkenau.

Na ekspozycji można oglądać oryginalne przedmioty obozowe związane z zagładą w KL Auschwitz.

fot. PAP/Zbigniew Meisner

Jacek Karnowski

Przedwyborcze przymiarki

Do wyborów z jednej strony daleko, ale z drugiej – już bliżej niż dalej. Weszliśmy w ostatni pełny rok obecnego parlamentu, oczywiście przy założeniu, że nie dojdzie do skrócenia kadencji. Na pewno zbliża się czas podejmowania decyzji.

Czy partia Jarosława Kaczyńskiego będzie chciała utrzymać formułę Zjednoczonej Prawicy, czyli wziąć na swoje listy polityków Solidarnej Polski? Czy Zbigniew Ziobro nie wybierze samodzielną drogą? W ramach licytacji z obu stron pojawiać się będą różne scenariusze. Jednak rozejście się tych dwóch formacji byłoby równoznaczne z politycznym samobójstwem. Bez tych 3–5 proc., na które mogą liczyć ziobryści, PiS nie ma co marzyć o samodzielnej większości. Z kolei nawet jeśli SP przekroczy próg – samodzielnie lub w sojuszu z Konfederacją – to wprowadzi co najwyżej kilkunastu posłów. A może też progę nie przekroczyć i wypaść za burtę. Własny komitet wyborczy to wielkie ryzyko. Kontynuacja współpracy jest koniecznością, ale wszystko może się rozbić o konkretne ustalenia w sprawie miejsc na listach. PiS uważa, że w 2019 r. jego koalicjanci zgarnęli więcej niż powinni, i spróbuje to skorygować w roku 2023. Solidarna Polska będzie chciała utrzymać status quo. Negocjacje mogą toczyć się do samego końca, choć dla dobra obu stron powinny skończyć się happy endem.

PiS będzie też chciało, by z jego listy wystartował Paweł Kukiz, który obecnie wspiera rząd w zamian za procedowanie jego projektów. Kukiz odgrywa dziś rolę jęczyczka u wagi, ale ma też pewne znaczenie wyborcze.

Gdy w poprzednich wyborach związał się z Polskim Stronnictwem Ludowym, wydawało się, że to ludowcy wprowadzili go do sejmu. Dziś wygląda na to, że było odwrotnie. Te 2–3 proc., na które może liczyć artysta polityk, przesądziło o tym, że PSL przekroczyło próg wybor-

czy. A 2–3 proc. dodane do 35–40 proc., które zdobędzie PiS, to co najmniej kilka kluczowych mandatów więcej. Sojusz Kukiza z Kaczyńskim jest zresztą stabilniejszy, niż można było przypuszczać – co nie oznacza, że nie ma napięć. Kukiz jest indywidualistą, który lubi od czasu do czasu zamieszać.

Układanka

po stronie opozycyjnej ma więcej zmiennych. Sympatycy III RP, zwykli wyborcy, chcieliby wspólnej listy całego anty-PiS. To jednak rozwiązanie najmniej prawdopodobne. Doświadczenia węgierskie, gdzie zjednoczona opozycja raczej nie wygra z premierem Orbánem, oraz nieudany eksperyment z wyborów europejskich, nie zachęcają do wyboru tej drogi. Do tego dochodzą poważne animozje między liderami. Najbardziej iskrzy na linii Donald Tusk – Włodzimierz Czarzasty. Ten pierwszy niemal codziennie atakuje Lewicę, zarzucając jej, że w kluczowym momencie „zdradzi”, czyli zwiąże się z PiS. W istocie Tusk chce Lewicę złamać, bo chciałby zbudować szeroką koalicję, ale na swoich warunkach. Platforma ma decydować o wszystkich, a pozostałe partie mają albo zostać sprowadzone do roli przybudówek, albo zepchnięte poniżej progę wyborczego. Niechęć Tuska do Czarzastego może też wynikać z planów budowy przyszłej większości w porozumieniu z Konfederacją. Platforma, Polska 2050, PSL, Porozumienie oraz narodowcy – taka koalicja, przynajmniej teoretycznie, by-

łaby zdolna do życia. Gdyby do tego dodać Lewicę, suma oczywistych napięć przekroczyłaby próg krytyczny.

Jeden blok opozycyjny powstanie więc wokół Platformy. Drugi spróbuje zbudować Lewica – o ile Tusk nie zmusi jej do przyjęcia własnych, twardej warunków. Trzeci utworzą, jak wszystko wskazuje, Szymon Hołownia, Władysław Kosiniak-Kamysz oraz Jarosław Gowin. Byłaby to koalicja stronnictw o bardzo różnym potencjale. Hołownia ma wyborców, ale nie ma struktur terenowych. Ludowcy mają działaczy, ale większość wyborców utracili. Porozumienie nie ma ani solidnego aparatu partyjnego, ani wielu sympatyków. W sumie można z tego ulepić formację

zdolną zdobyć kilkanaście procent. Na Hołownię będzie też wywierała silna presja, by nie zostawił Kosiniaka-

-Kamysza i Gowina na lodzie. Interesy poszczególnych partii opozycyjnych często są podporządkowywane szerszemu interesowi całej III RP – i tak będzie w tym wypadku. Blok ten, nazwijmy go „ludowo-chadec-kim”, wystąpi z programem relatywnie konserwatywnym. Jego celem będzie odebranie rozczarowanych wyborców Zjednoczonej Prawicy i zamazanie wyboru, przed którym staną Polacy. Później Hołownia, Kosiniak-Kamysz i Gowin oczywiście zbudują rząd z Platformą, który o prawicowych wyborcach zapomni.

Wspomniana już Konfederacja pójdzie do wyborów sama. Dziś wydaje się, że to w jej rękach mogą znajdować się klucze do przyszłego rządu. Mogą, ale nie muszą. Pandemia ustępuje, a to ten temat napędzał ugrupowanie Winnickiego i Korwin-Mikkego. Kampania wyborcza będzie też wzmacniała najsilniejszych, a więc PiS i PO. Mniejsi będą traciłi. W sumie wiele jeszcze może się zmienić.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Zauroczenie czy molestowanie?

Prokuratura Rejonowa w Dąbrowie Tarnowskiej nie łączy samobójczej śmierci dwunastoletniej Kingi ze sprawą molestowania seksualnego. Zanim dziewczynka odebrała sobie życie pod koniec 2021 r., cioci i nauczycielce zwierzyły się, że była molestowana przez Przemysława P. Szkoła zawiadomiła prokuraturę, która oceniła, że sprawa śmierci nastolatki jest wielowątkowa i skomplikowana. Przesłuchiwany nie przyznał się do zarzucanego czynu; został objęty dozorem policyjnym, badają go też biegli lekarze. Przyczyny śmierci dziewczynki prokuratura upatruje w jej zauroczeniu starszą od siebie kobietą, do którego wcześniej przyznała się w przesłuchaniu.

Sąsiedzi czasów zagłady

W Muzeum Polaków Ratujących Żydów im. Rodziny Ulmów w Markowej otwarto wystawę „Byli sąsiadami: ludzkie wybory i zachowania w obliczu Zagłady”. Pyta ona o Holokaust: dlaczego był możliwy? Dlaczego tak wielu zwykłych ludzi w Europie popierało zbrodnie nazistów lub milczało? Dlaczego tak niewielu pomagało zagrożonym? A co kierowało tymi, którzy ratowali ich z narażeniem życia? Wystawa będzie czynna do 30 września.

Pod okupacjami

Odzew na uruchomienie portalu polskahekatomba.pl, mającego ruszyć 7 lutego, przeszedł oczekiwania jego inicjatorów. Zgłosiło się do nich wiele osób mających wiedzę i materiały na temat zbrodni na Polakach popełnionych przez okupantów niemieckich i radzieckich, wciąż jednak czekają na kolejne materiały.

Nauczyły się śmiać

Polska sekcja Papieskiego Stowarzyszenia Pomoc Kościołowi w Potrzebie przekazuje środki na wyżywienie dzieci z Ayos w Kamerunie. Sierociniec od sierpnia 2021 r. prowadzą tam Siostry Opatrzności Bożej; obecnie mieszka w nim 18 dziewczynek w wieku od 3 do 16 lat.

W większości straciły oboje rodziców. Jest rodzeństwo, którego mama żyje, jednak to osoba psychicznie chora. Wymaga opieki i nie jest w stanie zająć się córkami. W Afryce dzieci stają się sierotami m.in. na skutek konfliktów zbrojnych oraz AIDS.

Tereska trafiła do sióstr jako trzylatka, robaki wylaływały jej buzią; gdyby nie interwencja opiekunek i podane leki, nie przeżyłaby. Szaron była wielokrotnie wykorzystywana seksualnie, ma choroby weneryczne. Powoli wraca do siebie. „U nas dzieci stały się rado-

sne. Potrafią się śmiać i bawić” – podkreśla misjonarka s. Dariusza Dąbrowska.

Polska sekcja Papieskiego Stowarzyszenia Pomoc Kościołowi w Potrzebie pomaga w zakupie żywności dla dzieci – to główna potrzeba, którą zgłaszają siostry misjonarki. Pozostałe to ubrania, edukacja i leki potrzebne na choroby tropikalne, ale też grype czy gorączkę.

Dzieci z sierocińca w Ayos uczęszczają do przedszkola i szkoły katolickiej prowadzonej przez ojców paulinów. „Dziewczynki będą u nas do końca nauki, jeśli ktoś będzie miał większe możliwości, to do końca liceum; inne do końca szkoły zawodowej” – wskazuje misjonarka. Siostry chcą zapewnić dzieciom zawód, który pozwoli im samodzielnie żyć, stworzyć dom, założyć rodzinę, nie kradnąć i dobrze radząc sobie w dorosłym życiu. **i**

Aborcja nie ratuje życia

„Nie było wskazań, aby terminować całą ciążę z drugim, żywym płodem bliźniaczym. To nie uratowałoby życia 30-letniej Agnieszki z Częstochowy – tłumaczy dr Maciej Socha – koszmarny wyrok TK na tę sytuację nie miał wpływu”.

„Jeżeli dochodzi do obumarcia jednego z płodów bliźniaczych, i to w pierwszym trymestrze ciąży, szczególnie dwujajowych, to nigdy jej nie usuwamy. Takie są światowe standardy i najbardziej bezpieczny model postępowania zarówno dla pacjentki, jak i dla żyjącego płodu. (...) Pierwszy bliźniak obumarł w pierwszym trymestrze ciąży, czyli tak jak to się dzieje w wielu ciążach mnogich”.

Na pytanie, dlaczego po obumarcu drugiego bliźniaczego płodu lekarz nie indukował poronienia natychmiast, ale po dwóch dniach, dr Socha odpowiedział: „Lekarz, kiedy dowiedział się, że obumarły oba bliźniaki, chciał jak najmniej inwazyjnie przeprowadzić poronienie. Jeśli nie ma do tego wskazań, to nie brutalizujemy naszych procedur i nie rozszerzamy na siłę szyjki, bo uszkadza to jej strukturę i grozi powikłaniami. (...) Być może rodzina myślała, że wydobyć martwego bliźniaka uratuje życie pacjentki, ale to nieprawda”.

Pomysł, by terminować całą ciążę, łącznie z drugim, żywym płodem bliźniaczym, skomentował: „To nie uratowałoby życia pacjentki”. Śmierci pani Agnieszki trzy tygodnie po opróżnieniu macicy lekarz nie wiąże z nieprzeprowadzeniem u niej aborcji.

Wypowiedzi dr. Sochy pochodzą z wywiadu, którego udzielił portalowi OKO.press. Doktor, znany specjalista położnictwa i ginekologii, ginekologii onkologicznej, perinatologii, a także kierownik Oddziału Położniczo-Ginekologicznego Szpitala św. Wojciecha w Gdańsku na Zaspie, przedstawia się jako feminista, publicznie występuje jako działacz LGBT. Odnotowujemy jego wypowiedź, ponieważ trudno go posądzać o sympatię dla PiS czy Kościoła. **i**

Kup i jedź

Ministerstwo Finansów uruchomiło sprzedaż e-biletu autostradowego na etoll.gov.pl. To kolejny kanał dystrybucji e-biletu autostradowego i jedna z najprostszych form zakupu, która nie wymaga instalacji żadnej aplikacji, logowania się czy podawania danych personalnych. Wystarczy podać numer rejestracyjny i rodzaj pojazdu, planowaną datę rozpoczęcia przejazdu płatnym odcinkiem autostrady oraz odcinek autostrady, który planuje się przemierzyć. E-bilet jest ważny 48 godzin, można za niego płacić kartą lub blikiem. **i**

Mur na granicy

Ruszyła budowa bariery na granicy polsko-białoruskiej – Straż Graniczna przekazała place pod budowę wykonawcom. To największa tego typu inwestycja budowlana w historii. Długość bariery to 186 km, koszt jej budowy – 1,6 mld zł.

Roboty budowlane, na które zakontraktowano 644 mln zł, wykonują firmy Budi-

mex oraz konsorcjum Unibepu i spółki zależnej Budrex. Prace na granicy odbywać się będą równocześnie na czterech odcinkach. W Siedlcach produkowane są stalowe przęsła za 589 mln zł.

Kolejnym etapem będzie podpisanie umów dotyczących bariery elektronicznej. Przeznaczono na nią 115 mln zł. **i**

Piotr Zaremba

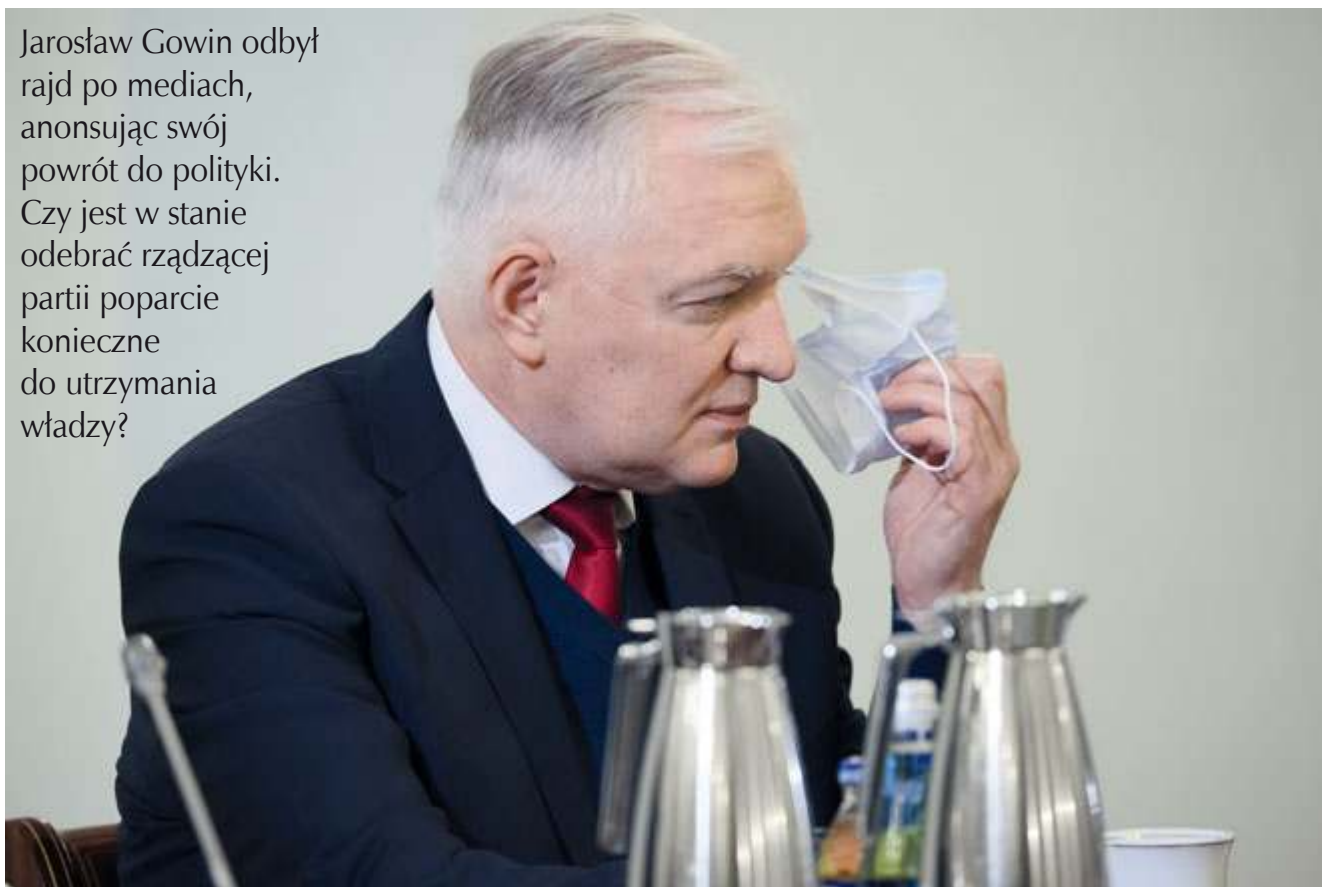
Czy groźba jest realna? Na pewno o tyle, że każde dwa procent stracone przez jedną bądź drugą stronę politycznej wojny w Polsce może okazać się kluczem do zdobycia przez kogoś władzy i utraty tej władzy przez kogoś innego. W roku 2015 Jarosław Kaczyński wziął na pokład Zjednoczonej Prawicy i Gowina, i Zbigniewa Ziobrę właśnie po to, aby mu tych dwóch-trzech procent nie zabrakło. Teraz,

przyjmijmy, że rządzący dotrzymają do wyborów w konstytucyjnym terminie. Sejmowa drobica w ostateczności nagina się do rządu, bo sama boi się wcześniejszego rozwiązania parlamentu. Gowin sugeruje jednak, że gra toczy się już o nowe rozdanie.

Czy można było tego rozvodu uniknąć? Każda ze stron tworzy własną legendę. Z perspektywy Gowina wygląda to tak, że Kaczyń-

Głosy na wagę złota

Jarosław Gowin odbył rajd po mediach, anonsując swój powrót do polityki. Czy jest w stanie odebrać rządzącej partii poparcie konieczne do utrzymania władzy?

fot. PAP/Leszek Szymański

Tak naprawdę był to rajd byłego wicepremiera po audycjach stacji TVN. Polityk epatuje, moim zdaniem nadmiernie, opowieściami o swojej depresji. To nie jest dobry punkt wyjścia do aspirowania do kluczowej roli w państwie, nawet jeśli wywołuje falę zdawkowego współczucia i pochwały za upowszechnianie wiedzy o tej dolegliwości.

Zarazem pierwsze wypowiedzi Gowina ustawiają go w roli mściciela. Zapowiada apelowanie, za pośrednictwem TVN, do jednej czwartej zwolenników PiS, która – wynika to z sondaży – ogląda stację Moniki Olejnik. Mają oni być potencjalnymi wyborcami „umiarkowanej centroprawicy”, którą Gowin chce tworzyć z liderami PSL, a nawet z Szymonem Hołownią.

wobec pewnego kryzysu poparcia dla PiS, są one niemal na wagę złota. Z tego punktu widzenia decyzja Kaczyńskiego, aby pozbyć się Gowina z rządu i koalicji, może okazać się błędna, nawet jeśli nie poskutkowało utratą większości w Sejmie. Co prawda PiS pozbawił byłego wicepremiera większości posłów, ale przy urnach może mu czegoś zabraknąć.

KTO JEST WINIEN

Ta większość zresztą też jest problematyczna. Wystarczy posłuchać przechwałek Pawła Kukiza, jak to całe państwo zawisło na głosach jego i dwóch jego kolegów. Albo obserwować, z jaką paniką obóz rządzący sprawdza, czy ma większość do zablokowania komisji śledczej w sprawie inwigilacji Pegasusem. Ale

ski przyzwolił na rozbijanie jego Porozumienia (początkowo przede wszystkim Adamowi Bielanowi), bo chciał się zemścić za zablokowanie wyborów kopertowych w roku 2020, w którym to sporze ówczesny wicepremier nie tylko miał rację moralną, ale ratował obóz rządzący przed kompromitacją. Te zbyt późno i źle przygotowane przepisy prowadziłyby do wyborczego chaosu i do kwestionowania mandatu Andrzeja Dudy.

Z kolei przeciwnicy Gowina, także jego dawni koledzy z Porozumienia, twierdzą, że ten wieczny polityczny wędrownik o wielkich ambicjach już na początku nowej kadencji Sejmu w roku 2019 sugerował, że to jego ostatnia kadencja z PiS. A podczas wojny o wybory kopertowe spiskował z opozycją, przymierzał

się do fotela marszałka sejmu po wywróceniu obecnego układu.

To chyba fakt, że Gowin coraz mniej myślał kategoriami wspólnego interesu. Spór o przepisy Polskiego Ładu prowadził hałaśliwie, jakby już nastawiony na zerwanie. Inna sprawa, że po jego wyrzuceniu z rządu niektóre z jego propozycji podatkowych premier Morawiecki jednak przyjął, tyle że cichcem. Chyba obie strony miały już siebie dosyć. Nie jest łatwo być partnerem Kaczyńskiego – z natury rzeczy dominuje nad otoczeniem. Ale też być może coraz trudniej było zaspokajać Gowina.

Pewnie jeszcze po latach i być może historycy, a nie komentatorzy, będą się głowili, kto tu jest winien i czego. Ciekawsze jest pytanie, co wyniknie z Gowinowych wygibasów. Czy faktycznie uda mu się manewr z „opozycyjną centroprawicą”? Co to pojęcie w praktyce w ogóle oznacza? I czy kluczem do przejęcia władzy przez opozycję jest dokooptowanie do niej ludzi o temperamencie i poglądach Gowina?

CENTROPRAWICA, CZYLI CO?

Tak zdaje się mniemać lewicowy komentator Jakub Majmurek, który po wystęпах Gowina w TVN z żalem zauważył, że być może bez „centroprawicowego” komponentu programowego opozycyjnej koalicji (obojętne, czy wyborczej, czy związanej już po wyborach) nie uda się w roku 2023 przejąć władzy. Ten komponent miałby dotyczyć nie tylko społeczno-gospodarczych poglądów Władysława Kosiniaka-Kamysza czy Jarosława Gowina, ale także na przykład aborcyjnego „kompromisu”, który nie tylko Lewica, ale i PO chętnie by zamieniły na aborcję na życzenie.

Potwierdzać to wrażenie mogą inne okoliczności. Donald Tusk wojuje dziś z Lewicą. Chce ją pozbawić części elektoratu, ale może ją też chcieć okrzyć paktowaniem z bardziej umiarkowanymi politykami spoza swojej partii. Z drugiej jednak strony ten sam Tusk prowadzi dziś z PiS wojnę totalną, nastawioną na całkowite zdyskredytowanie moralne takich ludzi jak Kaczyński czy Morawiecki. Czy można to robić zręcznie i skutecznie, mając u boku takich ludzi jak Gowin, któremu komentatorzy opozycyjni wciąż wypominają współudział w polityce Zjednoczonej Prawicy? I któremu w najlepszym razie wyznaczają mało komfortową rolę „świadka koronnego”? Dodajmy: świadek koronny to także gangster.

Gdy spojrzeć na dzisiejszy układ sił, perspektywy takiej „umiarkowanej centroprawicy” przedstawiają się dość marnie. Wynika to z logiki polaryzacji w samej Polsce, a tak-

że z natury wojny cywilizacyjnej, która dzieli świat i jest sporem o wszystko: o wychowanie, rolę religii, o kształt kultury, o imigrantów, o granice narodowej suwerenności. Nieprzypadkowo Koalicja Polska, czyli ludowcy z przyległościami, prezentujący w większości tych tematów stanowisko niejasne lub pełne uników, albo bliskie mainstreamowi, wypadają ostatnio tak kiepsko. Balansują na granicy progu wyborczego. Naprawdę wierzymy, że Gowin ich wzmocni?

Z kolei Szymon Hołownia nie ma najwyraźniej ochoty na sprzymierzanie się z kimkolwiek w teorii bardziej na prawo od niego. Woli szyld całkiem nowej siły, w praktyce – biorąc pod uwagę choćby barwy polityczne większości jego koła w sejmie – nachylonej w lewo. Pisanie programu Polski 2050 zaczął Hołownia od manifestów antyklerykalnych. Kokietować próbuje zaś deklaracjami własnej apartyjności. Po co mu na pokładzie politycy kojarzący się z PiS?

GOWIN JAKO MASKOTKA?

Oczywiście stanowisko Hołowni może jeszcze zmienić argument, że odbijanie PiS miękkiej części elektoratu wymaga personalnych kompromisów z częścią dawnej Zjednoczonej Prawicy. Ale logika codziennych politycznych bojów jest zgoła inna. Trwa wielkie egzorcyzmowanie ducha PiS, wzmacnianie przez oskarżenia o inwigilację czy upartyjnianie państwa. To nie sprzyja kompromisowi.

W efekcie może się okazać, że Gowin odbierze Kaczyńskiemu te mityczne dwa procent, ale sam znajdzie się, powiedzmy z PSL, pod wyborczą kreską. I albo otworzy drogę do władzy opozycji wojowniczo antykonserwatywnej, w każdej sferze nastawionej na odwet za ostatnie osiem

lat (taką jest już dziś tak naprawdę cała Platforma Obywatelska), albo nie zdoła powstrzymać osłabionego Kaczyńskiego w sięgnięciu po trzecią kadencję, tyle że w karkołomnej koalicji z Konfederacją. W każdym z tych przypadków to zapewne koniec kariery Gowina.

Możliwe, że się przecięnie; że będzie traktowany jako mało pożądanym partner sił, które na co dzień utożsamiają się ze Strajkiem Kobiet i skrajnie progresywnymi trendami kulturowymi. W takim przypadku może stać się maskotką, tak jak stał się nią, zmuszony do widowiskowej zmiany przekonań w każdej sferze, Michał Kamiński. Oby w tym wszystkim Jarosław Gowin zachował minimum powagi. Sprzedawanie swoich krzywd z czasów współpracy z Kaczyńskim wystarczy na jakieś kilka miesięcy.

Zarazem to, czy czeka nas scenariusz antykonserwatywnego triumfu, czy jednak trzeciej kadencji prawicy, od takich ludzi jak Gowin zależy w niewielkim stopniu. Obóz Kaczyńskiego popełnia błąd za błędem, a im bardziej zdaje się być osaczony, tym bardziej się miota.

PIŚ PRZEGRYWA ZE SOBĄ

Kiksem było podejmowanie wojny z TVN w momencie, gdy z powodów geopolitycznych tak bardzo potrzeba nam poprawnych relacji z Amerykanami – wobec narastającego zagrożenia ze strony Rosji. Sytuację uratował prezydent Duda swoim wetem. Bardziej skomplikowana jest kwestia coraz gwałtowniejszej wymiany ciosów z Unią Europejską. Perspektywa federalizacji Europy nie jest czymś wymyślonym. Ale jest to wojna niefortunna z wielu perspektyw, grożąca nam i izolacją polityczną, i kłopotami finansowymi. Należało próbować choć częściowo, taktycznie ją wygaszać. To na pewno najgorszy moment na frontalne zwanie z polskimi sąsiadami, którzy zawsze mogą liczyć w Brukseli na poparcie. Skądinąd zaś reforma sądownictwa à la Zbigniew Ziobro jest dramatycznie nieprzemyślana. W tych sprawach Gowin hamował PiS.

A jeśli służby specjalne w rękach PiS naprawdę podsłuchiwały przeciwników bez dostatecznych podstaw prawnych, kara za to powinna nastąpić. Byłaby zasłużona.

Może najgroźniejsze dla obecnej władzy jest niezadowolenie Polaków z powodu stanu ich portfeli. Inflacja nakładająca się na kikszy związane z Polskim Ładem. Bez wątpienia coraz ciężiej się tłumaczyć z chaosu, jaki wkrada się w system podatkowy, nawet jeśli pierwotna myśl była słuszna. Należało skorygować pod-

atkowe nierówności preferujące bogatych, ale cena za gąszcz nieczytelnych przepisów już jest duża. Gowin może powtarzać: A nie mówiłem!? Choć część zamętu wynika z kompromisów za-

wieranych z reprezentantami mitycznej klasy średniej, obecnymi także w klubie PiS.

W normalnym systemie za te akurat błędy zapłaciłby dymisją premier – przed wyborami jak znalazł. Ale w sytuacji niemal równowagi głosów w sejmie samo podejmowanie operacji wymiany rządu równałoby się samobójstwu. I pomimo tych wpadek nie widzę w PiS postaci, która mogłaby zastąpić Morawieckiego.

Zwyciężyć może więc PiS tylko z samym sobą. Ma coraz gorsze notowania, ale zaledwie jedna czwarta Polaków wierzy w zdolność opozycji do naprawienia kiepskiej sytuacji. Agresja Tuska wciąż nie jest wystarczającą bronią przed arogancją PiS-owskiego rządu. Tym bardziej nie jest nią rozżalenie Gowina, jak bardzo bym go po ludzku nie rozumiał.

Jakie są konsekwencje szaleńczej jazdy bez patrzenia na licznik?

Policyjne statystyki od lat wskazują na udział nadmiernej prędkości, a także niedostosowania jej do warunków ruchu, w najbardziej tragicznych zdarzeniach. Wielu kierowców twierdzi, że jeżdżą „szybko, ale bezpiecznie”, a wypadki zdarzają się innym, ale nie im. Niestety, takie właśnie tłumaczenia często słyszałem, obsługując poważne zdarzenia drogowe. Wtedy na refleksję jest już niestety za późno. Nadmierna prędkość w połączeniu z brawurą oraz brakiem technicznych umiejętności panowania nad pojazdem jest przyczyną ponad 41 proc. wypadków spowodowanych przez młodych kierowców; w dodatku są to ciężkie zdarzenia, powodujące wiele ofiar. Dobrze, że te liczby z roku na rok spadają, a wielu młodych kierujących dba o podnoszenie swoich umiejętności – także na różnego rodzaju kursach, które Policja zawsze z chęcią obejmuje patronatem.

Jak uświadomić kierowcom potrzebę bezpiecznej jazdy?

Bardzo ważną rolę odgrywa edukacja, wychowanie komunikacyjne, którego pierwsze elementy powinni przekazywać rodzice, opiekunowie i szkoła. „Pierwsze prawo jazdy”, czyli kartę rowerową, powinien posiadać każdy młody kierujący. Jest obowiązkowa dla rowerzystów, kierujących hulajnogami elektrycznymi i innymi urządzeniami transportu osobistego w wieku 10–18 lat, aby mogli samodzielnie poruszać się po drogach. Jej posiadanie przekłada się na dalsze bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu drogowego. Oczywiście w każdej grupie wiekowej znajdziemy nieodpowiedzialnych kierujących. Problem jest więc zdecydowanie szerszy i należałoby zapewne cofnąć się do początku lat 90. i powszechnego dostępu do motoryzacji, który Polacy wtedy uzyskali, a także zasięgnąć opinii psychologów trans-

fot. Komenda Główna Policji

Lepiej stracić minutę

Z komisarzem **Robertem Opasem** z Biura Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji rozmawia Marta Dybińska

Czy nowy taryfikator mandatów zastępuje piratów drogowych?

Pierwsze 24 dni obowiązywania nowych przepisów pokazują, że w zakresie wykroczeń dotyczących znacznego przekroczenia prędkości (o więcej niż 50 km/h) w obszarze zabudowanym liczba zatrzymanych kierowców jest zdecydowanie niższa. Te-

raz jest to 1307, a rok temu w tym samym czasie było 2861. Jednak na pełne dane obrazujące wpływ nowych regulacji na zachowania kierowców trzeba jeszcze poczekać. Mamy nadzieję, że zmiany przyczynią się przede wszystkim do zmniejszenia statystyk tragicznych zdarzeń na polskich drogach.

portu. Ja jednak wskazuję przede wszystkim na rolę edukacji, wiedzy i umiejętności we wszystkich grupach wiekowych.

Czy kierowcy zwracają uwagę na oznakowanie?

Znajomość przepisów dotyczących wszystkich uczestników ruchu drogowego

oraz obowiązującego oznakowania zdobywamy wszyscy podczas przygotowania do egzaminu na prawo jazdy. Myślę, że każdy kierowca po zdaniu tego egzaminu zna je co najmniej dobrze. Ale przepisy się zmieniają, podobnie oznakowanie. Wiedza kierowców musi za tymi zmianami nadążyć. Uczestnictwo w ruchu drogowym to nie tylko uprawnienie, ale także związane z tym obowiązki. Brak uwagi, roztargnienie z kierowcą, pośpiech – na to nie ma miejsca na drodze.

Przed wszystkim trzeba jeździć rozsądnie i mieć świadomość, że pojazd, który prowadzimy, to tony rozpędzonej stali, które przy nieodpowiedzialnym kierowcy mogą spowodować nieodwracalne skutki. Jeśli ktoś potrzebuje doskonalić swoje umiejętności, może udać się do szkoły doskonalenia jazdy i na torze w bezpiecznych warunkach odbyć takie zajęcia. Taka osoba w „normalnym ruchu” na pewno będzie wiedzieć, jakie niebezpieczeństwo niesie nadmierna prędkość.

Jakie konsekwencje mogą spotkać kierowców, którzy przekroczą dozwoloną prędkość o „jedyne” 30 km/h?

W świetle nowych przepisów przekroczenie prędkości w zakresie od 21 do 30 km/h oznacza mandat 400 zł. Powyżej tej skali mandaty są już zdecydowanie wyższe i wynoszą od 800 do 2500 zł.

A jeśli kierowca nie zna aktualnych przepisów – może liczyć tylko na pouczenie?

Dyskusja nad wprowadzeniem zmian trwała od co najmniej kilku lat, więc kierowcy powinni być przygotowani. Każda sytuacja jest traktowana indywidualnie. Jednak w przypadku poważnych wykroczeń o taryfie ulgowej nie może być mowy. Policjanci obowiązani są do stosowania się do obowiązujących przepisów.

Pouczenie to szczególny środek karny. Polega na poinformowaniu kierowcy, że naruszył przepisy ruchu drogowego. Policjant wskazuje również na zagrożenie, jakie wystąpiło w związku z wykroczeniem, a także wysokość kary, jaka grozi za czyn popełniony przez kierowcę. Funkcjonariusz może też szczegółowo przeanalizować sytuację i poinformować kierowcę, w jaki sposób powinien się zachować. Pouczenie stosuje się w szczególności do czynów o małej szkodliwości społecznej, a także tych wykroczeń, w wyniku których nikt nie został uszkodzony.

Ile wynosi obecnie maksymalny mandat, jaki może nałożyć policjant?

Według znowelizowanego kodeksu wykroczeń najwyższa grzywna nakładana

przez policjantów może wynieść 5 tys. zł, a przy jednoczesnym zbiegu wykroczeń – 6 tys. zł. Wysokie grzywny przewidziano za najpoważniejsze wykroczenia drogowe, które zbyt często skutkują poważnymi zdarzeniami drogowymi. Są to m.in. nieprawidłowe zachowanie wobec pieszych,

nieprawidłowe wyprzedzanie, spowodowanie kolizji drogowej czy jazda pod wpływem alkoholu. Rozporządzenie zawiera 302 pozycje. Większość z nich zawierała się w poprzednim „taryfikatorze”. Jednak

pojawili się w nim nowe pozycje, które skutkowały poważnymi zdarzeniami, chociażby „jazda pod prąd” na drodze ekspresowej czy autostradzie. Teraz mandat wynosi w tym przypadku 2 tys. zł.

Dość duże zainteresowanie na forach internetowych wzbudziła informacja, że największy mandat może wynieść nawet 30 tys. zł. Czy to możliwe?

Taką grzywnę może nałożyć jedynie sąd w przypadku poważnych naruszeń przepisów przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji. Należy przy tym pamiętać, że w szczególnych przypadkach policjanci mogą interwencję zakończyć właśnie skierowaniem sprawy do sądu – z własnej inicjatywy bądź gdy kierowca odmówi przyjęcia mandatu. O takich uprawnieniach policjant zawsze informuje osobę, wobec której podejmuje decyzję o nałożeniu grzywny.

Skąd te zmiany? Czy dotychczasowe przepisy nie działały?

W niektórych przypadkach zagrożenie karą było stosunkowo mało dotkliwe. To jednak kwestia indywidualnej oceny. Spotykam się z różnymi opiniami na ten temat. Proszę pamiętać, że grzywny wzrosły głównie w pozycjach szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Dlaczego dopiero po dwóch latach będą kasowane punkty karne?

Przed wszystkim mandaty i punkty nie grożą kierowcom, którzy jeżdżą zgodnie z przepisami. Jeśli zdarzy się drobny błąd, to również nie powinno mieć to większego znaczenia dla naszej historii jako kierowcy. Zmiany takie jak punkty karne przez dwa lata czy tzw. recydywa wykroczeniowa wejdą w życie dopiero w połowie września 2022 r.

A ci, którzy jeżdżą zbyt wolno, też mogą dostać mandat?

W przypadkach określonych przepisami Prawa o ruchu drogowym jest to możliwe,

jeśli mówimy o jeździe z prędkością utrudniającą ruch innym kierowcom bądź utrudnianiu czy tamowaniu ruchu. To zdarzenia związane najczęściej z brakiem uprzejmości wobec innych kierowców oraz kulturą jazdy.

Podczas jazdy samochodem widzimy różne sytuacje: ktoś trzyma książkę na kierownicy, inny rozmawia przez telefon. Jakie konsekwencje za to grożą?

Rozmowa przez telefon wymagająca trzymania mikrofonu bądź słuchawki przy uchu jest taryfikowana mandatem w wysokości 500 zł. Inne niebezpieczne sytuacje mogą skutkować nałożeniem mandatu w wysokości nawet 3000 zł.

A co z kierowcami, którzy nie ustąpią pierwszeństwa pieszym na przejściu?

Jest to jedno z najniebezpieczniejszych i nieprawidłowych zachowań kierujących wobec pieszych. Mandat wynosi 1500 zł.

Jakie kary czekają pijanych kierowców?

W przypadku kierującego pojazdem nie mechanicznym w stanie po użyciu alkoholu jest to kara 1 tys. zł, w przypadku nietrzeźwości – 2,5 tys. zł. Natomiast spowodowanie kolizji przez kierującego pojazdem pod wpływem alkoholu kosztuje 2,5 tys. zł. Dotyczy to alkoholu lub podobnie działającego środka. W przypadku

tej drugiej kategorii użytkowników dróg na tym sprawa się nie kończy, gdyż zatrzymywane są uprawnienia do kierowania pojazdem i sprawa również będzie toczyła się przed sądem.

Kiedy pijany kierowca trafi za kraty?

O tym zadecyduje sąd. W przypadku stanu po użyciu, czyli wykroczenia, taką karą może być trzydziestodniowy areszt. W przypadku stanu nietrzeźwości, czyli już przestępstwa, kara może wynieść nawet dwa lata więzienia.

Jak Pan definiuje dobrego kierowcę?

Jest to bezpieczny kierowca, który jeździ „z głową”. To człowiek uprzejmy i kulturalny, który pamięta, że na drodze nie jest sam, że są jeszcze inni. Niekoniecznie tak samo sprawni jak on, niekoniecznie z taką samą wiedzą i doświadczeniem. To człowiek, który potrafi przewidywać oraz mierzy siły na zamiary i potrafi zrezygnować z wykonania manewru, jeżeli zmusza go do tego sytuacja i okoliczności. Bezpieczny kierowca to człowiek, który nawet gdy bardzo się spieszy, pamięta o maksymie, że „lepiej w życiu stracić minutę, niż życie w minutę”.

Marek Jurek

Zapomniane Imperium Zła

Pierwszą bitwę Putin wygrał. O ile bowiem potępiana jest agresywna polityka Rosji, a rosyjskim żądaniom przeciwstawia się prawo Ukrainy do własnej polityki bezpieczeństwa, o tyle nikt nie oburza się na przywoływanie dziełnictwa sowieckiego jako politycznej podstawy międzynarodowych roszczeń Moskwy. Ronald Reagan nazwał ZSRS Imperium Zła, ale nikt już potem nie uznawał za apologię Imperium Zła chwalenia przez Putina polityki zagranicznej Stalina czy wręcz paktu Ribbentrop–Mołotow. Co najwyżej jako osobliwość traktowano urzędową sowiecką nostalgę, począwszy od potępienia państw przeciwstawiających się ZSRS przed drugą wojną światową, przez czułe wyznania Władimira Putina, że „kto chce powrotu komunizmu – nie ma rozumu, ale kto nie żałuje komunizmu – nie ma serca”, aż po ogłaszanie nietykalności Mauzoleum Lenina, wynalazcy totalitaryzmu. Również osobistą KGB-owską przeszłość samego Putina uznawano w najlepszym razie za ciekawostkę, nie za fakt kompromitujący.

Nie sposób wyobrazić sobie niemieckich przywódców, którzy publicznie deklarowaliby, że „największą katastrofą geopolityczną XX w. była wojenna klęska Niemiec”, że „kto chce powrotu Trzeciej Rzeszy, nie ma rozumu, ale kto jej nie żałuje – nie ma serca”, którzy dowodziliby, że winę za wybuch wojny ponosi antyniemiecka polityka państw Zachodu. Każda taka deklaracja wywołałaby międzynarodowe potępienie.

Tymczasem jeszcze niedawno prezydent Obama, u którego boku Joe Biden przez osiem lat pełnił urząd wiceprezidenta, pisał, iż rosyjskie pretensje o rozszerzenie NATO wyrażają „autentyczne poczucie krzywdy”. A teraz Rosja gromadzi wojska u własnych i biało-

ruskich granic Ukrainy, żeby tę „krzywdę” naprawić.

Związek Sowiecki upadł, ale sowiecka geopolityka pozostała. Putin przez lata otwarcie mówił, że Związek Sowiecki miał prawo do współpracy z Niemcami i swych najazdów w pierwszej fazie wojny światowej (bo Zachód chciał upadku ZSRS) oraz do kontynuacji tych podbojów w czasie wojny (bo Stalin walczył z nazizmem). Z kolei powojenny opór wobec komunizmu, zawiązanie Przymierza Atlantycznego, przedstawiał jako działania agresywne, które (również współczesna!) Rosja ma prawo potępiać i się przed nimi bronić. Czyż można sobie wyobrazić Adenauera, Erharda, Kiesingera potępiających walkę Zachodu z Trzecią Rzeszą?!

Niewczesne żale, owszem, ale nie próżny trud. Przez lata nasi politycy opowiadali o krzywdach, których doświadczyliśmy od Rosji, budząc niewielkie zainteresowanie świata. Zaniechali natomiast potępienie uniwersalnego zła komunizmu. Nawet wtedy, gdy Jean-Claude Juncker błogosławił ufundowany przez komunistyczne Chiny pomnik Marksa w Trewirze, nawet w stulecie przewrotu bolszewickiego. Najwyższy czas powiedzieć, że usprawiedliwianie komunizmu walką z nazizmem jest równie niedopuszczalne, jak usprawiedliwianie nazizmu walką z komunizmem. Mamy ograniczony wpływ na to, czy wojna wybuchnie, ale nic nie przeszkadza, byśmy na forum europejskim prowadzili politykę kulturalną – suwerenną i uniwersalistyczną jednocześnie.

Sąd nad Biblią

Dwa lata więzienia grozi fińskiej polityk za przypominanie biblijnej prawdy o tym, że Bóg „stworzył mężczyznę i niewiastę”. Według prokuratury jest to mowa nienawiści wobec homoseksualistów.

Päivi Maria Kuvaja Räsänen ma 63 lata. Jest matką siedmiorga dzieci i babcią pięciorga wnucząt, lekarzem i politykiem. Od 1995 r. jest parlamentarzystką z ramienia chrześcijańskiej partii demokratycznej, na której czele obecnie stoi. W latach 2011–2015 była ministrem spraw wewnętrznych Finlandii. W 2004 r. napisała książkę „Mężczyznę i niewiastę stworzył ich”, a piętnaście lat później za tę publikację została oskarżona o sianie nienawiści.

Räsänen znalazła się na celowniku po tym, jak otwarcie skrytykowała Kościół luterański w swej ojczyźnie za popieranie ideologii LGBT i gejowskiej parady w Helsinkach. Oskarżono ją o obrażanie homoseksualnej mniejszości. Jedną z jej wypowiedzi, za którą została oskarżona, padła podczas fińskiego telewizyjnego talk-show YlePuhe. Temat spotkania brzmiał:

„Co Jezus pomyślałby o homoseksualistach?”. W programie Räsänen przybliżyła nauczanie Biblii na temat wcielenia, stworzenia, grzechu, sądu ostatecznego i zbawienia. „Podkreśliłam, że wszyscy ludzie, bez względu na orientację seksualną, są wobec Boga równi, wszyscy cenni, ale jednocześnie grzeszni, potrzebując odkupienia w Jezusie, aby odziedziczyć życie wieczne” – zrelacjonowała.

Historię fińskiej parlamentarzystki przytoczył amerykański portal National Catholic Register jako przykład prześladowania ze względu na wyznawaną wiarę i związaną z tym wizję ludzkiej seksualności. Parlamentarzystka już wtedy, gdy była ministrem spraw wewnętrznych Finlandii, mówiła, że prawo w jej kraju lepiej chroni zwierzęta niż poczęte istoty ludzkie. „Będę broniła mojego prawa do wyznawania wiary, aby nikogo innego nie pozbawiono prawa do wolności religii i słowa. Uważam, że moje wypowiedzi są legalne i nie powinny być cenzurowane. Nie wycofam się z moich poglądów. Nie dam się zmusić do ukrywania swej wiary” – zapewnia. **/wś**

Doktor jedności

„Św. Ireneusz z Lyonu, pochodzący ze Wschodu, sprawował swoją posługę biskupią na Zachodzie: był duchowym i teologicznym pomostem między chrześcijanami Wschodu i Zachodu. Jego imię, Ireneusz, wyraża ten pokój, który pochodzi od Pana i który pojednuje, przywracając do jedności. Z tych powodów, po zasięgnięciu opinii Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, moją władzą aposto-

ską ogłaszam go doktorem Kościoła z tytułem Doctor unitatis [doktor jedności]. Niech nauczanie tak wielkiego Mistra coraz bardziej zachęca wszystkich uczniów Pana do podążania ku pełnej komunii” – napisał Ojciec Święty Franciszek w specjalnym dekreście ogłoszonym 21 stycznia.

Św. Ireneusz (ok. 130–200), drugi biskup w dziejach diecezji Lyonu, jest 37. doktorem Kościoła. **/wś**

Nagłówkowe informacje

**ks. Stefan
Moszoro-Dąbrowski**

Dezinformacja niekoniecznie wynika z celowego fabrykowania faktów, jej źródłem może być odebranie od kontekstu czy przesada. W kwestiach naukowych dotyczących zdrowia ryzyko związane z dezinformacją jest większe, ponieważ podawane wiadomości mogą prowadzić czytelników do podejmowania decyzji, które są potencjalnie niebezpieczne dla ich życia. Takie „niedociągnięcia” są szczególnie częste w nagłówkach, zwykle wynikają z chęci zaintrygowania czytelnika. Społeczność naukowa jest coraz bardziej świadoma tego zjawiska. Dowody na to można znaleźć w wytycznych opracowanych przez różnych specjalistów, którzy podają wskazówki, jak uniknąć nagłówków wprowadzających w błąd i w praktyce wypaczających daną informację.

Pierwsza wskazówka brzmi: nie używaj przymiotników takich jak „cudowny”, „przełomowy”, „rewolucyjny”, aby mówić o odkryciu naukowym lub leczeniu. Nawet jeśli takie odkrycia są rzeczywiście nadzwyczajne, zwykle mijają lata, zanim pacjenci mogą z nich skorzystać. Inna podana rada może być zastosowana do badań w każ-

dej dyscyplinie: nie mylić korelacji z przyczynowością. W większości przypadków badania mogą po prostu wykazać korelację między zjawiskami, ale nie to, że jedno jest przyczyną drugiego, ponieważ jest wiele innych czynników wpływających na wynik.

Specjaliści radzą też, by w nagłówkach podawać liczby bezwzględne, a nie relatywne. Przykład: jeśli zachorowalność na jakąś chorobę wzrosła z jednego do dwóch przypadków na 100 000 osób, mylące byłoby alarmowanie o „stuprocentowym wzroście wskaźnika zachorowalności”, podczas gdy jest to niewielka zmiana. Ostatnie zalecenie jest skierowane do badaczy i trudne w realizacji: walczcie o utrzymanie zaproponowanego przez siebie nagłówka! Często to dziennikarze, którzy nie mieli do czynienia z daną nauką, ostatecznie „podkreślają” nagłówki wiadomości. Stąd tak ważne jest, aby badacz śledził proces publikacji i upewnił się, że zmiana, jeśli taka nastąpiła, nie zniekształci informacji.

Podane porady dotyczą informacji na temat zdrowia ciała. Warto się zastanowić nad wszelkimi informacjami naukowymi dotyczącymi zdrowia duchowego. Na kondycję duszy wpływają –

i to mocno – newsy z nauk humanistycznych, takich jak historia, socjologia czy psychologia.

Podoba nam się to lub nie, faktem jest, że każdy z nas codziennie otrzymuje sporą porcję „nagłówkowych informacji” wyselekcjonowanych przez algorytm. Dla zrównoważenia naszej diety intelektualnej warto trzymać się rygorystycznego planu dobrych lektur.

Autor jest duchownym Prałatury Opus Dei w Warszawie

**Codziennie
otrzymujemy porcję
„nagłówkowych
informacji”
wyselekcjonowanych
przez algorytm.**

Zaczynj od siebie

**Anna
Wardak**

Jest pewna prawda, którą jako rodzice musimy mieć zawsze w głowie. Dusza ludzka jest nieśmiertelna, lecz nasze ciało – niestety tak. I nasz czas tu na ziemi jest w związku z tym ograniczony. „Choćbyśmy uczniami byli najtępszymi w szkole świata, nie będziemy repetować żadnej zimy ani lata” – cytując noblistkę. Skąd ta myśl? Ano stąd, że często działamy tak, jakbyśmy zupełnie o tym zapomnieli.

Wielu rodziców wierzy chyba bezkrytycznie w postęp medycyny i uważa, że będą towarzyszyć swoim dzieciom do późnej starości (ich, nie własnej, bo to

ostatnie dzieje się już niestety na naszych oczach. Słyszeliście o „dzieciach bumerangach”, które po kolejnej konfrontacji z dorosłością wciąż wracają pod rodzicielskie skrzydła? Albo o beztróskich „nastolatkach”, które już koło czternastki zaczynają się zastanawiać, co będą robić, gdy dorosną?).

W wychowaniu, jak w biznesie (a ponad 90 proc. Polaków deklaruje, że rodzina jest najważniejszym „biznesem” ich życia), trzeba patrzeć daleko do przodu. Warto pomyśleć, co zrobi moje dziecko, gdy któregoś dnia nie będę już w stanie prowadzić go przez życie za rączkę, co dzień budzić przez pół godziny do szkoły, przypominać o terminach klasówek i pilnować, aby na czas oddało wypracowanie, przeczytało lekturę...

aha, i żeby przypadkiem nie spóźniło się na trening. A także wisieć nad nim, kontrolując czas i treść, które przegląda w Internecie.

Zaznaczam: kontrola rodzicielska, w pewnym wieku, jest w przypadku mediów cyfrowych absolutnie konieczna. Ale najlepsze nawet filtry nie

rozwiążą problemu, mogą nas tylko wspomóc na określonym etapie wychowania. Zawsze nadejdzie w końcu ten moment, kiedy dzie-

cko znajdzie się „poza zasięgiem”. Nie będziemy jeździć i sprawdzać, co i przez ile czasu nasz syn ogląda w akademiku. Równolegle trzeba więc uczyć dzieci samodyscypliny, nazywanej nieraz również „wewnątrzsterownością”. Jej sens krótko i zwięźle wyraził św. Jan

Paweł II w swoim słynnym przesłaniu do młodych: „Musicie od siebie wymagać, nawet gdyby inni od was nie wymagali”.

Wychowując, musimy pamiętać, że naszym ostatecznym celem jest sprawienie, by dziecko stopniowo przejmowało ster swojego życia

**Naszym
ostatecznym celem
jest sprawienie, by
dziecko stopniowo
przejmowało ster
swojego życia we
własne ręce.**

we własne ręce i było w stanie utrzymać właściwy kierunek także wtedy, gdy jest samo i nikt go nie pilnuje. Człowiek nienauuczony samodyscypliny, czyli

sztuki zarządzania samym sobą, nie będzie kiedyś w stanie zarządzać swoją rodziną czy firmą. Bo kto każdego ranka będzie walczył jak lew, żeby w ogóle zwałkować się z łóżka?

Autorka jest doradcą rodzinnym, moderatorką Akademii Familijnej, mamą dziesięciorga dzieci

Operacje plastyczne

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Czy operacje plastyczne są przez Kościół dozwolone czy zakazane? Najbardziej mi zależy na ocenie operacji powiększenia piersi.

Z chrześcijańskiego punktu widzenia operacje plastyczne są dopuszczalne, o ile służą prawdziwemu dobru operowanej osoby. Ważne jest to, co będzie pożyteczne dla człowieka jako całości: ciała, psychiki i duszy, oraz to, co będzie korzystne w dłuższej perspektywie czasu. Ewidencje pozytywnie oceniamy zabiegi reparatorne – po uszkodzeniach, poparzeniach czy chorobach.

Negatywnie oceniamy takie operacje plastyczne, które prowadzą do powikłań zdrowotnych albo niosą wysokie ryzyko takich powikłań, proporcjonalnie zbyt wysokie w stosunku do spodziewanego efektu. Dalej, krytycznie oceniamy zabiegi, które traktują ciało jak przedmiot do manipulacji albo zabawy: gdy są motywowane modą, zachcianką, próżnością, przesadnym kultem własnego ciała albo dążeniem do celów wątpliwych etycznie, np. zintensyfikowaniem bodźców natury erotycznej.

Pomiędzy ewidentnie moralnymi i niemoralnymi jest też cała gama zabiegów poprawiania defektów urody, które wymagają indywidualnej oceny moralnej. Może bowiem istnieć taka cecha

urody, która znacznie utrudnia kontakty operowanej osoby ze środowiskiem albo blokuje rozwój osobisty, zwłaszcza u dziecka. Wówczas operacje plastyczne są dozwolone, a niekiedy wskazane. Powinny jednak łączyć się z poznaniem szczegółów procedur, możliwego ryzyka i powikłań oraz dobrych i złych stron technik operacyjnych. Osoba operowana powinna być stabilna

emocjonalnie. Nie wolno z takim zabiegiem wiązać nadzwyczajnych oczekiwań. Praktyka pokazuje, że po operacji plastycznej nie następują w życiu cudowne zmiany.

Jeśli chodzi o operację piersi, pozytywnie oceniamy działania naprawcze. Nie ma miejsce często przy nowotworach, po mastektomii. Kobiety cierpią z powodu terapii i operacji ogołacającej z fizycznych cech kobiecości. Przywrócenie kształtu piersi przynosi wówczas korzystne efekty: umacnia psychicznie, pomaga zdrowieć. Natomiast sytuacja, kiedy kobieta ocenia swój biust jako zbyt mały i chce dokonać operacji, rodzi wątpliwości. Wydaje się, że lepiej zainwestować w dobre biustonosze, kosmetyki, masaże niż w tak inwazyjne zabiegi, jak operacja plastyczna. Nie ma formalnego zakazu Kościoła co do zastosowania chirurgii plastycznej w takiej sytuacji. Jednak w indywidualnej ocenie należy uwzględnić wyżej przedstawione argumenty oraz ból, konsekwencje zabiegów chirurgicznych i wydatki. Poza tym czasem po latach konieczne są korekty plastyczne, co pociąga nowe wydatki i nowy ból. Trzeba umieć odpowiedzieć sobie na pytanie: po co to wszystko i czemu to służyć?

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

Nie ostatnie słowo

Publikacje i wypowiedzi Érica Zemmoura wywołują ostre dyskusje we francuskich mediach. Dlatego nadano mu tytuł „polemisty” – w odróżnieniu od miana „intelektualisty”, zastrzeżonego dla przedstawicieli lewicy. A Zemmour jest zaliczany do przedstawicieli prawicy, chociaż – jak sam podkreśla – walczy o te same sprawy i wartości, o które na początku ubiegłego wieku walczyła lewica, zanim ich nie porzuciła w imię globalizmu, genderyzmu i innych ideologii.

Popularność zdobyta u części społeczeństwa oraz zachęty stronników sprawiły, że Zemmour postanowił zrezygnować z wygodnej roli komentatora rzeczywistości kulturowej oraz społeczno-politycznej, aby wziąć bezpośrednią odpowiedzialność za jej kształtowanie. W grudniu ubiegłego roku ogłosił zamiar kandydowania

w wyborach na prezydenta Francji. Wywołało to gwałtowne reakcje zarówno na francuskiej lewicy, jak i na prawicy.

Podczas pierwszego spotkania z wyborcami 5 grudnia 2021 r. w podparyskim Villepinte sam Zemmour i jego zwolennicy zostali fizycznie zaatakowani przez lewackie bojówki. Do aresztu trafiło 49 napastników. To pokazuje, jakie emocje budzi Zemmour. Niektórzy już uważają go za czarnego konia tych wyborów. Twierdzą, że daje nadzieję na świeżość, nie jest bowiem przedstawicielem politycznego establishmentu, nie reprezentuje żadnej z istniejących partii. Chce stanąć na czele ruchu społecznego o jakże wymownej nazwie „Rekonkwista”. Jego celem jest odzyskanie Francji, przywrócenie jej dawnej świetności oraz miejsca w Europie i świecie. Stąd niejako powstała

programowa książka Zemmoura, która ukazała się w Polsce krótko po ogłoszeniu jego startu w wyborach prezydenckich. Nosi tytuł „Francja nie powiedziała ostatniego słowa”.

Zasadniczą treść książki stanowią felietony i komentarze autora z lat 2006–2020, publikowane w prasie francuskiej. Pozwalają one zapoznać się z poglądami Zemmoura na imigrację, islam, polityczną poprawność, ideologię LGBT, oikofobię, prawoczościwizm i inne narzędzia niszczenia europejskiej kultury. Wstęp i zakończenie stanowią dwa obszernie eseje Zemmoura na temat walki cywilizacyjnej, którą koniecznie musimy podjąć, aby ocalić swoją tożsamość i swoją przyszłość. Z punktu widzenia Polski Zemmour jako kandydat na prezydenta Francji ma swoje plusy i minusy. Do plusów zaliczyć trzeba uznanie dla żywotności i tożsamości

narodów naszej części Europy, które wbrew Zachodowi walczą o zachowanie duszy Europy i ocalenie państw narodowych przed walcem unijnej biurokracji oraz tyranią unijnych trybunałów. Zemmour docenia także rolę katolicyzmu w kształtowaniu i zachowaniu tożsamości Polaków. Na minus trzeba odnotować jego niechęć do USA oraz Wielkiej Brytanii, a typową dla Francuzów fascynację Rosją. To w oparciu o Rosję, Niemcy i Francję (bez wpływów Ameryki) chciałby budować nowy europejski porządek. Ale to już powszechna tendencja wśród elit nad Sekwaną. „Jeśli celem jest zrozumienie Francji, jeśli celem jest zrozumienie, dokąd zmierzają Europa, to tylko z tym Autorem” – napisał na okładce książki Eryk Mistewicz./xhz

Éric Zemmour
Francja nie powiedziała
ostatniego słowa
wyd. „Wszystko co Najważniejsze”
Warszawa 2021, 274 s.

Odrodzeni

tekst i zdjęcia Patryk Lubryczyński

Fronton świątyni

Charyzmat bemowskiej parafii kształtuje się wokół duchowości św. o. Pio i św. Rity. Księża przykładają też dużą wagę do formacji duchowej ojców i matek.

Parafia św. Łukasza Ewangelisty położona jest wzdłuż głównej bemowskiej arterii – ulicy Powstańców Śląskich. Kościół znajduje się na obrzeżach największych osiedli, gdzie mieszkają najczęściej małżeństwa w młodym i średnim wieku. Proboszcz ks. prałat Jan Popiel podkreśla, że korzenie parafian sięgają całej Polski. – W okresie świątecznym brakuje nam ministrantów, którzy odwiedzają rodziny poza Warszawą. Konsekwencją sytuacji jest mała liczba chrztów świętych w samą Wielkanoc, za to kilkanaście odbywa się w Niedzielę Bożego Miłosierdzia, gdy znaczna część parafian wraca z wyjazdów – komentuje. Część dzieci oraz młodzieży przygotowuje się do Pierwszej Komunii Świętej i bierzmowania gdzie indziej. Gdy rozrastały się bloki mieszkaniowe i przybywało osób, zmieniły się okręgi szkolne, obecnie na obszarze parafii jest tylko jedna szkoła podstawowa. Najmłodsi często czują

się bardziej związani emocjonalnie ze swoimi katechetami szkolnymi i rówieśnikami z klasy, dlatego chcą przystępować do sakramentów poza własną parafią – analizuje ksiądz proboszcz. Niższa frekwencja dotyczy także dorosłych parafian, z 18 tys. mieszkańców parafii praktykuje ok. 2 tys. – Księża niejednokrotnie słyszą od wiernych, że w kościele są po raz pierwszy od początku epidemii – wyjaśnia ks. Jan.

Świeccy licznie uczestniczą w święcie patronalnym parafii. Przed odpustem parafialnym rozprawdane są wśród nich egzemplarze Pisma Świętego. Ostatnie uroczystości odpustowe odbywały się już w nowej świątyni, która od 2005 r. jest w budowie.

OJCOWIE I MATKI

W parafii prężnie działają grupy formacyjne dla ojców i matek. Parafianka Marysia Skwira opowiada, że jakiś czas temu zauważyła potrzebę for-

macji dla kobiet. Wraz z s. Olgą Szwałek z Ruchu Szensztackiego utworzyły parafialny oddział Ligi Matek Szensztackich. – Spotkania z innymi matkami wnoszą do mojego życia ogromną siłę duchową w przezwyciężaniu codziennych problemów. Oddajemy życie Matce Bożej, a siostra proponuje nam zróżnicowaną tematykę zajęć. Ostatnio rozmawiałyśmy o kobiecości i „wychowaniu” uczuć. Dzięki wspólnocie jestem w stanie bardziej zrozumieć siebie jako kobietę i kształtować więź z Bogiem – dodaje Marysia Skwira.

Kolejną propozycją jest grupa Matek w Modlitwie, które dzielą się doświadczeniem macierzyństwa, tworząc przestrzeń do integracji i modlitwy odpowiadającej kobiecej wrażliwości. Opiekę duchową nad wspólnotą sprawuje wikariusz ks. Konrad Zawłocki.

Uzupełnieniem jest Wspólnota Ojców pw. św. Józefa, panowie umacniają się i wzajemnie wspierają w bożym przeżywaniu ojcostwa. Przechodzą męską formację du-

Ksiądz proboszcz Jan Popiel

chową, w której ważnym elementem jest wspólna modlitwa różańcowa. – Podczas uroczystości parafialnych matki gromadzą się wokół feretronów Maryi, a ojcowie – św. Józefa – zauważa ks. Popiel.

Warto zwrócić uwagę, że rozwija się również parafialna grupa młodzieżowa „2Pietro” pod opieką wikariusza ks. Bartośza Skawińskiego, niedawno przy wspólnocie powstał zespół wokalny-muzyczny. Wierni są także czuli na potrzeby innych ludzi, w ramach akcji Cari-

tas Polska Rodzina Rodzinie pomagają finansowo na stałe trzem rodzinom z syryjskiego Aleppo. W ten sposób doposażają rodzinne warsztaty pracy, zapewniają żywność i wodę.

PRZYCIĄGANIE ŚWIĘTYCH

Poprzednia, drewniana świątynia została podpalona i doszczętnie spłonęła 24 września 2004 r., do dziś nie ustalono sprawców. Ksiądz proboszcz wspomina, że dzień przed tragedią parafia przeżywała uroczyste przekazanie relikwii św. o. Pio przywiezionych z sanktuarium w San Giovanni Rotondo we Włoszech. – Można mówić o cudzie, ponieważ w przedziwny sposób ocalał relikwiarz św. o. Pio. Jeden z ówczesnych kleryków po pożodze znalazł relikwie jedynie zarysowane i okopcone. Fakt jest tym bardziej zadziwiający, że znajdowały się w sejfie razem z kielichami liturgicznymi, które uległy stopieniu – odtwarza wydarzenie duchowny. Od tego momentu święty z Pietrelcinny jest nieoficjalnym patronem parafii.

W lipcu 2021 r. uroczystość wprowadzono do parafii następną relikwie, św. Rity z Cascii, co spowodowało większe zainteresowanie świętą wśród parafian. – Autentycznie żyjemy duchowością o. Pio i św. Rity z Cascii, z kultu obydwojga wypływa dla wiernych silna wiara – zgadza się Marysia Skwira. Powstał zwyczaj, że we wspomnienia liturgiczne świętych chór parafialny przygotowuje oprawę muzyczną ze specjalnymi utworami na cześć orędowników. Ponadto każdego 22. dnia miesiąca odprawiana jest Eucharystia za wstawiennictwem św. Rity, z nowenną i błogostawieństwem róż, a dzień później Msza święta ku czci św. o. Pio, z intencjami składanymi przez parafian.

Parafia św. Łukasza Ewangelisty,
ul. Górczewska 176, Warszawa,
www.swlukasz.waw.pl,
www.facebook.com/swlukasz.bemowo

W SKRÓCIE

■ **Żegnamy kapłana.** Ks. kan. Henryk Leszek Zarzycki zmarł 27 stycznia, w wieku 73 lat, w 48. roku kapłaństwa. Był rezydentem Domu Księża Emerytów w Łomiankach. Przed emeryturą był proboszczem kolejno w Kędzierówce, Pawłowicach i Leoncinie. Na terenie obecnej diecezji warszawsko-praskiej pracował jako wikariusz w parafii MB Częstochowskiej w Zielonce (1975–1978). Uroczystości pogrzebowe zaplanowano na 1 lutego w parafii Matki Bożej Królowej Rodzin w Dziekanowie Leśnym. Po Eucharystii zaplanowano przewiezenie ciała zmarłego do Wiskitek i złożenie w grobie rodzinnym na cmentarzu parafialnym przy ul. Guzowskiej 31.

■ **Peregrynacja cudownego wizerunku MB Łaskawej Patronki Warszawy i Strażniczki Polski:** 5–13 lutego 2022 r., parafia św. Jana Pawła II (wojskowa) w Warszawie-Wesołej (ul. Okuniewska 1).

■ **Pragnienie potomstwa.** Kolejne warsztaty dla małżeństw starających się o poczęcie dziecka odbędą się 12 lutego o godz. 16.45 w sali kulturalnej diecezji warszawsko-praskiej, ul. Floriańska 3. Spotkanie przeznaczone jest dla małżeństw borykających się z problemem niepłodności oraz małżeństw, które przeżyły stratę poczętego dziecka. Na warsztaty złożą się konferencja, świadectwo, Eucharystia oraz wspólna modlitwa. Gościem spotkania będzie s. Tomasz Potrzebowski CSC. Udział jest bezpłatny. Obowiązują zapisy przez formularz na stronie www.jednymsercem.pl/malzenstwa. Organizatorami są: Fundacja Jednym Sercem, Wspólnota Pocięzyciele Maryi i marka „Błogosławiona” – polska firma szyjąca ubrania dla kobiet oczekujących dziecka.

■ **Życie z miłością.** W Domu św. Faustyny w Ostrówku odbędą się 19 lutego warsztaty pt. „Stworzenie do relacji, czyli praktycznie o budowaniu więzi”, które poprowadzą Emilian Walędzik, psycholog, i s. Rachela Waszkiewicz, pedagog. Rozpoczęcie o godz. 8.00, zakończenie o 20.00. W zajęciach mogą wziąć udział osoby dorosłe, które są zainteresowane rozwojem własnych umiejętności w budowaniu bliskich relacji. Koszt zajęć wraz z dwoma posiłkami wynosi 200 zł. Zapisy e-mail: s.faustyna.ostrowek@gmail.com, tel. inf. 730 153 707.

fol. www.niepodlegla.gov.pl/aktualnosci

SPORTOWCY NA „START”

Naturalnej wielkości rzeźby, m.in. Adama Małysza, Anity Włodarczyk, Tomasza Majewskiego, prezentowane są na wystawie „Start” w hali głównej dworca Warszawa Centralna. – Ekspozycję przygotowaliśmy z okazji 102. rocznicy powstania Polskiego Komitetu Olimpijskiego i jedno-

ześnie dla przypomnienia polskich olimpijczyków oraz paraolimpijczyków, którzy kształtowali wizerunek Polski na świecie przez ostatnie 100 lat – powiedział Wojciech Kirejczyk, dyrektor Biura Programu „Niepodległa”. Wystawa jest czynna do 28 lutego.

fol. arch. tygodnika „Idziemy”

MIŃSKA PARAFIA

„600 lat parafii Narodzenia NMP w Mińsku Mazowieckim” – pod takim tytułem ukazała się książka Zbigniewa Grzesiaka, burmistrza Mińska Mazowieckiego w latach 1990–2010. Wydanie opatrzył wstępem ks. prał. Jerzy Mackiewicz, miński dziekan, proboszcz parafii, która w tym roku obchodzi piękny jubileusz. Do 1984 r. była ona jedyną parafią w mieście, obejmującą także ponad 50 okolicznych wiosek. Autor książki, mińszczanin, pasjonat historii, pokazuje rozwój parafii i budownictwa sakralnego na terenie miasta na przestrzeni ostatnich 80 lat.

NOWA SZKOŁA

Po feriach pierwsi uczniowie rozpoczną naukę w nowo otwartym Zespole Szkolno-Przedszkolnym przy ul. Anny German 5a na warszawskim Żoliborzu. Budynek jest jedną z największych placówek oświatowych w Warszawie. W systemie jedno-

zmianowym szkoła podstawowa będzie mogła pomieścić ok. 31 klas – łącznie 775 dzieci. W przedszkolu zaplanowano 150 miejsc. W obu placówkach ma być zatrudnionych ok. 180 osób personelu, w tym ponad 130 nauczycieli.

fol. PAP/Paweł Supernak

fot. ks. Paweł Kłys

MODLITWA ZA UKRAINĘ

Abp Grzegorz Ryś wraz z pracownikami łódzkiej kurii modlił się 26 stycznia w intencji pokoju na Ukrainie. Podczas Eucharystii w kaplicy Duszpasterstwa Akademickiego „Piątka” mówił o pokoju, który jest obietnicą i darem samego Boga. – Bóg sieje w nas

pokój. Dobrze wiemy, że ta obietnica została spełniona w Jezusie. Przeżywamy okres Bożego Narodzenia do 2 lutego, w tym czasie Jezus jest pokazywany nam jako Ten, który przynosi pokój, Książę Pokoju – podkreślił hierarcha./ks. Paweł Kłys

ŁODOWISKO W WOŁOMINIE

Obok Zespołu Szkół przy ul. Legionów 85 w Wołominie otwarto 28 stycznia nowe lodowisko. Z tej okazji starostwo powiatowe zorganizowało animacje dla dzieci, gry i konkursy na lodzie. Można było posilić się grochówką, a na deser czekał słodki poczęstunek oraz gorąca czekolada. W okresie ferii zimowych wypożyczalnia łyżew jest

bezpłatna. Lodowisko będzie czynne do 27 lutego.

WARSZTATY DLA KURIALISTÓW

W miniony weekend w Ośrodku Rekolekcyjno-Konferencyjnym w Porszewicach k. Łodzi odbyły się dwudniowe warsztaty zatytułowane „Od potestas do ministerium, czyli przywództwo w Kościele”. Zajęcia były skierowane do pracowników Kurii Metropolitalnej

Łódzkiej, zostały poprowadzone przez dr Marię Czajkowską-Białkowską, wykładowczynię Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego, i dr. inż. Macieja Malarzkiego z katedry Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego./ks. Paweł Kłys

fot. ks. Paweł Kłys

■ **Oczekującym potomstwa.** W parafii Matki Bożej z Guadalupe przy ul. Mazowieckiej 33 w Budach Barcząckich 8 lutego o godz. 19.00 odbędzie się Msza święta w intencji małżeństw oczekujących potomstwa. Więcej: www.facebook.com/parafiabudybarczackie.

■ **Sąd z pozwoleniem.** Starosta legionski Sylwester Sokolnicki podpisał pozwolenie na budowę budynków dla Sądu Rejonowego w Legionowie i Prokuratury Rejonowej w Legionowie. Oba obiekty powstaną w dotychczasowej lokalizacji sądu przy ul. Jana III Sobieskiego. Budynek sądowy będzie miał cztery kondygnacje naziemne i jedną podziemną, a prokuratury – trzy kondygnacje naziemne oraz jedną podziemną. Zaplanowano 122 zewnętrzne miejsca parkingowe.

■ **Biblioteka przy Kłosowej?** Miasto planuje przetarg na budowę biblioteki na warszawskim osiedlu Choszczówka. Na parterze ma znaleźć się m.in. wypożyczalnia dla dorosłych, czytelnia czasopism, mediateka, szatnia oraz sala wielofunkcyjna z zapleczem. Na piętrze będzie strefa dla młodszych mieszkańców dzielnicy Białoleka, gdzie zostanie zlokalizowana wypożyczalnia dla dzieci i młodzieży oraz sala multimedialna.

■ **Szkolenia u terytorialsów.** W 5. Mazowieckiej Brygadzie Wojsk Obrony Terytorialnej dla nowych ochotników zaplanowano w bieżącym roku aż sześć terminów szkoleń indywidualnych, specjalistycznych oraz zgrywających prowadzonych w trybie weekendowym, które będą odbywać się zarówno w koszarach, jak i w stałych rejonach odpowiedzialności. WOT to powszechna i ochotnicza służba wojskowa. Każda osoba od 18 do 63 lat (oficerzy i podoficerzy) oraz od 18 do 55 lat (w przypadku szeregowych), która pomyślnie przejdzie postępowanie kwalifikacyjne, może zostać żołnierzem OT. Więcej informacji: www.wojsko-polskie.pl/5bot/.

■ **Oczami Willenberga.** W związku z Międzynarodowym Dniem Pamięci o Ofiarach Holokaustu IPN sprowadził z Izraela wystawę rzeźb pt. „Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga”. Ekspozycja składa się z dwunastu prac, które przedstawiają życie codzienne w niemieckim obozie zagłady w Treblince oraz heroiczny zryw więźniów, którzy postanowili umrzeć z bronią w ręku. Wystawę można oglądać w „Przystanku Historia” Centrum Edukacyjnym im. Janusza Kurtyki od pon. do pt. od 10.00 do 18.00 przy ul. Marszałkowskiej 21/25 w Warszawie.

Ekumeniczny jubileusz

W kościele św. Marcina przy ul. Pivnej w Warszawie 28 stycznia, w 60. rocznicę pierwszego spotkania ekumenicznego, spotkali się przedstawiciele Kościołów chrześcijańskich. Kościół rzymskokatolicki reprezentowali kard. Kazimierz Nycz, bp Romuald Kamiński i ks. dr Sławomir Kielczyk – referent ekumeniczny diecezji warszawsko-praskiej. Obecni byli przedstawiciele Kościołów protestanckich, prawosławnego, Kościoła polskokatolickiego i mariawitów. Liturgii Mszy świętej przewodniczył metropolita warszawski kard. Kazimierz Nycz.

Krótki rys relacji i nabożeństw ekumenicznych zaprezentował ks. dr Andrzej Galka, rektor kościoła św. Marcina. Wyraził radość z możliwości spotkań i wezwał do wdzięczności Bogu za to dzieło.

Kazanie wygłosił bp Jerzy Samiec z Kościoła ewangelicko-augsburskiego. Luterkański hierarcha podkreślił, że słowa Jezusa „aby byli jedno”, Jego pragnienie jedności, trzeba traktować poważnie, a nie zawsze w Kościołach tak jest. – Więcej argumentów słyszymy przeciw ekumenii, jesteśmy samowystarczalni, coraz mniej potrzebujemy innych. W ostatnich latach coraz częściej w każdej przestrzeni życia zauważamy tendencje separatystyczne. Nie chcemy różnorodności, wolimy monolit – mówił hierarcha.

Bp Samiec wskazał, że z pewnością prawdziwe braterstwo chrześcijan jest możliwe, gdy Kościół jest prześladowany. – Wtedy nikt nie pyta, czy jesteś katolikiem, prawosławnym, ewangelikiem, zielonoświątkowcem – mówił. Odwołując się do międzynarodowych doświadczeń ewangelików, podkreślił wartość wielokulturowości. – Czy mamy walczyć o ekumenię? Coraz bardziej dochodzę do wniosku, że chyba nie warto. Natomiast warto być blisko Jezusa. Warto być blisko siostr i braci, niezależnie od tego, do jakiego Kościoła należą – mówił bp Samiec.

W słowie końcowym kard. Kazimierz Nycz wspominał spotkanie sprzed 60 lat i obecnych wtedy przedstawicieli wyznań chrześcijańskich, w tym bł. kard. Stefana Wyszyńskiego. – To było ważne odczytywanie znaków czasu i wsłuchiwanie się w głos Ducha Świętego – mówił kardynał. Wskazał, że świat dziś wciąż potrzebuje wiary, nadziei i miłości, a do niesienia jej chrześcijanie potrzebują jedności, o którą modlił się Jezus. Zaapelował również, by modlitwa o jedność nie ograniczała się do styczniowego tygodnia, ale trwała przez cały rok.

Na końcu odmówiono modlitwę, której słowami modlono się o jedność podczas pierwszego ekumenicznego spotkania w kościele św. Marcina. Msza połączona była z nie-szporami o jedność/is

Wojskowa pomoc

Pomagają w zakupach, umawiają wizyty lekarskie, realizują recepty, wspierają dzieci w nauce zdalnej, a nawet naprawiają sprzęt komputerowy. Podchorążowie Wojskowej Akademii Technicznej reaktywowali działalność całodobowej infolinii dla mieszkańców Bemowa przebywających w izolacji domowej i na kwarantannie. Wystarczy zadzwonić na numer 261 837 805, czynny przez całą dobę siedem dni w tygodniu. Podchorążowie udzielają pomocy niemal natychmiast i całkowicie bezpłatnie.

– Jeżeli ktoś ma inną potrzebę, która wymaga wyjścia z domu, a obecna sytuacja spowodowana przez koronawirusa to uniemożliwia, niech nie obawia się do nas zadzwonić. Na pewno otrzyma odpowiednią pomoc i wsparcie – mówi mjr Łukasz Patrejo, zastępca dowódcy 3. Batalionu Szkolnego Wojskowej Akademii Technicznej.

Akcja adresowana jest przede wszystkim do lokalnej społeczności i osób mieszkających na Bemowie, gdzie znajduje się uczelnia, ale na infolinię mogą dzwonić także osoby spoza dzielnicy.

Gotowość niesienia pomocy zadeklarowało prawie 300 podchorążych, a chętnych do przyłączenia się do akcji ciągle przybywa.

Dyżurny Punkt Pomocy WAT funkcjonował w okresie od grudnia 2020 r. do czerwca 2021 r. W tym czasie podchorążowie udzielili pomocy ponad 60 osobom. Reaktywowanie punktu związane jest z aktualną sytuacją epidemiczną. Od 21 stycznia mieszkańcy warszawskiego Bemowa znów mogą liczyć na pomoc. Studenci WAT organizują też zbiórki żywności dla osób ubogich.

Przebudowa Łazienkowskiej

Ruszyła przebudowa wiaduktów Trasy Łazienkowskiej. Spowoduje ona liczne zmiany organizacji ruchu w Warszawie, w tym na ponad trzydziestu skrzyżowaniach. Zostaną także wytyczone nowe buspasy, m.in. na ul. Ostrobramskiej, Łopuszańskiej i al. Stanów Zjednoczonych. 29 stycznia zamknięto północny wiadukt nad Agrykołą. Samochody osobowe i autobusy jeżdżą w obu kierunkach wiaduktem południowym. Rozbiórka i odbudowa wiaduktu północnego potrwa około roku.

W drugim etapie ruch pojazdów zostanie skierowany na nowy wiadukt północny, a zamknięty zostanie obiekt południowy. Nowe wiadukty będą miały większą wytrzymałość i wyższą klasę nośności. Powstaną przy nich obustronne ciągi pieszo-rowerowe i pochylnie poprawiające dostępność Trasy Łazienkowskiej dla osób z ograniczeniami ruchowymi. Przebudowa wiaduktów Trasy Łazienkowskiej potrwa do marca 2024 r.

Dzień Chorego

Krajowe Duszpasterstwo Służby Zdrowia przygotowało następujący program obchodów XXX Światowego Dnia Chorego:

- 6 lutego
godz. 9.00 – Msza święta radiowa (program 1 Polskiego Radia) z bazyliki Świętego Krzyża w Warszawie
 - 8 lutego
godz. 11.00 – prezentacja orędzia papieża Franciszka na XXX Światowy Dzień Chorego
 - 9 lutego
godz. 9.00 – spotkanie z pracownikami Hospicjum dla Dzieci, Warszawa
 - 10 lutego
godz. 15.00 – Eucharystia w kaplicy Mazowieckiego Szpitala Bródnowskiego, Warszawa
 - 11 lutego
godz. 11.00 – kard. Kazimierz Nycz odprawi Eucharystię w obecności pacjentów i przedstawicieli pracowników medycznych w Szpitalu Wolskim im. dr Anny Gostyńskiej przy ul. Kasprzaka 17 w Warszawie. Metropolita warszawski udzieli też sakramentu namaszczenia chorych
godz. 11.00 – Eucharystia w sanktuarium MB z Lourdes, Warszawa
godz. 11.00 – Eucharystia i spotkanie w Zakładzie dla Chronicznie Chorych Kobiet, Warszawa-Wiśniew.
- Z kolei Duszpasterstwo Polonijne 11 lutego o godz. 19.00 będzie się modlić w sanktuarium św. Jana Pawła II w Chicago w intencji ofiar pandemii i służby zdrowia. Podczas Eucharystii wprowadzone zostaną relikwie bł. Hanny Chrzanowskiej, patronki środowisk medycznych, udzielony zostanie sakrament namaszczenia chorych. Transmisja na kanale YouTube: Cystersi Chicago Live. i

fot. Centrum Animacji Misyjnej

Pallotyńskie zebranie

W Konstancinie-Jeziornie, pod hasłem „Poruszeni współczuciem”, 24 stycznia rozpoczęło się XXV Zebranie Prowincji Chrystusa Króla Pallotynów w Polsce. Eucharystii podczas spotkania przewodniczył abp Adrian Galbas SAC, koadiutor katowicki. Sesji inauguracyjnej przewodniczył ks. Zenon Hanas. Jako przełożony prowincjalny powitał imiennie każdego z 41 delegatów reprezentujących różne miejsca świata,

gdzie pracują pallotyni Prowincji Chrystusa Króla: Barbados, Kolumbię, Wenezuelę, Kanadę, Wybrzeże Kości Słoniowej, Austrię, Czechy, Polskę, Słowację, Ukrainę, Włochy. Spotkanie, zwoływane co trzy lata, służy omówieniu przeszłych działań, aktualnej sytuacji i wyzwań stojących przed prowincją. Biorąc pod uwagę obecną sytuację epidemiczną uczestnicy zostali poddani testom na obecność COVID-19. i

Uratowany chłopiec

W oknie życia przy ul. Hożej 53 w Warszawie 29 stycznia o godz. 3.25 siostry franciszkanki rodziny Maryi znalazły noworodka. Chłopcu nadały imię patrona dnia – św. Tomasza z Akwinu.

To już dziewiętnaste dziecko pozostawione w oknie życia przy klasztorze. – Siostry natychmiast – zgodnie z procedurami – wezwały karetkę pogotowia i policję. Dziecko zostało przewiezione do Szpitala św. Rodziny w Warszawie – poinformowała s. Anna Uberman.

W oknie życia na ul. Hożej 53 w minionym roku nie znalazło się ani jedno dziecko. – W 2020 r. w oknie życia pozostawiono

dwoje dzieci: 7 maja Stefanka i 24 sierpnia Zuzię – przypomniała s. Anna.

Siostry raz w miesiącu w swojej kaplicy zakonnej szczególnie modlą się za dzieci znalezione w oknie życia, ich rodziców biologicznych i adopcyjnych.

Okno życia istnieje w Warszawie ponad trzynaście lat. Poświęcił je 6 grudnia 2008 r. abp Kazimierz Nycz. Było to wówczas drugie takie miejsce w kraju. Mieści się przy ul. Hożej 53, przy klasztorze Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi, i to siostry z tego zgromadzenia pełnią nieustanny dyżur w tym miejscu. i

Całodzienna adoracja

Ważny udział w misji Nieustannej Adoracji – Nieustannej modlitwy za miasto i świat! „Strażnicy na murach miasta” – tak Monastyczne Wspólnoty Jerozolimskie zachęcają do modlitwy w kościele, ul. Łazienkowska 14. Modlitwa ma miejsce od 7 do 14 lutego, Kościół jest zamknięty w godz. 22.00–6.00. Jeśli po raz pierwszy w tym

czasie chcesz wejść na adorację, prosimy o kontakt po którejś z liturgii z s. Joanną lub s. Edytą. Na adorację można zapisać się w księdze w kościele, dzwoniąc pod numer 451 158 499 lub pisząc na adres e-mail mwj.adoracja@gmail.com. Grafiki adoracji można zobaczyć na stronie wspolnoty-jerolimskie.pl/nieustanna-adoracja. i

W katedrze św. Stanisława Kostki w Łodzi 29 stycznia wieczorem odbyło się wyjątkowe nabożeństwo ekumeniczne, w czasie którego celebrowano mandatum.

Ten prosty, symboliczny gest umycia nóg, nawiązujący do ostatniej wieczerzy z wielkopostawczwartkowego wieczoru, dokonany wśród duchownych bratnich Kościołów chrześcijańskich i Kościoła katolickiego, miał przypomnieć wszystkim – zarówno duchownym, jak i świeckim – że miłość jest służbą, a ekumenizm jest służbą wzajemną.

– Żeby podejmować dialog o wspólnocie stołu w Kościele, trzeba wejść w ten dialog

fol. ks. Paweł Kłys

Ekumeniczne mandatum

ks. Paweł Kłys

w postawie mycia nóg. Żeby podejmować dialog o Kościele, żeby debatować o ekologii, trzeba wejść w ten dialog w postawie umycia nóg. Bez tego nie ma nic. Bez tego nie budujemy Kościoła, a budujemy to, co jest odwrotnością Kościoła – można by powiedzieć, że wtedy budujemy świat w Kościele. Przenosimy do Kościoła mechanizmy, które rządzą światem – mówił abp Grzegorz Ryś.

Nabożeństwo, w czasie którego odczytano trzy fragmenty Pisma Świętego, połączone zostało z refleksjami ekumenicznymi wygłoszonymi przez ks. Semka Korozę z Kościoła ewangelicko-reformowanego, przewodniczącego łódzkiego oddziału Polskiej Rady Ekumenicznej, bp. Jana Cieślara – biskupa diecezji warszawskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP, oraz abp. Grzegorza Rysia, metropolitę łódzkiego.

Ks. Semko Koroza, odnosząc się do biblijnego spotkania Abrahama z Bogiem, wskazał na to, że choć jeszcze nie łączy nas społeczność innego znaku, tak ważnego dla całego chrześcijaństwa – stołu Pańskiego – to łączy nas istota tego znaku, którą jest miłość i przeżywanie miłości w taki sposób, żeby podążać, świadczyć, wydawać owoc w najważniejszym przykazaniu: kochaj Boga, kochaj bliźniego – jak siebie samego! – Ta miłość może nas łączyć, a symbolem tej miłości jest obrzęd wobec tych, z których się tak bardzo cieszymy – naszych braci i siostr. Stajemy się kimś małym, pochylamy się, kłękamy, żeby umyć ich nogi! Kiedy myję nogi

mojego bliźniego, staję się jego sługą – tłumaczył przewodniczący łódzkiego oddziału Polskiej Rady Ekumenicznej.

– Jesteśmy dziś tutaj, żeby przeżyć mandatum, obrzęd przypominający postawę pokory i ofiarnej służby wynikającej z chrześcijańskiej miłości. Niezwykły to gest, bo przypominający postawę Jezusa i Jego dawanie przykładu uczniom. Może dziś jest to wyzwanie, z którym mamy się zmierzyć jako wyznawcy Jezusa Chrystusa. Może to powołanie do prawdziwej służby dla siebie nawzajem, do pamięci o sobie, do bycia obok człowieka w potrzebie, do uniżenia się wobec innego, do pokory w relacjach z drugim. Czynność umycia nóg jest wołaniem o pokorę i miłość wobec siebie nawzajem. Nigdy ten gest czynności liturgicznej nie może być gestem pustym, swoistego rodzaju obrzędowym teatrum. On ma przypominać o naszym powołaniu do kroczenia za Jezusem – tłumaczył bp Jan Cieślar z Kościoła ewangelicko-augsburskiego.

Metropolita łódzki, odwołując się do fragmentu Janowej Ewangelii opowiadającego o umyciu uczniom nóg przez Jezusa, zauważył, że będziemy szczęśliwi, jeśli będziemy postępować na wzór Jezusa. – Szczęśliwym czyni dopiero wypełnianie tego słowa. Szczęśliwym jest ten, kto to czyni, bo sama wiedza nie daje szczęścia. Tu musi się pojawić pytanie: dlaczego mamy sobie umywać nogi? Jest tylko jeden powód – ponieważ Jezus to czynił wobec wszystkich, włącznie z Judaszem, który za chwilę miał Go zdradzić. Włącznie z Piotrem, który za

chwilę miał się Go wyprzeć. Wobec wszystkich apostołów, którzy za chwilę mieli Go zostawić samego. Wszystkich. I każdego postawił wyżej od siebie. Zajął ostatnie miejsce – miejsce pogańskiego niewolnika. To jest rzeczywiste. To jest całkowite odwrócenie porządku – tłumaczył abp Grzegorz Ryś.

– Można się wzajemnie modlić nawet dwa tygodnie, a jak trzeba to dłużej. Co jest warta modlitwa bez takiego wzajemnego stosunku do siebie, że drugiego stawiam wyżej, a nie niżej od siebie. Ta modlitwa nic nie zyskuje, taka modlitwa obraża Boga! – zauważył metropolita łódzki.

Ekumeniczne mandatum miało miejsce po wyznaniu wiary. Metropolita łódzki abp Grzegorz Ryś obmył nogi bp. Markowi Izdebskiemu z Kościoła ewangelicko-reformowanego. Następnie bp Marek obmył nogi bp. Grzegorzowi.

W powszechnej modlitwie Kościoła prosby zanosili duchowni Cerkwi prawosławnej, Kościoła ewangelicko-metodystycznego, Kościoła ewangelicko-augsburskiego, Kościoła rzymskokatolickiego i Kościoła polskokatolickiego. Nabożeństwo zakończyła wspólnie odmówiona modlitwa Pańska.

Przygotowaniem do nabożeństwa było Sympozjum Ekumeniczne, które odbyło się 18 stycznia w Wyższym Seminarium Duchownym. Wówczas referaty na temat mandatum wygłosili przedstawiciele Kościoła rzymskokatolickiego, Kościoła ewangelicko-augsburskiego oraz Cerkwi prawosławnej.

Miłosne ikony

W Muzeum Archidiecezji Warszawskiej przy ul. Dziekana 1 w Warszawie otwarta została wystawa ikon współczesnych pt. „Pieśń nad Pieśniami”. Dzieła powstały we wrześniu 2021 r. w trakcie XIII Międzynarodowych Warsztatów Ikonopisów. Artyści z Polski i Ukrainy tym razem spotkali się w Krzyworówni na Ukrainie. Muzeum prezentuje ok. 40 ikon oraz fotografie Piotra Beyma, który od lat towarzyszy ikonopisarzom w czasie wrześniowych warsztatów. W przygotowanym katalogu, poza reprodukcjami ikon, znalazły się trzy teksty traktujące o starotestamentowej księdze „Pieśni nad pieśniami”, będzie można znaleźć artykuły:

dr hab. Barbary Strzałkowskiej, br. dr. Pawła Paszki OFMCap oraz ks. dr. Wojciecha Węgrzyniaka. We wstępie do katalogu wystawy czytamy: „sięgnęliśmy do biblijnego tekstu, który jest poświęcony miłości, a więc uczuciu, wobec którego nikt nie jest obojętny. Uczuciu, które jest silniejsze niż lęki i administracyjne bariery. (...) malarze szukali własnego klucza do tekstu «Pieśń nad pieśniami» – tematu pleneru. (...) powstały prace zarówno interpretujące tekst wprost, jako opowieść o tęsknocie, pragnieniu zjednoczenia, a także zgodnie z chrześcijańską tradycją odwołujące się do interpretacji maryjnej i chrystologicznej”.

REKLAMA

Rozwiązana tajemnica

Pod koniec lipca 2021 r. Archiwum IPN poinformowało, że do jego zasobów trafiły pamiątki i fotografie Henryka Śmigacza, przedwojennego fotoreportera „Kuriera Warszawskiego”. To bardzo cenna kolekcja; część zdjęć jest nieznana – oceniła wówczas szefowa Archiwum IPN Marzena Kruk. W zbiorze znalazły się m.in. fotografie powstańców na barykadach stolicy i w szpitalu polowym. Archiwum zwróciło się z apelem o pomoc w rozpoznaniu na fotografii, prawdopodobnie z 1944 r., rodziców z nowo narodzonym dzieckiem na tle ruin Warszawy. Po trzech mie-

siącach od pierwszego apelu wystosowanego przez IPN zgłosił się Stefan Piątkowski, brat Barbary Piątkowskiej – sfotografowanej przez Henryka Śmigacza matki nowo narodzonej dziewczynki. W czasie konferencji prasowej 24 stycznia br. wyjaśnił, że jego siostrzenica urodziła się 28 sierpnia 1944 r. przy ulicy Polnej 9. – W czasie porodu nad Barbarą trzymano koc, ponieważ właśnie trwał ostrzał i z sufitu leciały kawałki gruzu – powiedział. Fotografie wykonano prawdopodobnie kilka dni później, jeszcze w sierpniu 1944 r. Zdjęcie zrobiono w okolicach pl. Grzybowskiego.

fot. PAP/Albert Zawada

"Country Club" - Jerzy Głuszyk i Maciej Świątek,
niedziela, godz. 17.00

"Granie ciekawie niesłuchanie" - Ks. Mirosław Gawryś
i ks. Justyn Ziemiński, niedziela, godz. 21.45

Radio Warszawa 106,2 FM i www.radiowarszawa.com.pl

Podjąłem decyzję o wpisaniu do rejestru zabytków gmachu Teatru Rampa z uwagi na zachowane wartości artystyczne i historyczne obiektu – poinformował mazowiecki wojewódzki konserwator zabytków prof. Jakub Lewicki. Dawny Dzielnicowy Dom Kultury Targówek przy ul. Kołowej 20, w którym obecnie mieści się Teatr Rampa, został wzniesiony w latach 1951–1959 według projektu Zenona Buczkowskiego.

Jak napisał konserwator, powstanie budynku związane jest z powojenną ideą tworzenia sieci powszechnie dostępnych domów kultury. „W koncepcji architektonicznej sięgnięto po wzorce klasycyzmu petersburskiego (np. Teatr Aleksandryjski), jak również po rodzime przykłady klasycyzmu (np. Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu)” – dodał.

Cechą wyróżniającą tego typu obiekty były monumentalne kolumnady i frontony zdobione dekoracją rzeźbiarską. Centrum kulturalne powstało w okolicy zacofanej urbanistycznie, którą cechowały złe warunki bytowe i duża przestępczość.

fol. Wikipedia

Rampa zabytkiem

Z uwagi na ograniczenia finansowe budowa obiektu przeciągała się w czasie, a jego projekt uproszczono. Do czasu otwarcia głównego gmachu w połowie 1959 r. funkcję domu kultury pełnił budynek sali gimnastycznej. Dom Kultury Targówek funkcjonował przy ul. Kołowej do roku 1975, gdy aktor i reżyser Marian Jonkajtys zorganizował tu scenę muzyczną. Budynek zaczęto stopniowo przystosowywać do potrzeb teatru. W 1987 r. placówka zmieniła nazwę na Teatr Rampa, a na początku lat 90. obiekt został rozbudowany.

Projekt kompleksu opracował inż. arch. Zenon Buczkowski. W chwili powstania gmach stanowił nowoczesne centrum kulturalne, oferujące wielofunkcyjną przestrzeń o szerokim programie adresowanym do lokalnej społeczności. Jednocześnie miał być punktem wyjścia dla osiowo rozplanowanej kompozycji założenia zieleni ówczesnego pl. Horodelskiego. „Tym samym jest dokumentem urbanizacji warszawskich przedmieść oraz wyrazem dążeń do jakościowej zmiany życia mieszkańców ubogiej i zaniedbanej dzielnicy Warszawy. W związku z powyższym nieruchomości posiada istotną wartość jako świadectwo powojennej historii Targówka oraz jego rozwoju przestrzennego i społecznego” – podkreślił konserwator. „Jednocześnie obiekt jest ważnym składnikiem dziedzictwa Warszawy lat 50. XX w. jako wzorcowy przykład socrealistycznego domu kultury, o walorach typologicznych i dokumentacyjnych, zarówno w warstwie architektoniczno-formalnej, jak i programowej” – dodał./PAP/dg

Kennedy na monecie

fol. Skarbnica Narodowa

Skarbnica Narodowa wprowadziła kopię smonety z legendarnym prezydentem Stanów Zjednoczonych Johnem Fitzgeraldem Kennedym. Podczas zaprzysiężenia na prezydenta wypowiedział on słynne zdanie: „Nie pytaj, co twój kraj może zrobić dla ciebie, zapytaj, co ty możesz zrobić dla swojego kraju”. Jego

karierę przerwała nagle śmierć w zamachu w Dallas, która wstrząsnęła całą Ameryką.

By uczcić pamięć prezydenta, Mennica Stanów Zjednoczonych wyemitowała oryginalną monetę w niemal ekspresowym tempie. Jeszcze w dniu zamachu – 22 listopada 1963 r. – poinformowano głównego grawera o rozważanej w trybie pilnym nowej emisji. Decyzja zapadła przed upływem tygodnia, a już na początku grudnia do Kongresu USA wpłynął projekt ustawy zezwalającej na wybite monety.

Portret prezydenta Kennedy’ego z profilu ozdobił nominal półdolarowy, zastępując oblicze Benjamina Franklina. Na rewersie

umieszczono orla z pieczęci prezydenta Stanów Zjednoczonych.

Monety JFK zadebiutowały 24 marca 1964 r. i mimo racjonowania od razu się wyprzedziły. Kolejki ustawiały się nie tylko w amerykańskich miastach – część emisji trafiła do ambasad jako cenione podarunki dla zagranicznych partnerów. Ze względu na pamiątkowy charakter i wyższe ceny srebra niemal nie spotykało się tych monet w codziennych transakcjach.

Niezwykle piękno półdolarówki z Johnem F. Kennedym, jej symboliczne znaczenie dla narodu amerykańskiego oraz zainteresowanie nią sprawiły, że była wybijana wielokrotnie. Numizmat ten należy do najważniejszych i najbardziej znanych monet USA./dg

Muzeum Historii Polski udostępniło wystawę internetową #MojaPamiętka, będącą podsumowaniem akcji społecznej zainicjowanej w 2020 r. przez prezesa rady ministrów Mateusza Morawieckiego.

Wirtualna wystawa #MojaPamiętka prezentuje najciekawsze prace nadesłane do muzeum w ramach akcji społecznej zrealizowanej przez muzeum we współpracy z Kancelarią Premiera w okresie pandemicznym. Pokazane zostały w porządku chronologicznym. Najstarsze z rodzinnych opowieści sięgają początków XIX w., a te najnowsze dotyczą schyłku PRL. Poszczególne okresy polskiej historii, z którymi nierozdzielnie wiążą się losy polskich rodzin, zostały umieszczone na osi czasu po lewej stronie ekranu. Można więc zwiedzać wystawę po kolei lub wybrać konkretny okres.

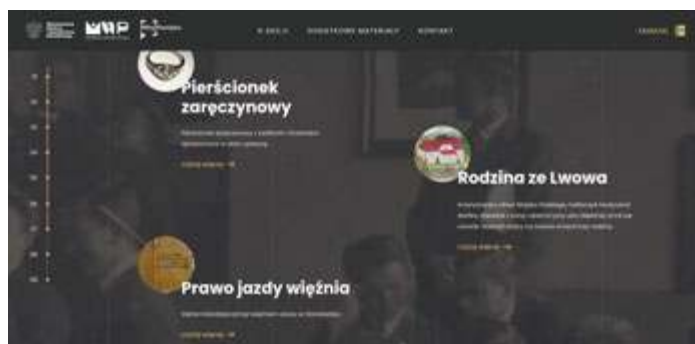
Moja pamiętka

Przy każdej z prezentowanych pamiętek znajduje się krótki opis, który można rozwijać, aby dowiedzieć się więcej o bohaterach opowieści, przeczytać fragmenty nadesłanych prac, obejrzeć dodatkowe fotografie, a także pobrać całą pracę w pliku PDF.

Niektóre z nadesłanych prac opowiadały o losach kilku pokoleń lub o wydarze-

niach odnoszących się do różnych okresów w historii. W takich sytuacjach na dole strony zostały zamieszczone odsyłacze do innej pamiętki pochodzącej z tego samego źródła, by odbiorca mógł prześledzić wcześniejsze i późniejsze losy danej rodziny.

Część prac została zaprezentowana nie na osi czasu, lecz w zakładce „Dodatkowe materiały”. Można je pobrać w formie plików PDF. Wystawa jest dostępna na stronie www.mojapamiatka.muzhp.pl/dg

fol. FB/Muzeum Historii Polski

fot. materiały dystrybutora

Spektakl politycznych kukiełek

Mirosław Winiarczyk

Premiera filmu fabularnego „Gierek” odbyła się w atmosferze politycznego skandalu. Nic dziwnego, utwór o działalności I sekretarza KC PZPR w latach 1970–1980 przypomina bowiem amatorsko zrealizowany spektakl telewizyjny z elementami kabaretowymi, a nie poważny obraz biograficzny. Świadczy o tym choćby dobór obsady i gra aktorów. Autorzy filmu zdecydowali się na nakręcenie prymitywnej hagiografii Gierka, godnej najbardziej schematycznych wzorców socrealizmu. Wszystkie postacie przypominają tu żywe kukiełki, których działania ilustrują założone przez twórców tezy.

Dekada panowania Edwarda Gierka była bardzo ważnym okresem w historii PRL, doszło bowiem wówczas do istotnych zmian w funkcjonowaniu panującego systemu gospodarczego i politycznego. Niestety, autorzy filmu potraktowali te problemy powierzchownie, skupiając się na ukazywaniu postaci Gierka jako dobrego wujaszka, swojego chłopca ze Śląska, który reformował gospodarkę, chcąc podnieść poziom życia Polaków. A przegrał nie z powodu własnych błędów, lecz nieustannych intryg złych ludzi. Po premierze dominowały medialne głosy krytyczne, odezwali się jednak także zwolennicy i obrońcy Gierka. Polemika wokół filmu nabrała więc charakteru politycznego.

Nie byłoby zatem większego sensu zajmować się tym kiepskim filmem na tych łamach, gdyby nie pewne wątki, które odnaleźć można w tym obrazie, a także w recenzjach. Chodzi o działania niektórych osób, które przyczyniły się do upadku I sekretarza PZPR. Krytycy filmu zarzucają autorom szerzenie teorii spiskowych na ten temat. Warto więc przyjrzeć się temu bliżej, gdyż poruszone w filmie kwestie nie są tak oczywiste.

Największe zainteresowanie wśród widzów wzbudziła postać niejakiego Maślaka, ekranowego szefa bezpieczeństwa, prowadzącego podwójną grę przeciwko

Gierkowi i Jaroszewiczowi. Ten złowrogi dowódca służb wiadomego resortu wydaje się syntezą kilku postaci – gen. Franciszka Szlachcica, szefa MSW (odszedł w 1984 r.), jednego z wpływowych uczestników spisku przeciwko Gomułce, a także Stanisława Kani, sekretarza KC PZPR od spraw resortów siłowych, który walnie przyczynił się do odejścia Gierka. Postacie te były autentyczne i poważne, w medialnym przekazie nie przypominały filmowego kabaretowego Maślaka.

Inną intrygującą sylwetką jest w filmie generał KGB, także ukazany kabaretowo, ciągle wtrącający się w rządy Gierka i planujący jego obalenie. Ale najbardziej zastanawiającymi postaciami wydają się międzynarodowi bankierzy, którzy cynicznie wmuszali w dobrego i naiwnego pierwszego sekretarza kolejne kredyty, aby zadłużyć i uzależnić Polskę od zachodniego kapitału i po obaleniu Gierka robić interesy z Jaruzelskim, ukazany na ekranie jako niepoważna kukiełka. O to właśnie najbardziej dotychczasowi recenzenci mieli pretensje do autorów. Jednak moim zdaniem, niezależnie od krytycznej oceny artystycznego poziomu filmu, w obrazie tym jest dużo prawdy. Przywódcy bezpieki, wojska i KGB nie byli bohaterami jak z kabaretowej szopki, mieli bowiem realny i zasadniczy wpływ na losy Polski. Edward Gierek w rzeczywistości nie wydawał się tak naiwnym i dobronudnym człowiekiem, jakim widzimy go w filmie. Zachodni bankierzy nie byli zaś wówczas i nie są dziś dobrymi wujaszkami, inwestującymi dla dobra naszej gospodarki. W czasach epidemii widać to z całą oczywistością. Szkoda, że autorzy filmu „Gierek” nie mogli się zdecydować, czy zrobić komedię, parodię czy prawdziwy dramat.

„Gierek”; Polska; 2022; reżyseria: Michał Węgrzyn; aktorzy: Michał Koterski, Małgorzata Kozuchowska, Agnieszka Wiedłocha, Sebastian Stankiewicz, Rafał Zawierucha, Antoni Pawlicki, Cezary Żak, Jan Frycz i inni; dystrybucja: Mówi Serwis

Madonna na Zamku

W Galerii Arcydzieł w Zamku Królewskim zagościła „Madonna z Dzieciątkiem” Paola Uccella, jednego z najznamięniejszych przedstawicieli quattrocenta. Obraz wyeksponowany został w bliskim sąsiedztwie pochodzących z zamkowej kolekcji dzieł czterech innych włoskich mistrzów z okresu średniowiecza i wczesnego renesansu. Paolowi Uccellowi towarzyszą Gaddi, Rossello di Jacopo Franchi, Pietro Lorenzetti, Andrea di Nerio, Rossello di Jacopo Franchi. Pokaz obrazu Uccella wpisuje się w dłuższy cykl spotkań z arcydziełami europejskiego malarstwa, które w najbliższych latach będą się odbywały pod hasłem „Arcydzieła na Zamku”.

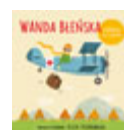
Na obrazie zaskakująco oszczędne płaszczyzny architektoniczne tronu w ciekawy sposób kontrastują z bogactwem i złożonością szat oraz oryginalnością póż postaci. To upodobanie do abstrakcji geometrycznej łączone z wpływami sztuki późnego gotyku jest swoistym znakiem rozpoznawczym Paola Uccella.

Przedstawiony na obrazie tron jest minimalistyczny i dość nietypowy. Uderza artykulacja smukłych powierzchni, których płaszczyzny podkreśla gra światła. Tył tronu jest stosunkowo niski, dzięki czemu głowa Dzieciwicy wyróżnia się na złoconym tle. Stojące na jej prawym udzie Dzieciątko, z perspektywicznie oddaną aureolą, jest doskonale wpisane w górną krawędź zaplecza. Dekoracja tronu przywodzi na myśl ornamentykę popularną w regionie Veneto ok. 1400 r. Można zatem przypuszczać, że „Madonna z Dzieciątkiem” została namalowana po powrocie mistrza z Wenecji do Toskanii ok. 1430 r. **/dg**

fot. Zamek Królewski

KONKURS

O Wandzi, której postawie sam Pan Bóg nie mógł się nadziwić, opowiada dzieciom znana z wierszowanych opowiadań Eliza Piotrowska w książeczce „Wanda Błęńska. Dobrze być dobrym” (Święty Wojciech). Wanda Błęńska przedstawiona jest w niej jako dziewczynka, która mimo śmierci mamy i wybuchu pierwszej wojny światowej zachowała optymizm, była też konsekwentna w swej decyzji o zostaniu lekarką i misjonarką. Na misjach w Afryce zastała ją druga wojna światowa, więc wróciła do kraju i wdziała żołnierski mundur, przekonując Boga, że zamiast rozpaczać, lepiej działać. Opowieść o „Dokcie” ożywiają ilustracje samej autorki. Wśród czytelników, którzy 7 lutego między godz. 13 a 13.15 zadzwonili pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: **W którym ugandyjskim ośrodku nadano dr Błęńskiej przydomek „Dokta”?**, rozlosujemy 3 egzemplarze książki.

Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 5: Do powstania Inicjatywy Obywatelskiej w Obronie Praw Człowieka „Przeciw Przemocy” przyczyniło się zabójstwo ks. Jerzego Popiełuszki. Zwycięzcom gratulujemy!

Piotr Kościński

Na granicy ukraińsko-rosyjskiej, a także ukraińsko-białoruskiej narasta napięcie. Cała ta dramatyczna sytuacja jest też testem dla dwóch ważnych dla Polski organizacji – NATO i Unii Europejskiej. Czy w sytuacji zagrożenia za naszą wschodnią granicą działamy rzeczywiście razem?

rycznych grupa ta postrzega Ukrainę, Białoruś i Gruzję jako kordon sanitarny między Europą a Rosją. Istnieje spuścizna zarówno wielowiekowej rywalizacji, jak i współpracy między Rosją a Niemcami. I jest ogromna historyczna wina za rolę Niemiec w II wojnie światowej. Ukraina i Białoruś strasznie ucierpiały pod okupacją Adolfa Hitlera, ale jako te fakty nie wchodzą do publicznego dyskursu. Wina historyczna koncentruje się na Rosji, a politycy niemieccy często odwołują się do tej spuścizny”.

Dempsey wskazuje, że Niemców wspiera Francja. Czyni tak, bo „prezydent Emmanuel Macron chce europejskiej, a nie amerykańskiej odpowiedzi na ten kryzys. Chce, aby Europa miała własną politykę bezpieczeństwa i obrony”. Stąd telefoniczna rozmowa Macrona z Putinem, ale bez żadnych znaczących efektów.

Z kolei John Lough z brytyjskiego think tanku Chatham House przypomina, że „po interwencji Rosji w Gruzji latem 2008 r. ówczesny niemiecki minister spraw zagranicznych, socjaldemokrata Frank-Walter Steinmeier, ostrzegł Europę przed sank-

Ćwiczenia wojskowe ukraińskich rezerwistów

Wielki test dla Zachodu

Niestety, odpowiedź na to pytanie nie może być twierdząca. Kilka państw zachowuje się w sposób co najmniej dziwny, w tym tak kluczowe, jak Niemcy. A to stwarza dla nas bardzo duży problem.

Jest on tym większy, że nie bardzo wiadomo, o co właściwie chodzi prezydentowi Rosji Władimirowi Putinowi. Gdyby chciał dokonać agresji na Ukrainę, to zapewne już by to uczynił, a nie brnął w dyplomatyczne dyskusje z USA. A jeśli chce od Zachodu jakichś ustępstw, to na pewno nie uzyska tego, czego zażądał: faktycznego rozpadu Sojuszu Północnoatlantyckiego.

NIEMIECKIE INTERESY

Berlin odmówił wysyłki broni na Ukrainę i utrudnia to innym, np. Estonii, która chciała przekazać do Kijowa uzbrojenie poenerdowskie, na co potrzebna jest zgoda rządu RFN. Zamiast tego zapowiedział wysłanie... szpitala polowego i kilku tysięcy hełmów. Dało to asumpt do ponurych żartów, że może powinien przekazać Ukraincom sporą partię trumien...

Znany think tank Carnegie Europe opublikował artykuł autorstwa Judy Dempsey. Napisała w nim, że „jest część niemieckiego establishmentu, która widzi Ukrainę przez pryzmat Rosji. Ze względów histo-

riami”. A w 2014 r. trzech byłych kancle-rzy Niemiec: Helmut Schmidt, Gerhard Schröder i Helmut Kohl ostrzegło kancle-rz Angelę Merkel, by nie izolowała Moskwy. Zdaniem Lougha to efekt tzw. Ostpolitik („polityka wschodnia”) RFN z lat 70. ubiegłego wieku, realizowanej przez kanclerza socjaldemokratów Willy’ego Brandta, który próbował znaleźć z ZSRR wspólne interesy. I późniejsza wymiana handlowa z ZSRR – gaz ziemny za stal. Inny niemiecki kanclerz, Helmut Schmidt, uważał, że „ci, którzy ze sobą handlują, nie strzelają do siebie”.

TWARDA POSTAWA USA

W tej sytuacji rolę głównego rozgrywającego biorą na siebie Stany Zjednoczone. I choć istniały spore obawy, że nowy prezydent Joe Biden będzie miękki w porównaniu choćby ze swoim poprzednikiem, Donaldem Trumpem, to jest inaczej. Oczywiście, sam Biden popełnia błędy, takie jak stwierdzenie podczas konferencji prasowej, że „niewielkie wtargnięcie” Rosjan na Ukrainę spotka się z łagodniejszą reakcją niż agresja na dużą skalę.

Podczas niedawnej rozmowy telefonicznej z prezydentem Ukrainy Wołodymyrem Zełenskim Biden powiedział, że „istnieje

duże prawdopodobieństwo, iż Rosjanie mogą zaatakować Ukrainę w lutym”. Potwierdził przy tym gotowość Stanów Zjednoczonych wraz z sojusznikami i partnerami „do zdecydowanej odpowiedzi na ewentualną inwazję Rosji na Ukrainę”.

Amerykanie wyraźnie podgrzewają atmosferę, zapewne chcąc uzyskać lep-

szą pozycję negocyjacyjną podczas rozmów z Rosją. Antony Blinken, sekretarz stanu USA, oznajmił niedawno, że Amerykanie przekazali Rosji pisemną odpowiedź na jej żądania. Jak powiedział, jest to propozycja „poważnej drogi dyplomatycznej”. Choć zarazem wiadomo, że USA nie zgodzą się na zakaz przyjęcia Ukrainy do NATO oraz wycofanie wojsk Sojuszu poza jego granice z 1997 r., czyli m.in. z Polski.

List został osobiście przekazany do rosyjskiego MSZ przez ambasadora USA w tym kraju, Johna Sullivana. – Dokument przedstawia obawy Stanów Zjednoczonych oraz naszych sojuszników i partnerów dotyczące podważających bezpieczeństwo działań

fot. PAP/EPA-Sergey Dolzhenko

Rosji, pryncypialną i pragmatyczną ocenę obaw zgłaszanych przez Rosję oraz nasze własne propozycje obszarów, w których możemy być w stanie znaleźć wspólną płaszczyznę do rozmów – powiedział Blinken. I jak podkreślił, odpowiedź dla Moskwy została uzgodniona zarówno z sojusznikami w Europie, jak i z Kijowem.

Amerykanie w tej trudnej sytuacji dobrze współpracują z Polską. Prezydent Andrzej Duda wspólnie z kilkoma innymi czołowymi europejskimi politykami rozmawiał (oczywiście online) z Joem Bidenem, a szef polskiej dyplomacji Zbigniew Rau regularnie i bardzo często rozmawia telefonicznie z szefem amerykańskiej dyplomacji Blinkenem. Nie jesteśmy więc sami, a amerykańskie wsparcie jest bardzo znaczące.

BIAŁORUSKIE ZAGROŻENIE

Tymczasem na Ukrainie narasta niepokój. Ponad 100 tys. rosyjskich żołnierzy wciąż stoi niedaleko granicy tego kraju, z tego 20 tys. w pobliżu Donbasu. Dysponują nowoczesnymi czołgami, artylerią, samolotami. Ukraina ma co prawda ponad 200 tys. żołnierzy, ale Moskwa w każdej chwili może wykorzystać znacznie więcej oddziałów niż te nad granicą.

Kijów pilnie poszukuje więc broni i sojuszników. Otrzymuje dostawy uzbrojenia z USA i Wielkiej Brytanii, a także z Litwy, Łotwy i Estonii. Niewykluczone, że zostanie też broń z Polski, ale decyzja w tej sprawie jeszcze w Warszawie nie zapadła.

Oczywiście, najsilniejszym wspierającym Ukrainę są Stany Zjednoczone. Ale jak do-

noszą amerykańskie media, pojawiają się pewne rozbieżności na linii Kijów – Waszyngton. Amerykanie są niezadowoleni, że prezydent Wołodymyr Zełenski publicznie uspokaja swych rodaków, jakby umniejszając możliwość wojny. Ukraińcy zaś boją się, że USA chcą ich wykorzystać w swoich rozgrywkach z Moskwą. Waszyngton jest podobno zdziwiony, że Zełenski nie dziękuje za dostarczoną broń, z kolei Kijów wolałby większe zaangażowanie partnerów zza Atlantyku w zablokowanie rosyjsko-niemieckiego gazuociągu Nord Stream 2 i w nakładaniu sankcji na Rosjan.

Ukraina zachowuje się w sposób szczególny nie tylko wobec USA. Prezydent Zełenski zorganizował niedawno kolejną już konferencję prasową dla dziennikarzy zagranicznych, ale nie zaproszono na nią Polaków. Na Facebooku komentarze w języku ukraińskim są jednoznaczne – „bo Zełenski taki jest, on nie zna się na rządzeniu krajem”. Ukraiński prezydent chyba rzeczywiście był lepszym aktorem, grając prezydenta w serialu „Sługa ludu”, niż jest szefem państwa. Kuriozalna jest też sytuacja, gdy wobec groźby wojny z Rosją Ukrzalizniicia (ukraińskie koleje) blokuje przejazd pociągów z Chin do Polski linią szerokotorową. Powód: Ukraińcy chcą zwiększenia liczby zezwoleń dla kierowców samochodów ciężarowych jadących przez Polskę do innych krajów Unii Europejskiej. Czy

Z polskiego punktu widzenia najważniejsze jest, by do rosyjskiej agresji w ogóle nie doszło.

jednak jest teraz czas na załatwianie spraw w taki sposób?

Tymczasem pojawiło się nowe zagrożenie dla Ukrainy. Białoruski dyktator Aleksandr Łukaszenka, wcześniej zachowujący dystans wobec konfliktu Rosja – Ukraina, stanął jednoznacznie po stronie Moskwy. Na Białorusi rozpoczęły się wspólne rosyjsko-białoruskie manewry wojskowe, których celem jest odparcie rzekomego ataku czterech państw. Choć na mapach mają one oznaczenia kodowe, jak np. Neris (to litewska nazwa rzeki Wilia) czy Pomoria, to z pewnością chodzi o Polskę, Litwę, Łotwę i Ukrainę.

Na Białoruś trafiło więc 12 rosyjskich myśliwców Su-35, a także dwa dywizjony rakiet S-400 i dywizjon artylerii rakietowej Pancyr-S. Łącznie mogą być to co najmniej 33 transporty kolejowe po 50 wagonów każdy. A granica białorusko-ukraińska liczy ponad tysiąc kilometrów. I jeśli chcieć ominąć region skażony wybuchem w Czarnobylu, to najkrótsza droga z Białorusi do Kijowa wynosi 200 km. Tymczasem – przynajmniej do niedawna – siły ukraińskie skupione były głównie na wschodzie kra-

ju, tam, gdzie codziennie padają strzały – w Donbasie. Do tej pory, jeśli wskazywano na jakieś zagrożone miasta, był to przede wszystkim Charków. Teraz na mapach wskazujących potencjalny rosyjski atak widnieje kilka celów: Kijów, Charków, cały Donbas

i południe Ukrainy z Odessą. Ale oczywiście nie wiadomo, czy Moskwa też ma takie cele – jeżeli w ogóle planuje inwazję. Do tego pojawiają się niesprawdzone informacje – np. że rosyjska armia gromadzi na granicy z Ukrainą krew na wypadek konieczności ratowania rannych. Rosja stanowczo temu zaprzeczyła.

BEZPIECZEŃSTWO POLSKI

Z polskiego punktu widzenia najważniejsze jest, by do rosyjskiej agresji w ogóle nie doszło. Wojna na wschód od naszych granic miałaby dla nas dramatyczne skutki. Po pierwsze – gospodarcze, bo Ukraina jest naszym ważnym partnerem handlowym (pomijając duże prawdopodobieństwo, że już drugiego dnia wojny w naszych sklepach zabrakłoby cukru i mąki). Po drugie – jak przyznały nasze władze, istnieje niebezpieczeństwo dotarcia do Polski miliona uchodźców. I nie chodzi o migrantów ekonomicznych, ale o zrozpaczonych, pozbawionych środków do życia ludzi. To zresztą oczywiste, że lepiej mieć sąsiadów zamożnych i żyjących w spokoju, niż w stanie wojny.

Działania centrolewicowego gabinetu Pedro Sáncheza podsycają wciąż żywy spór o ocenę wojny domowej z lat 1936–1939. Czy to temat zastępczy?

cesjonistów. Poprzez przygotowany w ubiegłym roku projekt Ustawy o pamięci demokratycznej mniejszościowy rząd Sáncheza, funkcjonujący z dyskretnym wsparciem ugrupowań separatystycznych z Katalonii i Kraju Basków, szykuje teraz kolejną odsłonę sporu wokół Doliny Poległych. Uzasadniając nową regulację koniecznością walki z rzekomo powszechnym wciąż za Pireneja-

socialistów partia premiera wyczekuje dobrego momentu. Chce też przekonać do nowej regulacji ugrupowania wywodzące się z centroprawicy, takie jak Partia Obywatelska (Ciudadanos).

Wykładowca historii współczesnej na madryckim uniwersytecie CEU San Pablo prof. José Luis Orella Martínez spodziewa się, że socjaliści oraz ich koalicjanci

Hiszpańska wojna o pamięć

Marcin Zatyka

Trwająca miesiącami procedura usunięcia z mauzoleum hiszpańskiej wojny domowej w Dolinie Poległych zwłok gen. Francisco Franco, zainicjowana krótko po dojściu do władzy lewicowego rządu Pedro Sáncheza, nie zakończyła się w 2019 r. wraz z nowym pochówkiem dyktatora. Przeniesienie jego prochów na podmadrycki cmentarz Mingorrubio, wbrew zapowiedziom władz Hiszpanii, raczej nie uspokoi atmosfery związanej z badaniami dotyczącymi wewnętrznego konfliktu z lat 1936–1939. Rzekoma wrogość wobec schedy po Franco środowisk lewicowych to zdaniem części komentatorów jedynie kamuflaż do manipulacji, indoktrynacji młodzieży i walki z przeciwnikami politycznymi oraz Kościołem.

WALKA Z FRANKIZMEM

Premier Pedro Sánchez, którego drugi rząd funkcjonuje od 2020 r. na bazie koalicji socjalistów z radykalnie lewicowym blokiem Unidas Podemos (UP), nie zamierza łagodzić ogólnokrajowych sporów dotyczących przeszłości. Dyskretnie, a zarazem konsekwentnie realizuje swój plan „demontażu” i desakralizacji Doliny Poległych, w której funkcjonuje opactwo benedyktynów. To właśnie tam przez 44 lata spoczywał gen. Francisco Franco.

W ocenie krytyków granie przez premiera na emocjach Hiszpanów tematem mauzoleum, w którym pochowano ponad 33 tys. ofiar wojny domowej, to element odwracania uwagi od bieżących kłopotów kraju, w tym nasilającej się aktywności se-

Hiszpański rząd szykuje Ustawę o pamięci demokratycznej. Zdaniem historyków utrudni ona studia nad przeszłością.

mi frankizmem, rząd Hiszpańskiej Socjalistycznej Partii Robotniczej (PSOE) i Unidas Podemos uruchomił procedurę prawną służącą ułatwieniu kolejnych ekshumacji poległych podczas wojny domowej, których ciała złożono w podmadryckim mauzoleum. Równocześnie centrolewicowy gabinet wy-

cisza kwestię masowych aktów poparcia dla członków baskijskiej terrorystycznej organizacji ETA, która od lat 60. zabiła w Hiszpanii ponad 800 osób, głównie cywilów. Tylko w 2021 r. na północy kraju zorganizowano blisko 300 wieców ku czci separatystycznych bojówkarzy z Kraju Ba-

SELEKTYWNE BADANIE HISTORII?

Rok 2022, zdaniem hiszpańskich historyków, może przynieść zatwierdzenie projektu Ustawy o pamięci demokratycznej autorstwa PSOE. Wprawdzie wczesną jesienią prace nad nowymi przepisami przyspieszyły, a nawet zatwierdzony został ostateczny dokument przeznaczony pod głosowanie w parlamencie, ale w listopadzie ubiegłego roku rząd Pedro Sáncheza nieoczekiwanie wycofał się z działań służących zatwierdzeniu tego prawa. Zdaniem przedstawicieli

nie cofną się przed definitywnym „klepnięciem” prawa, które jego zdaniem ogranicza badanie wydarzeń politycznych w Hiszpanii w XX w. – Nowych przepisów należy się spodziewać jeszcze w tym roku – powiedział nam ekspert, wskazując, że ustawa utrudni studia nad przestępstwami popełnionymi przez władze II Republiki Hiszpańskiej oraz stronnictwa radykalnej lewicy, stosujące terror wobec katolików w latach 30. XX w. Analizując rządowy projekt ustawy, Orella Martínez wskazał, że dokument ten utrudni prowadzenie badań dotyczących „rzeczywistości II Republiki”. – Nie była ona idyllą demokratyczną, ale okresem bazującym na laicyzmie, paleniu kościołów, wypędzeniu zakonu jezuitów z Hiszpanii oraz ograniczaniu działalności zgromadzeń religijnych w oświacie, m.in. poprzez zamy-

kanie szkół katolickich – wylicza wykładowca ze stołecznej uczelni.

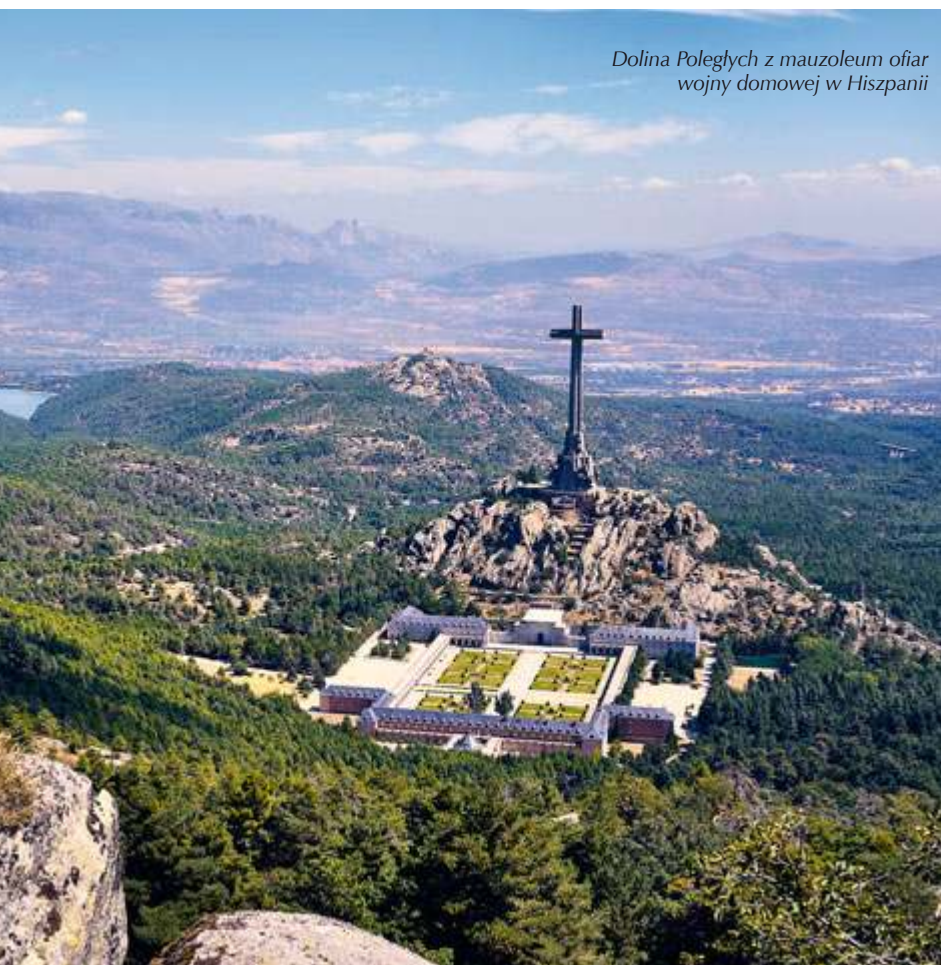
W ocenie prof. Orelli Martíneza tylko w pierwszych latach II Republiki, pomiędzy 1931 r. a 1936 r., liczba osób zabitych w ramach prześladowań Kościoła w Hiszpanii wyniosła 74, a rannych 345. W ciągu zaledwie pięciu lat komuniści, anarchiści oraz inni reprezentanci skrajnej lewicy podpalili

lickiego z Hiszpanii, wciąż w drodze na ołtarze są bowiem tysiące katolików zamordowanych za wiarę w dekadzie lat 30. XX w. Ekspert odnotowuje, że w kraju nie brakuje głosów, że projekt nowego prawa jest dalszym etapem indoktrynacji młodzieży, a także służy tuszowaniu debaty i studiów nad genezą wojny domowej w Hiszpanii, którą zapoczątkował gen. Franco w 1936 r.,

wówczas ponad 4100 księży i seminarzystów, a także 2300 braci zakonnych. Z kolei liczba zakonnic zabitych w tym okresie przekracza jego zdaniem 280. Biskup przypominał, że z tak dużego grona męczenników świętymi i błogosławionymi Kościoła zostały do tychczas „zaledwie” 2053 ofiary represji dokonanych przez zwolenników II Republiki Hiszpańskiej.

LIKWIDACJA SYMBOLI

Swoich licznych sympatyków, nie tylko wśród zwolenników frankizmu, ma opinia, że już zatwierdzona w 2007 r. przez hiszpański parlament ustawa zwana Prawem pamięci historycznej uruchomiła proces przesuwania winy za początek wojny domowej na zwolenników gen. Franco. Lewicowi i separatystyczni parlamentarzyści nie ukrywają, że głównym celem szeregu wprowadzanych w ostatnich latach przepisów jest delegalizacja wszystkich organizacji popierających i popularyzujących frankizm. Opinię taką wyraża m.in. szef frakcji Republikańskiej Lewicy Katalonii (ERC) w niższej izbie parlamentu, Kongresie Deputowanych, Gabriel Rufian. W ocenie separatystycznego polityka „rozliczenie z przeszłością jest konieczne”, a jako niezbędny warunek stawia on konieczność zamknięcia wszelkich instytucji mających związek z frankizmem. Póki co liderzy PSOE nie spieszą się jednak z podejmowaniem radykalnych decyzji, które w dobie pandemii i koronakryzysu mogłyby doprowadzić do pogłębienia niezadowolenia społecznego. Nie oznacza to, że hiszpańska lewica wyhamowała z usuwaniem pomników związanych z frankizmem. Przy okazji środowiska antykatolickie skorzystały z okazji, aby likwidować symbole katolickie. Jak wskazują władze Hiszpańskiego Stowarzyszenia Prawników Chrześcijańskich (AEAC), od czasu wprowadzenia w życie Prawa pamięci historycznej radykałowie pokroju Rufiana w różnych zakątkach kraju pod pozorem walki z frankizmem usunęli około 20 krzyży, tłumacząc, że te rzekomo były relikwiami po reżimie. Kierownictwo organizacji wskazuje, że innych 28 krzyży jest zagrożonych z powodu przesadnej troski lewicowych i separatystycznych polityków o rzekomą prawdę historyczną. Władze AEAC odnotowują, że część środowisk lewicowych nadużywa ustawy do tego stopnia, że za pozostałości po reżimie gen. Franco uważa również tabliczki informujące o ludziach Kościoła zabitych podczas II Republiki ulokowane w miejscach ich męczeństwa.

Dolina Poległych z mauzoleum ofiar wojny domowej w Hiszpanii

fot. Esteban Palacios Blanco/Unsplash

ponad 100 obiektów kościelnych. – Ofiarami byli głównie ludzie Kościoła, członkowie prawicowych ugrupowań politycznych, ziemianie oraz członkowie organizacji katolickich – wskazał historyk, według którego Ustawa o pamięci demokratycznej w Hiszpanii może działać niczym „przepisy z tzw. państw demokracji ludowej Europy Środkowej i Wschodniej przed 1989 r.” – takich jak PRL.

TYSIĄCE NA OŁTARZE

Na niebezpieczeństwo przepisów o tzw. pamięci demokratycznej zwraca uwagę emerytowany wykładowca historii na uniwersytecie Alcalá prof. Javier Paredes. Wskazuje on, że ustawa ta może utrudnić studia nad heroicznością cnót wielu potencjalnych świętych i błogosławionych Kościoła kato-

po etapie wcześniejszych kilkuletnich prześladowań ugrupowań prawicowych i Kościoła przez środowiska lewicowe.

Z szacunków Konferencji Episkopatu Hiszpanii (CEE) wynika, że w sumie w dekadzie lat 30. XX w. w kraju tym

zamordowanych zostało ponad 10 tys. ludzi Kościoła, w tym ponad 7 tys. duchownych. Juan Antonio Martínez Camino, biskup pomocniczy archidiecezji Madrytu, szacuje, że najbardziej krwawym okresem prześladowań były lata 1934–1939, zakończone nastaniem frankizmu. Spreczyował, że w okresie tym zabito blisko 18 proc. hiszpańskich duchownych, mężczyzn. Oszacował, że zamęczono

W dekadzie lat 30. XX w. w kraju tym zamordowanych zostało ponad 10 tys. ludzi Kościoła, w tym ponad 7 tys. duchownych.

separatystycznych polityków o rzekomą prawdę historyczną. Władze AEAC odnotowują, że część środowisk lewicowych nadużywa ustawy do tego stopnia, że za pozostałości po reżimie gen. Franco uważa również tabliczki informujące o ludziach Kościoła zabitych podczas II Republiki ulokowane w miejscach ich męczeństwa.

Braterstwo jest istotnym rysem papieskiego spojrzenia na Kościół. Temu zagadnieniu Franciszek poświęcił ostatnią encyklikę „Fratelli tutti” – o braterstwie i przyjaźni społecznej.

ks. Przemysław Artemiuk

Bezpośrednią inspirację dla tego dokumentu papież odnajduje w osobie św. Franciszka. „Wśród jego rad – wyjaśnia Ojciec Święty – chcę podkreślić jedną, w której zachęca do miłości, wykraczającej poza granice geografii i przestrzeni. W niej nazywa błogosławionym tego, który tak kocha «swego brata będącego daleko od niego, jak gdyby był z nim». W tych kilku prostych słowach wyjaśnił istotę otwartego braterstwa, które pozwala rozpoznać, docenić i miłować każdą osobę niezależnie od bliskości fizycznej, niezależnie od miejsca na świecie, w którym się urodziła lub w którym mieszka”.

Drugim powodem podjęcia przez papieża refleksji nad braterstwem była chęć zebrania i usystematyzowania różnych wątków, którymi już wcześniej się zajmował. Były one obecne m.in. w „Dokumentie o ludzkim braterstwie dla pokoju światowego i współistnienia” z Abu Zabi (2019), w którym czytamy, że Bóg „stworzył wszystkich ludzi równymi w prawach, obowiązkach i godności, i powołał ich, aby żyli razem jako bracia i siostry”.

Ojciec Święty chce w tej encyklice ukazać uniwersalny wymiar miłości oraz jej otwartość na wszystkich. Ponadto, wobec pokusy eliminowania i lekceważenia innych, pragnie rozbudzić marzenia o braterstwie i przyjaźni społecznej, które nie są jedynie „częstą gadaniną”. Papieska refleksja nie jest skierowana tylko do chrześcijan, ale ma być otwarta na dialog ze wszystkimi ludźmi dobrej woli. „Bardzo pragnę – wyznaje Franciszek – abyśmy w tym czasie, w którym

przyszło nam żyć, uznając godność każdej osoby ludzkiej, byli w stanie na nowo ożywić wśród wszystkich światowe pragnienie braterstwa”.

WSPÓŁCZESNY KONTEKST

Opisując nasze czasy, papież używa metafory „mrocznego zamknięcia”, w którym pogrążył się świat. Stwierdza: „rozpalają się odwieczne konflikty, które uznawano już za przezwyciężone. Odradzają się zamknięte, ostre, gniewne i agresywne nacjonalizmy”.

Ponadto zauważa, że pojęcie otwartości, charakterystyczne dla posoborowej myśli Kościoła, zostało zaadaptowane przez sferę gospodarczo-finansową: „Lokalne konflikty i brak zainteresowania dobrem wspólnym są instrumentalizowane przez gospodarkę globalną w celu narzucenia jednorodnego modelu kulturowego”.

Zostaje również zagubiona świadomość historyczna. Papież mówi o jej końcu: „Dostrzegamy kulturowe przenikanie pewnego rodzaju «dekonstrukcjonizmu», według którego ludzka wolność próbuje budować wszystko od zera. Pozostaje niezmienna jedynie potrzeba konsumpcji bez ograniczeń i akcentowanie wielu form indywidualizmu bez treści”. Prowadzi to do zanegowania wartości pojęć: „Skutecznym sposobem roznymienia świadomości historycznej, krytycznego myślenia, walki o sprawiedliwość i dążeń integracyjnych jest pozbawianie wielkich słów ich znaczenia lub manipulowanie nimi”. Przypomina to nieco rewolucję semantyczną, o której mówił Antonio Gramsci, proponując długi marsz przez instytucje dla osiągnięcia neomarksistowskich celów.

Franciszek, analizując rzeczywistość, zauważa, że dzisiaj jesteśmy świadkami działania politycznych mechanizmów, które objawiają się jądrem, rozdrażnieniem i polaryzacją. Dlatego pyta: „W tym konflikcie interesów, który stawia nas wszystkich przeciw wszystkim, w którym zwycięstwo staje się synonimem zniszczenia, jak można podnieść głowę, by rozpoznać bliźniego lub stanąć obok tego, kto upadł w drodze?”. Papież ze smutkiem za-

uważa, że wprowadzie „troska o świat, który nas otacza i nas wspiera, oznacza zatroszczenie się o nas samych. Ale musimy stać się «nami», zamieszkującymi wspólny dom”. Jednak tym nie są zainteresowane wielkie potęgi.

Kolejnym elementem współczesności jest „globalne odrzucenie”: „ludzie nie są już postrzegani jako podstawowa wartość, którą należy szanować i chronić, szczególnie jeśli są ubodzy lub niepełnosprawni, jeśli «nie są jeszcze potrzebni» – jak dzieci nienarodzo-

ne – lub «nie są już potrzebni» – jak osoby starsze”.

Zdaniem Franciszka istnieją nadal dawne obawy, które do tej pory nie zostały przezwyciężone. Znowu jesteśmy świadkami budowania murów. Co więc należy zrobić wobec dynamicznych i nierzadko agresywnych przemian? Papież stwierdza: „nie lekceważymy pozytywnych zmian w nauce, technologii, medycynie, przemyśle i opiece społecznej, zwłaszcza w krajach rozwiniętych”. Należy jednak patrzeć szerzej i zwracać uwagę na ich stronę etyczną.

Papież zauważa, że w dzisiejszym świecie słabnie poczucie przynależności do tej samej wspólnoty ludzkiej i brakuje „wspólnego kursu”. W tym kontekście pandemia COVID-19 może być pewnego rodzaju szansą. Tę globalną tragedię Franciszek porównuje do burzy, która „odsłania naszą słabość i obnaża fałszywe i zbędne pewniki”. Pandemia bowiem na pewien czas obudziła świadomość, „że jesteśmy światową wspólnotą, płynącą na tej samej łodzi, w której nieszczęście jednego szkodzi wszystkim. Pamiętamy, że nikt nie ocala się sam, że można się ocalić tylko razem”.

ŚRODKI ZARADCZE

Jako punkt wyjścia papież proponuje medytację Łukaszej opowieści o miłosiernym Samarytaninie, która pokazuje, że „życie każdego z nas jest związane z życiem innych: życie nie jest czasem, który przemija, ale czasem spotkania”. Franciszek twierdzi, że przypowieść ta zawiera „podstawowy wybór, jakiego musimy dokonać, aby odbudować świat, który sprawia nam ból”. I dodaje: „w obliczu tak wielkiego cierpienia, w obliczu tak wielu ran, jedynym wyjściem jest być jak miłosierny Samarytanin”.

Braterstwo Franciszka

Pandemia COVID-19 obudziła na pewien czas świadomość, że jesteśmy światową wspólnotą, płynącą na tej samej łodzi – pisze papież.

foto: Michał Ziolkowski

Przywołany fragment Ewangelii mówi o konkretnej postawie, a nie o abstrakcyjnych ideałach. Wskazuje na tę cechę człowieka, którą często chrześcijanie dzisiaj gubią, a mianowicie: „zostaliśmy stworzeni do pełni, którą można osiągnąć tylko w miłości”. Człowiek wierzący nie może pozwolić na to, aby jego bliźni znajdował się na obrzeżach życia. „To nas musi oburzać do tego stopnia, że wyjdziemy poza nasz spokój, by poruszyć się ludzkim cierpieniem. To jest godność” – pisze papież.

Według Franciszka ta ewangeliczna historia ciągle się powtarza, ponieważ nieustannie spotykamy ludzi poranionych. I dlatego codziennie stajemy przed wyborem: „czy być miłosiernymi Samarytanami, czy też obojętnymi podróżnikami, mijającymi z daleka”. Stanowi to weryfikację bohaterstwa człowieka. Jest w jakimś stopniu godziną prawdy. „Nie ma już różnicy między mieszkańcem Judei a mieszkańcem Samarii, nie ma już kapłana ani kupca; są po prostu dwa rodzaje osób: ci, którzy są obarczeni cierpieniem, i ci, którzy mijają ich z daleka; ci, którzy się pochylają, rozpoznając człowieka, który upadł, i ci, którzy odwracają wzrok i przyspieszają kroku. Istotnie opadają nasze różnorodne maski, nasze etykiety i nasze przebrania: oto godzina prawdy” – czytamy w papieskiej encyklice.

Jezusowa przypowieść interpretowana we współczesnym kontekście pokazuje według Franciszka, że obecnie nastał najlepszy moment na realizację braterstwa: „Stajemy przed wielką szansą wyrażenia tego, że jesteśmy braćmi, bycia kolejnymi miło-

siernymi Samarytanami, biorącymi na siebie ból porażki, zamiast wzniecania nienawiści i urazy”.

Dlatego papież apeluje: „jak Samarytanin szukał gospodarza, który mógłby opiekować się tym człowiekiem, tak i my jesteśmy wezwani do zaproszenia i spotkania się w «nas», które jest silniejsze niż suma małych indywidualności; pamiętajmy, że «całość jest czymś więcej niż część i czymś więcej niż ich prosta suma». Wyrzeknijmy się małostkowości i urazów jałowych partykularyzmów, niekończących się konfrontacji. Przestańmy ukrywać ból strat i weź-

my odpowiedzialność za nasze winy, opieszałość i kłamstwa. Pojednanie wynagradzające odrodzi nas i pozwoli nam samym i innym uwolnić się od lęku”.

Ewangeliczny Samarytanin jest dla Franciszka uosobieniem czegoś więcej niż tylko doraźna pomoc: „będący w drodze [...] poszedł dalej, nie spodziewając się uznania ani wdzięczności”. Wniosek, który papież z tego wyprowadza, jest następujący: „poświęcenie się służbie było wielką satysfakcją w obliczu jego Boga, a zatem obowiązkiem. Wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za tego poranionego, którym jest sam lud i wszystkie narody ziemi. Zatrószmy się o kruchość każdego mężczyzny, kobiety, dziecka i starca, z tą podstawą solidarności i troski, postawą bliskości miłosiernego Samarytanina”.

WYMIAR PRAKTYCZNY

Papież Franciszek na kartach encykliki ukazuje wiele praktycznych wymiarów bra-

terstwa. Układają się one w swoistą metodę realizacji tytułowego zagadnienia.

Pierwszy to dar z siebie. Oznacza, że „człowiek jest tak stworzony, że się nie spełnia, nie rozwija i nie może znaleźć swej pełni inaczej, jak tylko «przez szczery dar z siebie samego»”.

Kolejny wymiar to solidarność rozumiana przez papieża jako cnota moralna i postawa społeczna. „Wyraża się ona – pisze Franciszek – w sposób konkretny poprzez służbę, która może przybierać wiele różnych form przejmowania odpowiedzialności za innych”.

Braterstwo cechuje się także czułością. Papież rozumie przez nią miłość, „która staje się bliska i konkretna. Jest to ruch, który pochodzi z serca i dociera do oczu, uszu, rąk. [...] Czułość jest drogą, którą przemierzali najodważniejsi i najsilniejsi mężczyźni i kobiety”.

Religie wnoszą cenny wkład w budowanie braterstwa, jeśli wychodzą od uznania wartości każdej osoby ludzkiej jako stworzenia. Papież podkreśla, że „bez otwarcia się na Ojca wszystkich ludzi nie może być solidnych i stabilnych motywów apelu o braterstwo. Jesteśmy przekonani, że «jedynie z tą świadomością dzieci, które nie są sierotami, możemy żyć ze sobą w pokoju»”.

Wskazując na wartość innych religii, nie można zapomnieć o własnej tożsamości. Franciszek podkreśla zatem: „Dla nas tym źródłem ludzkiej godności i braterstwa jest Ewangelia Jezusa Chrystusa. Z niej «wypływa dla myśli chrześcijańskiej i dla działania Kościoła prymat przypisywany relacji, spotkaniu ze świętą tajemnicą drugiego człowieka, powszechna komunika z całą ludzkością jako powołanie wszystkich»”.

Autor jest kapłanem diecezji łomżyńskiej, doktorem habilitowanym teologii, profesorem UKSW

ZAUFANIE

Spróbujmy wyobrazić sobie scenę ewangeliczną, którą przedstawia nam św. Łukasz w niedzielnym fragmencie słowa Bożego. Jezus przez pewien czas nauczał ludzi zgromadzonych nad brzegiem jeziora z łodzi należącej do Szymona Piotra. Następnie polecił Szymonowi, aby wypłynął jeszcze dalej na wody jeziora i zarzucił sieci. Takie słowa zapewne zaskoczyły Szymona, doświadczonego rybaka, jak również pozostałych rybaków, którzy się tam znajdowali. Owszem, zrozumiała była prośba, by nieco odpłynąć od brzegu – by móc nauczać. Jednak polecenie, by zarzucić sieci, nie wydawało się rozsądne, czemu dał wyraz Szymon, mówiąc o bezowocnej całonocnej pracy przy połowie. Jako doświadczony rybak, znający także ten konkretny akwen, mógł przewidywać, że połów w ciągu dnia tym bardziej będzie skazany na porażkę...

Mimo swoich zastrzeżeń uczeń zdecydował się spełnić polecenie Nauczyciela: „Lecz na Twoje słowo zarzucę sieci”. Nad swą ludzką wiedzę i doświadczenie pracy rybackiej przedłożył zaufanie słowu Jezusa. Efekt okazał się zaskakujący: połów był tak obfity, że konieczna była druga łódź i pomoc innych ludzi. Można więc powiedzieć, tak po ludzku: „opłacało się” posłuchać Jezusa, choć ludzkie rozumowanie kwestionowało zasadność takiego zachowania.

Postawa Szymona Piotra, jego pozytywna odpowiedź na polecenie dane mu przez Chrystusa, to jakże ważna wskazówka dla wszystkich uczniów Pana, w tym dla nas, uczniów Jezusa żyjących w XXI w. Zachowanie tego, który zostanie powołany, by stać na czele wspólnoty uczniów Zbawiciela po Jego wstąpieniu do nieba, uczy nas podobnego zaufania w odniesieniu do słów Biblii. Przecież słowa te są Bożą nauką skierowaną także do nas. Możemy słuchać tej nauki, biorąc do ręki Pismo Święte i czytając oraz rozważając poszczególne jego fragmenty. Możemy słuchać tej nauki, uczestnicząc w liturgii Mszy świętej, kiedy czytane są teksty zaczerpnięte z Bożej księgi. Możemy to czynić i wiele razy czynimy. Jednak czy jest w nas taka właśnie postawa zaufania nauce Bożej, której przykład dał nam Szymon – rybak i apostoł? Może niejednokrotnie podążamy przez życie, podejmując decyzje wbrew Bożemu słowu, ufając bardziej własnej mądrości, ulegając pokusie bycia niewiernymi Bożemu nauczaniu? Może chcielibyśmy nieraz bardziej słuchać słów osób, które wskazują nam zupełnie inne zachowanie niż to, które wynika z nauki Pana?

Pogłębiajmy w sobie zaufanie Jezusowi i Jego słowom. Niech ta nauka wskazuje nam drogę w wielorakich sytuacjach codzienności, w podejmowanych decyzjach, w każdej sprawie, wobec której trzeba nam stawać.

ks. Jan Krupka

Kapelan Opactwa Mniszek Benedyktynek w Łomży

V NIEDZIELA ZWYKŁA

6 lutego 2022

Czytanie z Księgi proroka Izajasza

6, 1-2a. 3-8

W roku śmierci króla Ozjasza ujrzałem Pana, siedzącego na wysokim i wyniosłym tronie, a tren Jego szaty wypełniał świątynię. Serafiny stały ponad Nim; każdy z nich miał po sześć skrzydeł.

I wołał jeden do drugiego: „Święty, Święty, Święty jest Pan Zastępów. Cała ziemia pełna jest Jego chwały”. Od głosu tego, który wołał, zadrgały futryny drzwi, a świątynia napełniła się dymem.

I powiedziałem: „Biada mi! Jestem zgubiony! Wszak jestem mężem o nieczystych wargach i mieszkam pośród ludu o nieczystych wargach, a oczy moje oglądały Króla, Pana Zastępów”.

Wówczas przyleciał do mnie jeden z serafinów, trzymając w ręce węgiel, który szczypcami wziął z ołtarza. Dotknął nim ust moich i rzekł: „Oto dotknęło to twoich warg: twoja wina jest zmazana, zglądzony twój grzech”. I usłyszałem głos Pana mówiącego: „Kogo mam posłać? Kto by Nam poszedł?”. Odpowiedziałem: „Oto ja, poslij mnie!”.

Psalm responsoryjny

138, 1b-5. 7e-8

Refren: Wobec aniołów psalm zaśpiewam Panu.

Będę Cię słał, Panie, z całego serca,
bo usłyszałeś słowa ust moich.
Będę śpiewał Ci psalm wobec aniołów,
pokłon Ci oddam w Twoim świętym przybytku.

I będę słał Twe imię za łaskę i wierność Twoją,
bo ponad wszystko wywyższyłeś Twe imię i obietnicę.
Wysłuchałeś mnie, kiedy Cię wzywałem,
pomnożyłeś pomoc mojej duszy.

Wszyscy królowie ziemi będą dziękować Tobie, Panie,
gdy usłyszą słowa ust Twoich,
i będą opiewać drogi Pana:
„Zaprawdę, chwała Pana jest wielka”.

Wybawia mnie Twoja prawica.
Pan za mnie wszystkiego dokona.
Panie, Twoja łaska trwa na wieki,
nie porzucaj dzieła rąk Twoich.

Czytanie z Pierwszego Listu Świętego Pawła Apostoła do Koryntian
15, 1–11

Przypominam, bracia, Ewangelię, którą wam głosiłem, którą przyjęliście i w której też trwacie. Przez nią również będziecie zbawieni, jeżeli ją zachowacie tak, jak wam głosiłem. Bo inaczej na próżno byście uwierzyli.

Przekazałem wam na początku to, co przejąłem: że Chrystus umarł – zgodnie z Pismem – za nasze grzechy, że został pogrzebany, że zmarł, wskrzeszony trzeciego dnia zgodnie z Pismem; i że ukazał się Kefasowi, a potem Dwunastu, później zjawił się więcej niż pięciuset braciom równocześnie; większość z nich żyje dotąd, niektórzy zaś pomarli. Potem ukazał się Jakubowi, później wszystkim Apostołom. W końcu, już po wszystkich, ukazał się także i mnie jako poronionemu płodowi. Jestem bowiem najmniejszy ze wszystkich apostołów i niegodzien zwać się apostołem, bo prześladowałem Kościół Boży. Lecz za łaską Boga jestem tym, czym jestem, a dana mi łaska Jego nie okazała się daremna; przeciwnie, pracowałem więcej od nich wszystkich, nie ja, co prawda, lecz łaska Boża ze mną.

Tak więc czy to ja, czy inni, tak nauczamy i tak wyście uwierzyli.

Aklamacja przed Ewangelią: Alleluja, alleluja, alleluja.
Pójdźcie za Mną,
a uczynię was rybakami ludzi.

Słowa Ewangelii według Świętego Łukasza

5, 1-11

Pewnego razu – gdy tłum cisnął się do Jezusa, aby słuchać słowa Bożego, a On stał nad jeziorem Genezaret – zobaczył dwie łodzie, stojące przy brzegu, rybacy zaś wyszli z nich i płukali sieci. Wszedłszy do jednej łodzi, która należała do Szymona, poprosił go, żeby nieco odbił od brzegu. Potem usiadł i z łodzi nauczał tłumy.

Gdy przestał mówić, rzekł do Szymona: „Wypłyn na głębie i zarzuć sieci na połów!”.

A Szymon odpowiedział: „Mistrzu, przez całą noc pracowaliśmy i nic nie ułowiliśmy. Lecz na Twoje słowo zarzucę sieci”. Skoro to uczynili, zagarnęli tak wielkie mnóstwo ryb, że sieci ich zaczynały się rwać. Skinęli więc na współtowarzyszy w drugiej łodzi, żeby im przyszli z pomocą. Ci podплыnęli i napełnili obie łodzie, tak że się prawie zanurzały.

Widząc to, Szymon Piotr przepadł Jezusowi do kolan i rzekł: „Odejdź ode mnie, Panie, bo

jestem człowiekiem grzesznym”. I jego bowiem, i wszystkich jego towarzyszy w zdumienie wprawił połów ryb, jakiego dokonali; jak również Jakuba i Jana, synów Zebedeusza, którzy byli współnikami Szymona. Lecz Jezus rzekł do Szymona: „Nie bój się, odtąd łodzi będziesz łowił”. I wciągnąwszy łodzie na ląd, zostawili wszystko i poszli za Nim.

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 7 lutego

Dzień powszedni albo bł. Klary Szczęsnej, dziewicy (w archidiecezji krakowskiej)

Czytania mszalne: 1 Krl 8, 1-7. 9-13; Ps 132; 6-7. 9-10; Mk 6, 53-56

Wtorek, 8 lutego

Wspomnienie św. Hieronima Emilianiego albo wspomnienie św. Józefiny Bakhity, dziewicy

Czytania mszalne: 1 Krl 8, 22-23. 27-30; Ps 84, 3-5. 10-11; Mk 7, 1-13

Środa, 9 lutego

Czytania mszalne: 1 Krl 10, 1-10; Ps 37, 5-6. 30-31. 39-40; Mk 7, 14-23

Czwartek, 10 lutego

Wspomnienie św. Scholastyki, dziewicy

Czytania mszalne: 1 Krl 11, 4-13; Ps 106, 3-4. 35-37. 40; Mk 7, 24-30

Piątek, 11 lutego

Wspomnienie Najświętszej Maryi Panny z Lourdes

Czytania mszalne: 1 Krl 11, 29-32; 12, 19; Ps 81, 10-15; Mk 7, 31-37

Sobota, 12 lutego

Czytania mszalne: 1 Krl 12, 26-32; 13, 33-34; Ps 106, 6a-7a. 19-22; Mk 8, 1-10

foto: PAP/EPA/Fabio Frustaci

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

NIGDY WOJNY!

Zapraszam was, abyśmy pomodlili się o pokój na Ukrainie. Powtarzamy tę modlitwę wielokrotnie w dniu dzisiejszym: prosimy Boga usilnie, aby ta ziemia mogła zobaczyć rozkwit braterstwa i przezwyciężyć rany, obawy i podziały. Mówiliśmy o Holocauście. Pomyślemy o tym, że ponad 5 mln [osób] podczas ostatniej wojny zostało pozbawionych życia. To naród cierpiący, który cierpiał głód i tyle okrucieństw, i zasługuje na pokój! Modlitwy i wezwania, które dzisiaj wznoszą się aż do nieba, niech dotkną umysłów i serc odpowiedzialnych w świecie, ażeby przedłożyli dialog i dobro wszystkich ponad prywatne interesy. Proszę: nigdy wojny! Módlmy się o pokój modlitwą „Ojcze nasz”, jest to modlitwa dzieci, które zwracają się do tego samego Ojca, modlitwa, która czyni nas braćmi, modlitwa braci, którzy błagają o pojednanie i zgodę.

Podczas audiencji generalnej 27 stycznia

BEZ SKWASZONYCH MIN

Bracia i siostry, Jezus (...) idzie drogą proroków: przedstawia się tak, jak byśmy się tego nie spodziewali. Nie odnajdują Go ci, którzy szukają cudów. Gdybyśmy szukali cudów, nie znajdziemy Jezusa! Kto znajduje nowe doznania, doświadczenia wewnętrzne, dziwne rzeczy – nie. Kto szuka wiary opartej na mocy i zewnętrznych znakach – nie, nie znajdzie Go. Znajdują Go natomiast jedynie ci, którzy akceptują Jego drogi i Jego wyzwania, bez skarg, bez podejrzeń, bez krytyki i skwaszonych min. Innymi słowy, Jezus prosi, abyś przyjął Go w codziennej rzeczywistości, w której żyjesz; w dzisiejszym Kościele, takim jaki jest. Trzeba przyjąć Jezusa, który jest blisko każdego dnia, w konkretności potrzebujących, w problemach twojej rodziny; w rodzicach, w dzieciach, w dziadkach: trzeba tam przyjąć Boga. On jest tam, zapraszając nas do oczyszczenia się w rzecze dyspozycyjności i w wielu zbawiennych kąpielach pokory. Potrzebna jest pokora, by spotkać Boga, by pozwolić, żeby się z nami spotkał.

A czy my jesteśmy ludźmi akceptującymi, czy też przypominamy Jego rodaków, którzy myśleli, że wiedzą o Nim wszystko? „Studiowałem teologię, odbyłem ten kurs katechezy... Wiem wszystko o Jezusie!”. Tak, jak głupiec. Nie bądź głupcem, nie znasz Jezusa. Być może po wielu latach jako wierzący myślimy, że dobrze znamy Pana, z naszymi ideami i osądami, wiele razy. Niebezpieczeństwo polega na tym, że przyzwyczajamy się do Jezusa. A jak się do Niego przyzwyczajamy? Zamykając się, zamykając się na Jego nowość, na moment, w którym puka do twoich drzwi i mówi ci coś nowego, chce wejść w ciebie. Musimy się wydostać z tego skoncentrowania na naszych stanowiskach. Pan wymaga umysłu otwartego i prostego serca. A kiedy człowiek ma otwarty umysł, proste serce, ma zdolność do bycia zaskoczonym, do bycia zdumionym. Pan zawsze nas zaskakuje, na tym polega piękno spotkania z Jezusem. Niech Matka Boża, wzór pokory i dyspozycyjności, wskaże nam drogę do przyjęcia Jezusa.

Przed modlitwą „Anioł Pański” 30 stycznia

Mija dwadzieścia lat od pełnego przywrócenia struktury Kościoła katolickiego w Rosji. Mimo usilnych, a często bardzo brutalnych działań władz sowieckich, wiara przetrwała.

Dopiero w 2002 r. Kościół katolicki w jakiejś mierze powrócił do stanu sprzed bolszewickiej rewolucji 1917 r. Po dramatycznym okresie prześladowań i represji odbudowanie tego, co zostało zniszczone, okazało się bardzo trudne.

Dziś w Rosji żyje 600–800 tys. katolików. W części europejskiej zazwyczaj w miastach, a na Syberii i Dalekim Wschodzie – głównie na wsi. Większość Rosjan jest prawosławna, a Rosyjski Kościół Prawosławny uważa ten kraj za swoje „terytorium kanoniczne” i niechętnie widzi rozwój katolicyzmu. Wypada też dodać, że władze Cerkwi ściśle współpracują z Kremlen, który instrumentalnie traktuje prawosławie – jako narzędzie swojej polityki.

LATA PRZEŚLADOWAŃ

Dla bolszewików Kościół katolicki, podobnie zresztą jak inne Kościoły i związki wyznaniowe, był wrogiem – bo z marksistowsko-leninowskiego punktu widzenia religię, jako „opium dla mas”, trzeba było wypłenić. Instytucję Kościoła postanowiono więc zniszczyć, a księży, jako „szkodników” i „wrogów ludu” – zlikwidować. I to w dosłownym znaczeniu tego słowa.

Już 8 listopada 1917 r. ogłoszono „Dekret o ziemi”, w którym znacjonalizowano (przekazano na własność państwa) całość ziemi należącej do osób prywatnych, firm czy instytucji oraz organizacji, w tym także Kościoła. A 23 stycznia 1918 r. bolszewicki rząd – Rada Ko-

misarzy Ludowych – wydał kolejny dekret „O rozdziale Kościoła od państwa i szkoły od Kościoła”. W efekcie Kościół jako instytucja przestał istnieć. Mogły funkcjonować jedynie parafie, i to w sposób szczególny. Wierni musieli zarejestrować lokalny „komitet parafialny” i zatrudniali księdza. Zlikwidowano klasztory, seminaria duchowne i wszystkie instytucje kościelne, a wiernym utrudniano tworzenie „komitetów”.

W 1924 r. na terytorium ZSRR nie działał już żaden biskup katolicki, poza jednym, ukrywającym się na Syberii. Z Watykanu wyjeżdżały do ZSRR tajne misje, które usiłowały odbudować hierarchię. Skończyło się to tragicznie dla tych potajemnie wyświęcanych: trafili do łagrów lub stracili życie. W 1937 r. zamknięto wszystkie kościoły, poza dwoma, z księżmi Francu-

zami, przeznaczonymi dla obcokrajowców.

Wierni długo opierali się działaniom władz. Znane są

11 lutego 2002 r. św. Jan Paweł II utworzył w Rosji jedną archidiecezję-metropolię i trzy diecezje.

historie, jak po aresztowaniu księdza kładli w kościele na ołtarzu ornat i się modlili. Ale potem budynki kościelne zamieniano na składy, magazyny czy szkoły. Trzeba przy tym zauważyć, że przed II wojną światową większość katolików w ZSRR stanowili Polacy – w Rosji 75–80 proc. Z kolei dzięki działaniom władz ówczesnej Rzeczypospolitej pewną grupę księży udało się uratować, np. byli wymieniani

Katedra Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Moskwie

for. A.Savin/WikCommons

Odbudowa z ruin

**Piotr
Kościński**

na sowieckich szpiegów złapanych w Polsce.

Po wojnie w skład Związku Radzieckiego weszły byłe wschodnie tereny Polski, a także trzy republiki bałtyckie, więc liczba katolików wzrosła. Ale ich sytuacja dalej była zła – poddawani byli represjom za czasów Nikity Chruszczowa, chwalonego za likwidację stalinizmu.

POMOGŁA PIERESTROJKA

Sytuacja zmieniła się dopiero pod koniec lat 80. ubiegłego stulecia. W marcu 1985 r. sekretarzem generalnym Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego został Michaił Gorbaczow, inicjator pierestrojki (przebudowy) ZSRR. Gorbaczow stopniowo umacniał swoją władzę, w 1988 r. został przewodniczącym Prezydium Rady Najwyższej ZSRR, a w 1990 r. – pierwszym (i za-

razem ostatnim) prezydentem Związku Radzieckiego.

To wszystko oznaczało zmiany. Doszło do wielkiego odrodzenia religijnego. Także, a może przede wszystkim, Kościoła katolickiego. Na całym obszarze ZSRR, tam, gdzie istniały skupiska katolików, powstawały kaplice – częstokroć w prowizorycznie tylko przystosowanych wiejskich domach. Dopiero później podjęte zostały próby odzyskania kościołów. A trzeba pamiętać, że na terenie Rosyjskiej FSRR istniało jedynie dziesięć parafii z czterema kościołami i dwoma kaplicami, w których pracowało ośmiu księży, w większości w sędziwym wieku.

Katedrę Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Moskwie zamknięto ostatecznie w 1937 r. Mieścił się w niej akademik, a od 1956 r. – przedsięwzięcie Mosspecpromprojekt, które przebudowało budynek, dzieląc go na cztery kondygnacje. Dopiero 8 grudnia 1990 r. przed budynkiem odprawiono pierwszą Mszę świętą, ale zwrócono go wiernym dopiero w 1996 r., a poświęcony został w 1999 r. Z kolei kościół Świętej Katarzyny Aleksandryjskiej w Petersburgu (za ZSRR – Leningrad) zamknięto w 1938 r. Zamieniono go na magazyn, przez pewien czas znajdowały się w nim pomieszczenia Muzeum Historii Religii i Ateizmu. W 1991 r. ponownie zarejestrowano parafię św. Katarzyny, a w 1992 r. budynek zwrócono Kościołowi.

1 grudnia 1989 r. papież Jan Paweł II przyjął w Watykanie Michaiła Gorbaczowa, po czym 15 stycznia 1990 r. Stolica Apostolska i ZSRR nawiązały stosunki dyplomatyczne. W maju tego roku do Moskwy przybył pierwszy stały przedstawiciel dyplomatyczny Watykanu, abp Francesco Colasuonno. A potem nastąpiła odbudowa struktur kościelnych. 13 kwietnia 1991 r. Jan Paweł II ustanowił administratury apostolskie dla europejskiej (abp Tadeusz Kondrusiewicz w Moskwie) i azjatyckiej

(bp Joseph Werth SJ w Nowosybirsku) części Federacji Rosyjskiej. Później każda z administratur została podzielona na dwie mniejsze. Ostatecznie 11 lutego 2002 r. Ojciec Święty utworzył w Rosji katolicką prowincję kościelną, podnosząc administratury apostolskie do rangi jednej archidiecezji-metropolii i trzech diecezji. Moskwa stała się siedzibą archidiecezji Matki Bożej, a zarazem metropolii obejmującej wszystkie diecezje w Rosji, a na jej czele stanął abp Kondrusiewicz. Funkcjonowało tam wówczas ponad 220 parafii i około 300 niezarejestrowanych jeszcze wspólnot, z 220 kapłanami i prawie 230 siostrami zakonnymi, pochodzącymi z Polski i kilkunastu innych krajów.

KOŚCIÓŁ SIĘ UMACNIA

Stworzenie diecezji wywołało wzburzenie wśród hierarchii prawosławnej, uważającej, że na jej „kanonicznym terytorium” nic takiego nie powinno istnieć. Co prawda później sytuacja nieco się poprawiła, ale relacje rosyjskiego prawosławia z Kościołem katolickim są nie najlepsze z rozmaitych powodów, nie tylko ze względu na kwestię struktury kościelnej.

Praca księży jest bardzo trudna. Z jednej strony lata istnienia ZSRR bardzo wpłynęły na postawy społeczeństwa, nawet ci wierzący wciąż w jakiejś mierze są „ludźmi sowieckimi”. Z drugiej zaś strony w wielu syberyjskich miejscowościach księża muszą pokonywać setki kilometrów, by dotrzeć do wsi, którymi się opiekują. Na dodatek miejscowe władze patrzą na parafie katolickie niekoniecznie przychylnym okiem.

W tych warunkach odrodzenie i rozwój Kościoła katolickiego w Rosji są czymś naprawdę niezwykłym. I trzeba patrzeć na to inaczej niż w przypadku krajów takich jak Ukraina czy Białoruś, gdzie pozycja katolików, mimo wszystkich istniejących problemów, jest jednak zupełnie inna. Tym bardziej więc katolicy w Rosji potrzebują wsparcia.

Izabela Pakulska

Cynk i selen

Przed tygodniem pisałam o mikro- i makroelementach. Istnieją jeszcze ultraelementy – pierwiastki występujące w ilościach śladowych. Należą do nich selen, molibden, kobalt, chrom i nikiel.

W sezonie na infekcje, szczególnie wirusowe, warto przyrzeć się substancjom, których niedobór może znacznie osłabić naszą odporność. Należą do nich witamina D3, o której pisałam już wcześniej (12 i 19 września 2021 r.), ale także cynk i selen.

Selen czasem zaliczany jest do mikroelementów. Mimo że znajduje się w organizmie w mikroskopijnych ilościach, odgrywa ważną rolę. Wchodzi w skład aminokwasów będących częścią składową niektórych enzymów, pomaga usuwać wolne rodniki, poprawia odporność organizmu, ma działanie przeciwnowotworowe, poprawia wydolność krążenia, zmniejsza dolegliwości bólowe.

Zainteresowanie selenem jest ostatnio bardzo duże, a w aptekach jest wiele suplementów. Trzeba jednak pamiętać, że zapotrzebowanie na selen jest niewielkie; prawidłowa dieta powinna dostarczyć wystarczającą jego ilość. Selen zawarty jest przede wszystkim w orzechach (szczególnie brzozylijskich i nerkowcach), niektórych rybach (łosoś, tuńczyk), jajkach, grzybach, mięsie i produktach zbożowych. Niedoboru selenu można spodziewać się u osób z ciężkimi schorzeniami przewodu pokarmowego. Objawy niedoboru są niecharakterystyczne, takie jak osłabienie odporności, zapalenie tarczycy, uszkodzenie wątroby, zmiany skórne. Dlatego

jeśli podejrzewamy, że mamy go za mało, najlepiej oznaczyć stężenie selenu we krwi.

Przestrzegam przed nadmiernym uzupełnianiem selenu. Może pojawić się biegunka, wypadanie włosów, łysienie, ale to nie wszystko. Nadmierne ilości selenu może przyczynić się do uszkodzenia wątroby, niedokrwistości, cukrzycy, niewydolności krążenia. Ciekawe, że przy nadmiarze, podobnie jak przy niedoborze selenu, obserwuje się większą podatność na nowotwory.

Bezpieczniejszym pierwiastkiem jest cynk. Wchodzi w skład ponad 400 enzymów, reguluje syntezę białek, wpływa na przemianę węglowodanów. Jak szerokie ma działanie, widać po objawach niedoboru cynku w organizmie. Obserwuje się wówczas znaczne zmniejszenie odporności, zmiany skórne (trądzik, przebarwienia, sucha skóra, zajądki), gorsze gojenie się ran, wypadanie i łamliwość włosów, zmiany na paznokciach (białe plamki), gorsze odczuwanie smaku i wachu, zmniejszenie apetytu, biegunki, zaburzenia widzenia. Także zmiany nastroju, depresja czy lęk mogą być objawem niedoboru cynku. Najbardziej narażone na niedobór cynku są osoby ze skłonnością do biegunek, cukrzycą, alkoholizmem oraz osoby z chorobami wątroby. Uzupełnianie cynku proponuję także zacząć od diety. Należy spożywać owoce morza (kraby, homary, ostrygi), czerwone mięso i drób. Nieco mniej cynku znajduje się w owocach strączkowych, pestkach dyni, pełnoziarnistym pieczywie.

Jeśli podejrzewamy niedobór cynku, także najlepiej zbadać jego poziom w surowicy krwi. Jeśli niedobór jest duży, można sięgnąć po suplementy. Trzeba jednak pamiętać, aby nie łączyć cynku z wapniem, fosforem i żelazem; lepiej zachować kilkugodzinny odstęp. Nadmiar cynku jest szkodliwy, typowe objawy to gorączka, senność, zmęczenie, metaliczny smak w ustach.

Autorka jest lekarzem

Jeszcze o paronimach

dr hab. Tomasz Korpysz

Paronimy, którym poświęciłem kilka ostatnich odcinków tego cyklu, wielu użytkownikom polszczyzny sprawiają niemało problemów. Można się o tym przekonać zwłaszcza wtedy, gdy słuchamy swobodnych rozmów (także w mediach) i innych wypowiedzi ustnych, ale też wtedy, gdy czytamy np. wpisy internetowe, a nawet różnego typu teksty oficjalne. Podobieństwo formalne (graficzne, a zwłaszcza brzmieniowe) sprawia, że często mylimy te słowa, a w konsekwencji używamy ich w niewłaściwych kontekstach. Warto w związku z tym dokładnie poznać szeregi paronimów i zapamiętać różnice między nimi. Dziś ostatnia garść przykładów, które zaczerpnąłem ze „Słownika paronimów, czyli wyrazów mylonych” Małgorzaty Kity i Edwarda Polańskiego.

Kolektura to ‘punkt sprzedaży losów loterii, kuponów gier losowych, liczbowych’, **korektura** zaś: ‘poprawianie błędów, usterek, nieścisłości, nieprawidłowości, dokonywane zwłaszcza w tekstach urzędowych, np. ustawach’. Do tej pary można jeszcze dodać rzeczownik uwzględniony w cytowanym słowniku przy innej grupie paronimów, czyli **koniektura**. Ma on dwa znaczenia (za słownikiem PWN): 1 ‘odtworzenie luk w uszkodzonym lub niepełnym tekście’, 2 ‘domysł, przypuszczenie; też: wniosek oparty na przypuszczeniu’.

Konserwatorium to ‘wyższa szkoła muzyczna’, **konwersatorium** zaś: ‘forma zajęć dydaktycznych na wyższej uczelni, w której dominuje rozmowa, dyskusja ze studentami’.

Labialny to ‘wargowy; głoska labialna to w językoznawstwie głoska wargowa’, **labilny** zaś: ‘chwiejny, zmienny, płynny, niestały, niepewny’.

Lutnik to ‘rzemieślnik wytwarzający skrzypce i inne instrumenty smyczkowe’, **lutnista** zaś: ‘muzyk grający na lutni’.

Majuskula to ‘wielka litera alfabetu; wersalik’, **minuskula** zaś: ‘mała litera alfabetu’.

Mariasz to ‘dawna gra w karty’, **mariaż** zaś: ‘dawniej: małżeństwo, poślubienie kogoś’.

Markierant to ‘dawniej: osoba udająca, że coś robi, stwarzająca pozory, że pracuje’, **markietan** zaś: ‘dawniej: wędrowny handlarz podążający za wojskiem’.

Maronici to ‘członkowie chrześcijańskiego Kościoła wschodniego, żyjący w Libanie, Afryce i Ameryce Południowej’, **maronowie** zaś: ‘zbiegli niewolnicy murzyńscy i ich potomkowie w Indiach Zachodnich i w Gujanie, którzy walczyli z kolonizatorami’.

Meteor to ‘ciało niebieskie dowolnego rozmiaru krążące wokół Słońca po orbicie eliptycznej. Obserwowane gołym okiem, jest nazywane spadającą gwiazdą, ponieważ, wchodząc do atmosfery ziemskiej, płonie’, **meteoryt** zaś: ‘fragment meteoru, który spadł na ziemię, ponieważ nie uległ całkowitemu spaleniowi podczas przechodzenia przez atmosferę ziemską’.

Minstrel to ‘średniowieczny wędrowny śpiewak i recytator utworów trubadurów i truverów’, **mistral** zaś: ‘gwałtowny, chłodny, suchy wiatr północny, wiejący w dolinie Rodanu i w regionie śródziemnomorskim’.

Morena to ‘przemieszczone elementy skalne różnego rodzaju, nanesione i osadzone przez lodowce’, **murena** zaś: ‘drapieżna ryba o długim ciele bez łusek, żyjąca w strefie przybrzeżnej ciepłych mórz’.

Jak Państwo widzą, swój subiektywny wybór kłopotliwych paronimów doprowadziłem tylko do litery „m”, a przykłady rozpoczynające się na kolejne litery alfabetu mogłyby stać się podstawą jeszcze kilku odcinków. Kończę już jednak ten wątek zachętą, by starać się używać tylko takich słów, których formy, a zwłaszcza znaczenia jesteśmy pewni. To skutecznie uchroni nas przed popełnianiem błędów wynikających z podobieństwa paronimów.

Korzystna interpretacja

Edyta
Pisarczyk-Kulon

Wolne od podatku dochodowego od osób fizycznych

są dochody z odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych w wysokości, która odpowiada iloczynowi tego dochodu i udziału wydatków poniesionych na własne cele mieszkaniowe w przychodzie z odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych, jeżeli poczynając od dnia odpłatnego zbycia, nie później niż w okresie trzech lat od końca roku podatkowego, w którym nastąpiło odpłatne zbycie, przychód uzyskany ze zbycia tej nieruchomości został wydatkowany na własne cele mieszkaniowe.

Realizacją celu mieszkaniowego są m.in. wydatki ponie-

sione na budowę, rozbudowę, nadbudowę, przebudowę lub remont własnego budynku mieszkalnego, jego części lub własnego lokalu mieszkalnego. Tak stanowi przepis, nie wskazuje on jednak konkretnie, które z wydatków można odliczyć.

Analizą, które wydatki mogą być podstawą do ulgi, zajął się Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej w Interpretacji Ogólnej nr DD2.8 2 0 2.4.2 0 2 0 z 13 października 2021 r. w sprawie stosowania zwolnienia określonego w art. 21 ust. 1 pkt 131 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w związku z kwalifikacją niektórych wydatków poniesionych na remont i wykończenie nieruchomości jako wydatków stanowiących realizację celu mieszkaniowego.

Za wydatki na cele mieszkaniowe dla celów podatku docho-

dowego od osób fizycznych minister uzna wydatki poniesione na zakup i montaż: a) kuchenki gazowej, kuchenki elektrycznej lub gazowo-elektrycznej, płyty indukcyjnej, płyty ceramicznej, piekarnika, zmywarki, pralki, lodówki – w zabudowie lub wolnostojących, b) szafki stanowiącej element mocowania umywalki będącej kompletem z tą umywalką, c) oświetlenia sufitowego i ściennego wewnętrznego, w tym taśm LED i oczek halogenowych, z wyłączeniem lamp wolnostojących, d) okapów kuchennych – wyciągów i pochłaniaczy, w tym okapu podszafrkowego, e) mebli, które charakteryzuje trwały związek z obiektem budowlanym lub jego częścią (lokałem), wykonanych na indywidualne zlecenie, takich jak szafy wnękowe, pawlacze, zabudowa garderoby, f) mebli w zabudowie kuchennej, takich jak zabudowa kuchenna „pod wymiar” i zabudowa kuchenna wolnostojąca.

Nie jest to katalog zamknięty, bo takiego nie przewiduje ustawa. Niemniej, z uwagi na rozbieżności w decyzjach wydawanych przez urzędy skarbowe czy w orzeczeniach sądów administracyjnych, dla podatników są to istotne kwestie, które nie powinny już budzić wątpliwości. Dla przykładu: rozbieżne orzeczenia zapadały w kwestii kwalifikacji mebli, które charakteryzuje trwały związek z obiektem budowlanym lub jego częścią (lokałem), wykonanych na indywidualne zlecenie, takich jak szafy wnękowe, pawlacze, zabudowa. Część sądów przyjmowała, że wydatki te nie realizują celu mieszkaniowego, gdyż stanowią wyposażenie i nie mieszczą się w pojęciu budowy i remontu. Zdaniem innych sądów meble te należy zaliczyć do trwałego wyposażenia domu/lokalu, ponieważ po demontażu tracą swój użytkowy charakter.

Autorka jest radcą prawnym

fot. PAP/EPA/Guillaume Horcajuelo

Olimpijska ruletka

Znicz olimpijski w Pekinie zapłonął 4 lutego, rozpoczynając tym samym XXIV Zimowe Igrzyska Olimpijskie. Jednak starty sportowców do samego końca są niewiadomą ze względu na codzienne testy na COVID. Wśród białoczerwonych pozytywny wynik testu uzyskali Natalia Czerwonka, Magdalena Czystoń, Natalia Maliszewska i Marek Kania, a także trener Arkadiusz Skoneczny, lekarz Krzesimir Siecich, szef misji medycznej Hubert Krzysztof i serwismeni biathlonistów Maciej Nędza-Kubiniec.

Selekcjoner wybrany

Polską reprezentację piłki nożnej w barażach o awans do mistrzostw świata 2022 poprowadzi Czesław Michniewicz, który ostatecznie rozstał się z Legią Warszawa. 24 marca biało-czerwoni zagrają z Rosją w Moskwie, a jeśli wygrają 29 marca w Chorzowie, rozegrają mecz ze zwycięzcą spotkania Szwecja-Czechy.

fot. facebook.com

Rekordowy tytuł

Zwycięzcą Australian Open został Rafael Nadal, który w finale pokonał Rosjanina Daniila Miedwediewa. To 21. tytuł wielkoszlemowy hiszpańskiego tenisisty, rekordowy w męskim singlu.

fot. PAP/EPA/Joel Carret

Wśród kobiet najlepsza okazała się Ashleigh Barty, wygrywając z Danielle Collins i zdobywając trzeci w karierze wielkoszlemowy tytuł.

Po dwudziestu latach

Szwedzi odzyskali tytuł mistrzów Europy w piłce ręcznej, wygrywając w finale z reprezentacją Hiszpanii (27:26). Podczas spotkania nie brakowało emocji, bo niemal przez cały czas przewaga wynosiła nie więcej niż bramkę, a o wyniku końcowym zadecydował rzut karny po końcowej syrenie. Poprzedni złoty medal Szwedzi wywalczyli 20 lat temu.

fot. PAP/EPA/Tibor Illyes

DRGANIA

Mariusz Jankowski

Zaczęło się od uniesionych ze zdziwienia brwi. Potem doszły lekkie drgnięcia powiek. Niewiele później te drgania zaczęły się powtarzać. I były już efektem nie zdziwienia, ale zdenerwowania.

To wszystko zadziało się podczas niedawno zakończonych mistrzostw Europy piłkarzy ręcznych. Turniej organizowany na Węgrzech i na Słowacji chwilami przypominał kabaret. I to dość kiepski. Trudno wytłumaczyć, dlaczego akurat w tym momencie pandemia przerosła organizatorów. A przerosła. Nie trzeba sięgać po przykłady z innych reprezentacji. Wystarczy wspomnieć historie, które spotkały naszą kadrę. Jeszcze trzy godziny przed pierwszym meczem z Austrią nie było wiadomo, w jakim składzie i czy w ogóle Polakom uda się zagrać. Wszystko przez brak wyników testów. Historia się powtarzała do końca naszych występów. W międzyczasie nasi piłkarze ręczni zostali zerwani od stołów w trakcie śniadania. Powód? Testy. Jakby naprawdę nie dało się tego zaplanować. Tak zaplanować, by nie burzyć drużynie rytmu dnia. Rytmu niezwykle ważnego, bo problemem nie było samo przerwanie posiłku – to się nakładało na kłopoty z późniejszym treningiem, odnową biologiczną i tak dalej.

W dzisiejszych czasach to doprawdy zdumiewające, że w Bratisławie testy sportowców przeprowadzano na parking samochodowym. I znów – nie chodzi o to, że komuś korona spadła z głowy. Chodzi o poszanowanie pracy tych ludzi. Oni poświęcili wiele podczas przygotowań. Przez kilka tygodni dbali o swoje bezpieczeństwo. Wszyscy zdawali sobie sprawę z tego, że mistrzostwa mogą być loterią, bo czas jednak jest trudny i koronawirus nie tylko naszej drużynie krzyżował plany. Dlaczego jednak pozwolono na ten wielki bałagan organizacyjny?

Nie tylko Polacy po zakończeniu turnieju mówili o problemach. Z wielu stron płynęły słowa złości, rozczarowania. I niemal każdy mówił o tym, że nigdy więcej w czymś podobnym nie chce brać udziału. Bo doceniając to, że udało się rozegrać mistrzostwa, nie wolno zapominać o tych wielu niedociągnięciach.

Wszyscy już wiemy, że z koronawirusem da się żyć i jednocześnie przeżywać sportowe emocje. Trzeba jednak dołożyć starań, by zawodnicy mieli w miarę komfortowe warunki przygotowań oraz odpoczynku. Tym razem tego zabrakło.

W czasie trwających zimowych igrzysk olimpijskich temat bezpieczeństwa i zdrowia też jest bardzo aktualny. I na pewno go nie unikniemy. Mam jednak nadzieję, że żadnych wielkich drgań oraz tąpnięć związanych z pandemią nie będzie. Naiwniak ze mnie? Być może. Po prostu chciałbym, żeby powieki drgały mi z powodu sportowych emocji, a nie zdrowotnych zawirowań dotyczących najlepszych olimpijczyków.

Autor jest dziennikarzem TVP

Wymarzony początek

Świetną formę zaprezentowała Anna Kielbasińska podczas halowego mityngu w Karlsruhe. 31-letnia sprinterka pobiła najszybciej na dystansie 400 m (51,92 s), bijąc tym samym rekord życiowy i osiągając najlepszy w tym roku wynik na świecie. Polka została też liderką cyklu World Athletics Indoor Tour-Gold.

fot. facebook.com

Moc szafranu

Barbara Wiśniowska

Medycyna alternatywna ma rzesze zwolenników. Praktyki naturalne postrzegane są jako mniej inwazyjne i bezpieczniejsze, dające łagodne objawy uboczne, a działające holistycznie. Lekarze nie zawsze je popierają, nie zawsze też są zaznajomieni z ich działaniem, gdyż ich wykształcenie bazuje na znajomości leków konwencjonalnych. Chorzy na depresję mogą zacząć się cieszyć, bo w ich przypadku nauka udowodniła skuteczność tradycji.

W tradycyjnej medycynie irańskiej szafran od wieków był uznawany za lek na melancholię. Dopiero niedawno, w latach 2001–2004, przeprowadzono na ten temat badania na uniwersytecie w Teheranie. Zakwalifikowano do nich ochotników w wieku 18–55 lat, cierpiących na łagodną i umiarkowaną postać depresji. W trzech badaniach porównano szafran z placebo oraz

lekami psychotropowymi. Wyniki były nader ciekawe. Badanie z lekami pokazało, że w grupie leczonej szafranem zmniejszenie nasilenia objawów depresyjnych było podobne jak w grupach leczonych imipraminą i fluoksetyną, a wystąpiło mniej skutków ubocznych. W porównaniu z placebo szafran wypadł znakomicie. Do tych badań uzyskiwano szafran ze znamion krokusów, co jest metodą dość kosztowną. W latach 2004–2007 odbyła się druga tura badań, ale szafran pozyskano z płatków krokusów. Wyniki były podobne. Badania nad tym tematem prowadzono także na uniwersytecie Murdoch.

Wprawdzie konieczne są jeszcze długoterminowe i szerzej zakrojone badania, niemniej artykuł na ten temat ukazał się na łamach periodyku „Psychiatra”.

Osoby poważnie chorujące powinny udać się do le-

fol. Barbara Wiśniowska

KREWETKI SZAFRANOWE

Składniki: krewetki surowe, oczyszczone ■ ½ szklanki białego wina ■ łyżeczka szafranu ■ cebula pokrojona ■ natka pietruszki ■ sok z ½ cytryny ■ świeża kolendra posiekana ■ świeża bazylia posiekana ■ 30 g masła klarowanego ■ sól ■ pieprz

Sposób przygotowania: Szafran moczymy w kilku łyżkach wody przez kwadrans. Krewetki i cebulę dusimy na maśle, na małym ogniu, dolewamy wina. Przyprawiamy pod koniec gotowania.

karza, ale pozostałe – nie czekać na depresję, tylko od czasu do czasu częstować się szafranem.

W skład szafranu wchodzi: cukry proste i złożone, białka i aminokwasy, celuloza, tłuszcze, składniki mine-

ralne, sporo witamin z grupy B. Za aktywne składniki szafranu, istotne dla jego właściwości, uważa się olejki eteryczne oraz glikozydy: krocetynę, krocyny, pikrokrocynę i safranal.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – mięso wieprzowe
- 1 G – święcenia biskupie
- 2 E – barwna papuga
- 3 A – rzymska bogini
- 3 G – utwór poetycki
- 6 A – część kilograma
- 6 H – tkanka drzewna
- 8 C – sceptyk religijny
- 9 A – szata liturgiczna
- 9 G – dar uświęcający
- 10 E – mocna karta
- 11 A – postać modlitewna
- 11 G – objaw smutku

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – bardzo dokładnie
- C 1 – godło szlacheckie
- C 8 – patronka stolarzy
- D 3 – wśród zakonników
- E 1 – niskie dźwięki
- E 8 – stała posada
- F 4 – rodzaje grzybów
- G 1 – szczep germański
- G 8 – wolno stojący
- H 3 – sprawiedliwa kara
- I 1 – miasto galilejskie
- I 8 – mała Joanna
- K 1 – księga liturgiczna

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

--	--	--	--	--	--	--	--

Rozwiązania prosimy nadsyłać
do 18 lutego na adres redakcji „Idziemy”.
Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi
nagrodzimy książkami.

TVP 1

05.30 IO Pekin 2022 – studio; **06.00** Słownik polsko@polski – talk-show prof. Jana Miodka; **06.25** wojsko-polskie.pl; **06.55** Słowo na niedzielę; **07.00** **Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach**; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce; **09.05** Weterynarze z sercem; **09.35** Dziewczyny ze Lwowa (31) – serial obyczajowy TVP; **10.30** IO Pekin 2022 – studio; **11.00** IO Pekin 2022 – Skoki narciarskie M NH, seria próbna; **11.40** IO Pekin 2022 – studio; **11.55** IO Pekin 2022 – Skoki narciarskie M NH, konkurs finałowy (I seria); **12.50** IO Pekin 2022 – studio; **13.00** IO Pekin 2022 – Skoki narciarskie M NH, konkurs finałowy (II seria); **14.00** IO Pekin 2022 – studio; **14.50** U Pana Boga w ogródku – komedia, reż.: Jacek Bromski; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Ojciec Mateusz (295) – serial kryminalny TVP; **18.30** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości

20.05 Pogoda

20.15 Zniwolona (63) – serial kostiumowy, Ukraina 2021, reż.: Felix Gerchikov, Maksym Lytvynov, wyk.: Maksim Radugin, Sonia Pris, Alina Kowalenko, Taras Cymbaluk, Stanisław Boklan

21.15 Zniwolona (64)

22.20 Zakochana Jedynka: Lekarka z rajskiej wyspy. Decyzja – film obyczajowy

24.00 Pustynne piekło – film akcji, USA 2013, reż.: Evelyn Purcell, wyk.: Stephen Dorff, Maisie Williams, Svetlana Metkina, Peter Stormare

01.45 Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny

02.30 IO Pekin 2022 – studio

03.10 IO Pekin 2022 – Narty alpejskie, gigant kobiet, 1. przejazd

05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 Barwy szczęścia (2566) – serial obyczajowy TVP; **06.05** M jak miłość (1633) – serial TVP, reż.: Kinga Lewińska, wyk.: Alžbeta Lenska, Karol Strassburger, Mikołaj Roznerski, Adriana Kalska, Maurycy Popiel, Krzysztof Kwiatkowski, Małgorzata Pieczyńska; **07.00** M jak miłość (1634) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda Flesz; **10.20** Zaczynj Od Nowa (4); **10.50** Słowo na niedzielę; **11.00** **Transmisja Mszy Świętej z Jasnej Góry**; **11.55** Między ziemią a niebem; **12.00** **Anioł Pański**; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.50** Życie według świętego Jana Pawła II; **13.00** Szansa na sukces. Opole 2022: Irena Jarocka – widowisko muzyczne; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.30** Koło fortuny – teleturniej; **15.05** The Voice Senior III (10) Final; **17.05** The Voice Senior III (10) Final – Wyniki; **17.40** Lajkt; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Na sygnale (356); **18.55** Na sygnale (357)

19.25 Rodzinka.pl (244)

20.00 Postaw na milion – teleturniej

21.00 Papillon. Motylek – dramat, reż.: Michael Noer, wyk.: Rami Malek, Charlie Hunnam, Tommy Flanagan, Michael Socha

23.25 Kino bez granic: Iwan, syn Amira – dramat, reż.: Maksim Panfilow

02.05 Wszystko będzie dobrze – dramat obyczajowy, reż.: Tomasz Wisniewski, wyk.: Adam Werstak, Robert Więckiewicz, Izabela Dąbrowska, Beata Kawa, Daniel Mąkowski, Jarosław Gruda, Janusz Chabior, Janusz Kłosiński, Zdzisław Kuźniar, Stanisław Pąg

03.55 Opowieści weekendowe: Dusza śpiewa – film TVP, reż.: Krzysztof Zanussi

05.05 Rodzinka.pl – serial TVP

05.30 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek; **06.24** Pogoda Info; **06.31** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda Info; **07.01** Serwis Info Poranek; **07.23** Pogoda Info; **07.31** Serwis Info Poranek; **07.51** Pogoda Info; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.22** Pogoda Info; **08.30** W Kontrze; **09.15** Serwis Info Poranek; **09.41** Pogoda Info; **09.50** Woronicza 17; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda Info; **11.29** Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Info Dzień weekend; **12.49** Pogoda Info; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.51** Pogoda Info; **13.59** Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda Info; **15.00** Debata Senior; **15.29** Info Dzień weekend; **15.54** Pogoda Info; **16.00** Okiem Wiary; **16.29** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** Telexpress na deser; **17.45** Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Studio Zachód; **18.40** INFO V4+; **18.55** Głębia ostrości; **19.20** Raport z granicy

19.30 Wiadomości

19.58 Gość Wiadomości

20.13 Minęła 20

21.00 W pełnym świetle

21.20 Raport z granicy

21.30 Serwis Info

Wieczór weekend

21.43 Pogoda Info

21.50 Strefa starcia

23.00 INFO Wieczór

23.55 Serwis Info

Wieczór weekend

00.03 Wiadomości

00.31 Gość Wiadomości

00.52 Pogoda Info

01.00 TVP WORLD

03.00 Pogoda Info

03.20 Woronicza 17

04.25 Telexpress Extra

04.45 INFO V4+

05.13 Agrobiznes

– podsumowanie

TV TRWAM

05.00 Głos serca; **05.45** Święta Barbara; **07.35** Muzyczne chwile; **07.50** Święty na każdy dzień; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Słowo życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **09.00** Prymas Stefan Wyszyński; **09.10** Spotkanie z Magdą Buczek; **09.15** Manna z Nieba; **09.30** **Msza święta z Jasnej Góry**; **10.35** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **10.40** Cuda Jezusa; **11.20** Muzyczne chwile; **11.30** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.40** Poznajemy Polskę; **11.55** Muzyczne chwile; **12.00** **Anioł Pański z Ojcem Świętym Franciszkiem**; **12.20** Wiesz – to też Polska; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **14.00** Yohan – wędrówki dzieci; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert zwycięż; **17.00** 7 Kościołów Apokalipsy; **17.30** Nowa Ewangelizacja; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** **Anioł Pański**

18.05 Informacje dnia

18.15 Rozmowy niedokończone

19.25 Święty na każdy dzień

19.30 Opowieści z Księgi Cnót

20.00 Informacje dnia

20.20 **Różaniec**

20.50 Święty na każdy dzień

21.00 **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja**

21.20 Informacje dnia

21.40 Retrospekcja

21.45 Polacy w Bitwie o Anglię

22.30 Galilejczyk – prezentuje Keith Garner

23.00 Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej

23.30 Tam, gdzie Bóg płacze

00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.40 Był taki dzień – 6 lutego; **06.50** Moje drugie życie – film dok.; **08.00** Msza greckokatolicka; **09.05** Janosik (8) – serial TVP; **09.55** Okrasa łamie przepisy; **10.35** Przestrzeń pamięci – Muzeum Książąt Czartoryskich; **11.10** Przystanek slow food (6); **11.45** Dzika przyroda Bliżniego i Środkowego Wschodu: Jordania: W piecu przyrody – serial dok.; **12.45** Dzikie krainy Australii. Wyspa diabła – cykl dok.; **13.35** W kotle historii; **14.00** Spacerem po wolności; **14.20** Blisko, coraz bliżej (10) – serial TVP; **15.55** Nie taka prosta historia; **16.30** Giganci historii; **17.20** Żywot sarmacki; **17.40** Chłopi (5) – serial TVP; **18.45** Świat został stworzony dla mnie – film dok.; **19.55** Koronacja królowej Elżbiety II – film dok.; **20.50** Vabank II, czyli riposta – komedia sensacyjna, reż.: Juliusz Machulski; **22.30** Kryminalne zagadki Polski (2); **22.55** Wojna i pokój (3) – serial kostiumowy; **00.30** Archiwum isnień – film dok.; **01.35** Szerokie tory – Jeden dzień z życia producenta nabożów i handlarza bronią na Ukrainie; **02.10** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 21 Przegląd Piosenki Aktorskiej – Gala 2; **08.00** Liturgia prawosławna z cerkwi w Gdańsku; **09.05** Pod jednym dachem (5); **10.10** Trzeci punkt widzenia; **10.50** Czarodziejskie dary – film anim.; **11.30** Co mi zrobisz jak mnie złapiesz – komedia; **13.30** Bilet do kina: Królowa pustyni – dramat; **15.45** Międzynarodowy Festiwal Bachowski w Świdnicy – Koncerty brandenburskie IV–VI; **17.15** Niedziela z... twórczością Andrzeja Strzeleckiego; **18.05** Niedziela z... Prezentacje. Andrzej Strzelecki; **19.00** Niedziela z... Andrzej Strzelecki. Kilka sytuacji; **19.35** Niedziela z... twórczością – Notacje – Andrzej Strzelecki; **20.00** Cztery wesela i pogrzeb – komedia; **22.05** Scena muzyczna: Karaimska Mapa Muzyczna Karoliny Cichej & Spółki – koncert; **23.10** Trzeci punkt widzenia; **23.40** Noce Cabirii – dramat, reż.: Federico Fellini; **01.45** Ogień – film anim.; **01.50** Sajgon nad Marną – film anim.; **02.15** Kino nocne: Proces – dramat, reż.: Orson Welles; **04.25** Legendy Rocka: Marvin Gaye; **05.05** Legendy Rocka: Patti Smith; **05.40** Teledyski; **06.00** Zakończenie dnia

TVN

05.05 Uwaga!; **05.25** Ukryta prawda (869); **06.25** Kuchenne rewolucje 9 (11); **07.29** Nowa Maja w ogrodzie 5 (14); **07.55** Akademia ogrodnika (14); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Klinika naturalnego piękna 2 (7); **12.05** Co za tydzień; **12.40** Kolekcja smaków 2 (6); **13.15** Na Tropie Dzikich Zwierząt (6); **13.50** Lego Batman – film przygodowy; **16.05** Johnny English – komedia, reż.: Peter Howitt, wyk.: Rowan Atkinson, Tasha de Vasconcelos, Ben Miller, Greg Wise, Douglas McFerran; **18.00** Kuchenne rewolucje 22 (7); **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** Jason Bourne – film sensacyjny, USA/Chiny 2016, reż.: Paul Greengrass, wyk.: Matt Damon, Tommy Lee Jones, Alicia Vikander, Vincent Cassel, Julia Stiles; **22.45** Rozkaz: zniszczyć! – film wojenny, Rosja 2019, reż.: Konstantin Statskij, wyk.: Timofiej Tribunczew, Polina Poliakowa; **00.40** MasterChef 10 (11); **02.15** 8 rzeczy, których nie wiecie o facetach – kuliszy produkcji; **02.45** Noc Magii; **04.10** Kto was tak urządził; **04.40** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.45** Uczeń czarnoksiężnika – USA 2010, reż.: Jon Turteltaub; **11.15** Iniemamocni – film animowany, USA 2004, reż.: Bird Brad; **13.40** Epoka lodowcowa: Wędrówka kontynentów – film animowany, USA 2012, reż.: Steve Martino; **15.30** Czarownica – USA 2014, reż.: Robert Stromberg; **17.40** Nasz Nowy Dom (225); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie (430); **20.00** Kabaret na żywo: Klinika Skeczów Męczących (87); **22.05** X-Men: Przeszłość, która nadejdzie – film s.f., USA/Wielka Brytania/Kanada 2014, reż.: Bryan Singer, wyk.: Peter Dinklage, Halle Berry, Nicholas Hoult, Hugh Jackman, Jennifer Lawrence; **01.00** Koszmar następnego lata – horror, USA 1998, reż.: Danny Cannon, wyk.: Jennifer Hewitt Love, Freddie Prinze Jr., Brandy Norwood, Phifer Mekhi, Muse Watson; **03.15** Kabaretowa Ekstraklasa; **03.35** Love Island. Wyspa miłości (41); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkapy TV Okazje

TVP 1

05.05 IO Pekin 2022 – studio; **05.30** IO Pekin 2022 – Łyżwiarstwo figurowe; **06.15** IO Pekin 2022 – studio; **06.40** IO Pekin 2022 – Narciarstwo alpejskie, gigant kobiet, 2. przejazd; **08.45** IO Pekin 2022 – studio; **08.55** IO Pekin 2022 – Łyżwiarstwo figurowe; **09.40** IO Pekin 2022 – studio; **09.55** IO Pekin 2022 – Biathlon K, 15 km; **11.55** IO Pekin 2022 – studio; **12.40** IO Pekin 2022 – Skoki narciarskie, mixed NH, konkurs finałowy (1 seria); **13.40** IO Pekin 2022 – studio; **13.50** IO Pekin 2022 – Skoki narciarskie, mixed NH, konkurs finałowy (2 seria); **14.35** IO Pekin 2022 – studio; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (577) – serial obyczajowy, Turcja 2020, reż.: Ayhan Özen; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Klan (3935) – telenowela TVP; **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.50** Jeden z dziesięciu – Wielki finał; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (483)
21.00 Teatr Telewizji: Paradiso – spektakl teatralny, reż.: Andrzej Strzelecki
22.40 Świat bez fikcji – Anglia. Po Brexicie – film dokumentalny, reż.: Konrad Zagórski, Marcin Kopeć
23.40 Następcy parszywej dwunastki – film akcji, USA 1996, reż.: Louis Mornéau, wyk.: Michael Dudikoff, Cary-Hiroyuki Tagawa, Tyrin Turner
01.20 Drogi wolności (9) – serial TVP
02.25 Oficerowie (8) – serial kryminalny TVP
03.20 IO Pekin 2022 – studio
03.55 IO Pekin 2022 – Narciarstwo alpejskie, Supergigant mężczyzn
05.25 Zakończenie dnia

TVP 2

05.45 M jak miłość (1506); **06.30** Polscy misjonarze w kraju tysiąca wzgórz – cykl reportaży; **06.45** Polscy misjonarze w kraju tysiąca wzgórz; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.35** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.45** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.20** Rodzinka.pl (208) – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2566) – serial obyczajowy TVP; **12.35** Kolo fortuny – teleturniej; **13.25** Stepowa miłość (8) – serial kostiumowy, Rosja 2014; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (103) – serial fabularny TVP; **15.10** Doktor Jan z Deekelsen (9) – serial obyczajowy, Niemcy 2009; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (44) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Stepowa miłość (9) – serial kostiumowy, Rosja 2014
19.25 Barwy szczęścia (2566)
20.10 Barwy szczęścia (2567)
20.40 Kulisy serialu „M jak miłość”
20.55 M jak miłość (1635)
21.55 Serca na sprzedaż (4) – serial, Rosja 2016
23.00 Medyceusze Wspaniali (7) – serial, Włochy 2018
00.15 Fritz Bauer kontra państwo – dramat, Niemcy 2015, reż.: Lars Kraume, wyk.: Ronald Zehrfeld, Burghart Klauener
02.10 O mnie się nie martw (2) – serial komediowy TVP
03.00 Iwan, syn Amira – dramat, Rosja 2013, reż.: Maksim Panfilow, wyk.: Karolina Gruszka, Dmitrij Diużew, Bobur Juldaszew, Lola Eltajewa, Nargis Abdullajewa
05.30 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Powitanie – Wstaje dzień; **06.01** Serwis Info Poranek; **06.20** Pogoda Info; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda Info; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda Info; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda Info; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 TVP WORLD
05.00 Pogoda Info
05.13 Nie da się ukryć

TV TRWAM

05.10 Sanktuarium polskie; **05.30** Kobiety wolności; **06.10** Karol de Foucauld; **07.05** Katowienie Praskie; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.25** Słowo życia; **09.30** Opowieści z Księgi Cnót; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.30** Przyroda w Obiektywie; **11.50** Święty na każdy dzień; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.10** Muzyczne chwile; **13.30** Msza Święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Polskie ślady w Ziemi Świętej; **15.25** Kl Stutthof – Przestroga historii; **15.45** Święty na każdy dzień; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuarium polskie; **16.30** Aktywna zima; **16.55** Świądkowie; **17.30** Na łowy; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Król Chwały
19.40 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Wiedzenia
22.00 Mojżesz – 10 przykazań
22.50 Sanktuarium Matki Bożej Nadziej w Pontmain we Francji
22.45 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 7 lutego; **07.00** Tajemnica twierdzy sztyfów (11); **07.55** Ex Libris; **08.25** Historia Polski – cykl dok.; **09.00** Białoruś. Początek – film dok.; **10.00** Przeczytaj mi tę historię; **10.10** Sensacje XX wieku: Najwierniejszy żołnierz Hitlera – cykl dok.; **11.00** Essequibo: Ukryta rzeka cz. 1 – serial dok.; **12.00** Kryminalne zagadki Polski (2); **12.35** Osiecka (3) – serial TVP; **13.30** Vabank II, czyli riposta – komedia sensacyjna, reż.: Juliusz Machulski; **15.20** Dzikie krainy Australii. Wyspa diabła – cykl dok.; **16.20** Historia Polski – Prawnik w czasach bezprawia – film dok.; **17.25** Flesz historii; **17.50** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **18.20** Spór o historię; **18.50** Prasa donosi; **19.00** Tajemnica twierdzy sztyfów (12); **20.00** Historia w postaciach zapisana: Elżbieta II – cykl dok.; **22.00** Rządy amerykańskich rodów (2); **23.05** Pasażer na gapę – film dok.; **00.05** Szerokie tory; **00.40** Było, nie minęło; **01.10** Sensacje XX wieku: Najwierniejszy żołnierz Hitlera; **02.05** Encyklopedia II wojny światowej; **02.30** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.00** Filoteo Alberini – Włoch, który wynalazł kino – film dok.; **09.10** Ucieczka na kajdanach – film fabularny; **11.00** Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (3); **12.10** Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (4); **13.40** Bruk – film anim.; **13.45** Ziemia – film anim.; **14.15** Reżyserzy: Alan J. Pakula – cykl dok.; **15.15** Co przynosi przyszłość – film obyczajowy, Francja 2016, reż.: Mia Hansen-Love; **17.05** Hydrozagadka – film TVP, reż.: Andrzej Kondratiuk; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Sanditon (2) – serial; **20.00** Kino Mocnych Wrażeń: Żyj i pozwól umrzeć – film sensacyjny, reż.: Guy Hamilton; **22.10** Powidoki – Giuseppe Tomasi di Lampedusa; **22.35** Eastern – film fabularny, reż.: Piotr Adamski; **00.05** Scena muzyczna: Karaimska Mapa Muzyczna Karoliny Cichej & Spółki – koncert; **01.10** Cztery wesela i pogrzeb – komedia; **03.20** Informacje kulturalne; **03.55** Zrodzeni do szabli – film dok.; **05.05** Teledysk; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.52** Zakończenie dnia

TVN

05.10 Uwaga!; **05.25** Nowa Maja w ogrodzie 5 (15); **05.50** Akademia ogrodnika (15); **06.00** Ukryta prawda (1141); **07.00** Kuchenne rewolucje 4 (6) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Ukryta prawda (1028); **12.50** Tajemnice miłości (42); **14.00** Ukryta prawda (1142); **15.05** Ukryta prawda (937); **16.10** Kuchenne rewolucje 4 (7) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.20** Ukryta prawda (1029); **18.25** Bunt (6) – serial; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3369) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy; **21.35** Chłopaki też płaczą – film komedia, USA 2008, reż.: Nicholas Stoller, wyk.: Jason Segel, Kristen Bell, Milla Kunis, Russell Brand, Bill Hader, Jonah Hill, Paul Rudd; **23.50** Jason Bourne – film sensacyjny, USA/Chiny 2016, reż.: Paul Greengrass, wyk.: Matt Damon, Tommy Lee Jones, Alicia Vikander, Vincent Cassel, Julia Stiles; **02.25** Co za tydzień; **03.00** Grzesznica (1); **04.00** Uwaga!; **04.20** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (618); **09.10** Malanowski i Partnerzy (619); **09.40** Sekrety rodziny (141); **10.40** Dlaczego ja? (883); **11.40** Gliniarze (164); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (990); **14.40** Dlaczego ja? (1042); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (532); **17.00** Gliniarze (342); **18.00** Pierwsza miłość (3360); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Farma (16); **21.05** MEGA HIT: Bad Boys for Life – film akcji, reż.: Adil El Arbi, Bilal Fallah, wyk.: Vanessa Hudgens, Martin Lawrence, Alexander Ludwig, Charles Melton; **23.55** Bez snu – film akcji, USA 2017, reż.: Baran bo Odar, wyk.: Jamie Foxx, Scoot McNairy, Michelle Monaghan; **01.55** Zakon – film sensacyjny/przygodowy, USA 2002, reż.: Sheldon Letich, wyk.: Jean-Claude Van Damme, Charlton Heston, Sofia Milos; **03.50** Świat według Kiepskich (230); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teledyski TV Okazje

TVP 1

05.30 IO Pekin 2022 – studio; **05.55** IO Pekin 2022 – Narciarstwo dowolne, Big Air K, finał R#2 i R#3; **06.40** IO Pekin 2022 – studio; **07.00** IO Pekin 2022 – Curling Mixed Doubles, o 3. miejsce; **09.05** IO Pekin 2022 – studio; **09.25** IO Pekin 2022 – Biathlon M, 20 km; **11.25** IO Pekin 2022 – studio; **11.29** IO Pekin 2022 – Tyżwiarstwo szybkie M, 1500 m (pary 1–8); **12.10** IO Pekin 2022 – studio; **12.20** IO Pekin 2022 – Tyżwiarstwo szybkie M, 1500 m (pary 9–15); **12.55** IO Pekin 2022 – studio; **13.35** XXIV Zimowe Igrzyska Olimpijskie – Pekin 2022 (retransmisja); **14.20** IO Pekin 2022 – studio; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (578) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Klan (3936) – telenowela TVP; **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.25** Magazyn Ekspresu Reporterów **20.30** Leśniczówka (484) – serial TVP **21.05** Portrety Wojenne – Zdzisław Pacak-Kuźmirski – cykl dokumentalny **21.40** Magazyn Ekspresu Reporterów **22.45** Ocaleni – reality show **23.50** Magazyn śledczy Anity Gargas **00.25** Boss – film akcji, USA 2016, reż.: Brad Furman, wyk.: Bryan Cranston, John Leguizamo, Diane Kruger, Amy Ryan, Benjamin Bratt **02.40** Przysięga (2) – serial TVP **03.40** Magazyn Ekspresu Reporterów **04.35** Notacje – Stanisław Sojka **04.55** Zakończenie dnia

TVP 2

05.40 M jak miłość (1507) – serial TVP; **06.35** Dobrze niebo nad Beskidem – reportaż; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.35** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.20** Rodzinka.pl (209) – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2567) – serial obyczajowy TVP; **12.35** Kolo fortuny – teleturniej; **13.25** Stepowa miłość (9) – serial kostiumowy, Rosja 2014; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (104) – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Doktor Jan z Deekelsen (10) – serial obyczajowy, Niemcy 2009; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (45) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Stepowa miłość (10) – serial kostiumowy, Rosja 2014 **19.25** Barwy szczęścia (2567) – serial obyczajowy TVP **20.10** Barwy szczęścia (2568) **20.40** Kulisy serialu „M jak miłość” **20.55** M jak miłość (1636) **21.55** Serca na sprzedaż (6) – serial, Rosja 2016 **23.00** Medyczne Wspaniali (8) – serial, Włochy 2018 **00.10** Ludzkie historie: Born2Drive – film dokumentalny, Norwegia 2019, reż.: Daniel Fahre **01.55** Boska Florence – komedia, Wielka Brytania/USA 2016, reż.: Stephen Frears, wyk.: Meryl Streep, Hugh Grant, Simon Helberg, Rebecca Ferguson **03.55** Siedem minut po północy – dramat, Hiszpania/USA 2016, reż.: J. A. Bayona, wyk.: Sigourney Weaver, Felicity Jones, Lewis Macdougall **05.50** Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Powitanie – Wstaje dzień; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata; **06.20** Pogoda Info; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda Info; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda Info; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **12.00** INFO Report; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda Info; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.20** Raport z granicy **21.30** Serwis Info Wieczór **21.41** Pogoda Info **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** INFO Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda Info **01.00** TVP WORLD **05.00** Pogoda Info **05.13** wojsko-polskie.pl

TV TRWAM

05.00 Łaski Pełna; **06.20** Ty idź pierwszy!; **07.15** Kabwe; **07.20** Zofia Czeska – błogosławiona na nasze czasy; **07.40** 20 lat dla świata; **07.45** Święty na każdy dzień; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Muzyczne chwile; **09.00** Papież Polak do Rodaków; **09.30** Ja głuchy; **09.55** Święty na każdy dzień; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej; **10.45** Zew natury; **11.05** Jezus – Królestwo bez granic; **11.35** Święty na każdy dzień; **11.40** Ma się rozumieć; **11.50** Słowo życia; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.10** Muzyczne chwile; **13.25** Słowo życia; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Śladami apostoła Pawła; **15.20** Prawda znalazła swój dom; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.25** Rotmistrz Pilecki; **16.55** Młodzi Światu **17.10** Prosto o gospodarce **17.30** Zostań Żołnierzem RP **17.50** Muzyczne chwile **17.55** Poczet Wielkich Polaków **18.00** Aniol Pański **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Każdy maluch to potrafi **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Myśląc Ojczyzna **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Mojżesz – 10 przykazań **22.50** Kontrowersje wokół klimatu **23.45** Muzyczne chwile **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 8 lutego; **07.00** Tajemnica twierdzy szczytów (12); **07.50** Flesz historii; **08.15** Prawnik w czasach bezprawia – film dok.; **09.15** Prasa donosi; **09.25** Sensacje XX wieku: Łowcy skarbów; **10.25** Leon Praużyński – film dok.; **11.00** Trykot z orłem – film dok.; **11.25** Przestrzeń pamięci – Muzeum Książąt Czartoryskich w Krakowie; **11.55** Osiecka (4); **12.45** Pasja według Tuszyńskiego – film dok.; **13.50** Widzieć w ciemności – film dok.; **14.55** Historia w postaciach zapisana: Elżbieta II; **16.50** Żywot sarmacki; **17.20** Nie taka prosta historia; **17.45** Pan major „Łupaszka” – film dok.; **18.20** Księża wolności 1914–1981 – bp Edward Frankowski; **18.50** Wojna w eterze; **19.00** Tajemnica twierdzy szczytów (13); **20.00** Amerykańskie dyplomat. Ród Bushów (6); **20.55** Azjatyckie stulecie: Marcos. Między mitem a czołwiekiem; **21.50** Stepy – dramat, reż.: Vanja d'Alcantara; **23.15** Łukasiewicz – nauczyciel, romantyk – dok. fab.; **00.20** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **00.55** Sensacje XX wieku; **01.50** Encyklopedia II wojny światowej; **02.20** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Co się dzieje; **07.25** Teledysk; **08.05** Informacje kulturalne; **08.40** Trzeci punkt widzenia; **09.15** Powidoki – Giuseppe Tomasi di Lampedusa; **09.35** Hydrozagadka – film TVP, reż.: Andrzej Kondratiuk; **11.00** Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (5); **12.15** Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (6); **13.35** Tati ekspres – reż.: Emmanuel Leconte, Simon Wallon; **14.45** Coco Chanel – film biograficzny; **16.45** Menina – dramat, Francja 2017, reż.: Cristina Pinheiro; **18.30** Do dzieła; **18.55** Sanditon (3) – serial; **20.00** Wstęp do spektaklu „Zakład karny – o stowę”; **20.05** Zakład karny – o stowę – reż.: Piotr Kurzawa; **21.15** Lekkie obyczaje: Manifesto – film fabularny, reż.: Julian Rosefeldt; **23.00** Do dzieła; **23.30** Młoda Polska: Na drodze – film krótkometrażowy, reż.: Bartosz Nowacki; **00.05** Panorama kina polskiego: Eastern – film fabularny, reż.: Piotr Adamski; **01.35** Kino nocne: Ostatni seans filmowy – dramat, USA 1971, reż.: Peter Bogdanovich; **03.50** Usłyszcie mój krzyk – film dok.; **04.50** Teledysk; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.52** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga! – magazyn interwencyjny; **06.00** Ukryta prawda (1142); **07.00** Kuchenne rewolucje 4 (7) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku; **11.50** Ukryta prawda (1029); **12.55** Tajemnice miłości (43); **14.00** Ukryta prawda (1143); **15.05** Ukryta prawda (938); **16.10** Kuchenne rewolucje 4 (8); **17.20** Ukryta prawda (1030); **18.25** Bunt (7) – serial; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga! – magazyn interwencyjny; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej 20 (3370) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.35** Niepamięć – film s.f., USA 2013, reż.: Joseph Kosinski, wyk.: Tom Cruise, Morgan Freeman, Olga Kurylenko, Andrea Riseborough, Nikolaj Coster-Waldau, Melissa Leo; **00.00** Kuba Wojewódzki 15 (10); **01.05** Porwani (4) – serial, USA; **02.05** Uwaga! – magazyn interwencyjny; **02.25** Noc Magii; **03.50** Kto was tak urządził; **04.20** Kto was tak urządził; **04.50** Kto was tak urządził; **05.15** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (620); **09.10** Malanowski i Partnerzy (621); **09.40** Sekrety rodziny (142); **10.40** Dlaczego ja? (884); **11.40** Gliniarze (165); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (991); **14.40** Dlaczego ja? (1043); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (533); **17.00** Gliniarze (343); **18.00** Pierwsza miłość (3361); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Farma (17); **21.05** X-Men – film s.f., USA 2000, reż.: Bryan Singer, wyk.: Hugh Jackman, Patrick Stewart, Ian McKellen, Famke Janssen, James Marsden; **23.35** Botoks – film, Polska 2017, reż.: Patryk Vega, wyk.: Olga Bołądź, Janusz Chabior, Agnieszka Dygant, Sebastian Fabijański, Piotr Stramowski, Grażyna Szapolowska, Katarzyna Warnke, Marieta Zukowska; **02.30** Love Island. Wyspa miłości (40); **03.30** Love Island. Wyspa miłości (41); **04.40** Disco Gramy (5372); **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.20 Przysięga (577); **06.10** Przysięga (578); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Rodzinny ekspres; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (26); **09.35** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **10.15** IO Pekin 2022 – studio; **10.40** IO Pekin 2022 – Narciarstwo alpejskie, Słalom K; **11.35** IO Pekin 2022 – studio; **11.55** IO Pekin 2022 – Short track M, 1500 m 1 F; **12.35** IO Pekin 2022 – studio; **12.40** IO Pekin 2022 – Short track M, 1000 m; **13.20** IO Pekin 2022 – studio; **13.25** IO Pekin 2022 – Short track M, 1500 m 1F; **14.00** IO Pekin 2022 – studio; **14.10** IO Pekin 2022 – Short track M, 1500 m 1F; **14.40** IO Pekin 2022 – studio; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (579); **17.00** Telexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3937); **18.20** Kasta; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (485)
21.00 Ponad wszystko – film obyczajowy, USA 2017, reż.: Stella Meghie, wyk.: Amanda Stenberg, Nick Robinson, Anika Noni Rose
22.50 Historia bez tajemnic: Kakofonia Donbasu – film dokumentalny, Ukraina 2018, reż.: Igor Minaev
00.05 Dom mrocznych sekretów – film fabularny, USA 2018, reż.: Doug Campbell
01.40 1920. Wojna i miłość (2) – serial TVP
02.40 Bodo (10) – serial biograficzny
03.45 wojsko-polskie.pl
04.10 IO Pekin 2022 – studio
04.40 IO Pekin 2022 – Łyżwiarstwo figurowe, program dowolny mężczyzn
05.30 Zakończenie dnia

TVP 2

06.15 Pożyteczni.pl; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.20** Rodzinka.pl (210) – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2568) – serial obyczajowy TVP; **12.35** Koło fortuny – teleturniej; **13.25** Stepowa miłość (10) – serial kostiumowy, Rosja 2014; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (105) – serial fabularny TVP; **15.10** Doktor Jan z Dekelsena (11) – serial obyczajowy, Niemcy 2009; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (46) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Stepowa miłość (11) – serial kostiumowy, Rosja 2014, reż.: Alexandr Mochov, Valery Ibragimov, wyk.: Tatyana Kazantseva, Nikita Vakuluk, Yury Belyayev
19.25 Barwy szczęścia (2568) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2569) – serial obyczajowy TVP
20.40 Kulisy seriali „Na dobre i na złe” i „Na sygnale”
20.55 Na dobre i na złe (834) – serial TVP
21.55 Serca na sprzedaż (6) – serial
23.00 Medyceusze Wspaniali (9) – serial kostiumowy
00.05 Wyprawa do Weroni – film obyczajowy, Niemcy 2018, reż.: Andreas Herzog, wyk.: Heiner Lauterbach, Paulina Rümmelein, Veronica Ferres
01.50 Trzy dni Kondora (1) – serial, USA 2018, reż.: Lawrence Trilling, wyk.: Max Irons, Brendan Fraser, William Hurt
03.00 Eksperyment: zabójcza lawina – film dokumentalny
04.05 Za marzenia (5) – serial TVP
05.00 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Powitanie – Wstaje dzień; **06.01** Serwis Info Poranek; **06.20** Pogoda Info; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda Info; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda Info; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda Info; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy
19.30 Wiadomości
19.58 Gość
Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis
Info Wieczór
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis
Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis
Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość
Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 TVP WORLD
05.00 Pogoda Info
05.18 INFO V4+

TV TRWAM

05.00 Prosto o gospodarce; **05.20** Jestem mamą; **05.35** Nie siedem lecz siedemdziesiąt siedem; **07.10** Święty na każdy dzień; **07.15** Moja Fatima; **07.45** Lusaka Bauleni; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Każdy maluch to potrafi; **08.50** Słowo życia; **09.00** Opowieści Starego Testamentu; **09.30** Sanktuaria polskie; **09.50** Święty na każdy dzień; **10.00** Audiencja Generalna; **11.00** Misjonarze Afryki; **11.15** Marana; **11.25** Jestem mamą; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.10** Muzyczne chwile; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Samuraj Chrystusa; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Wyszynski – historia; **17.00** Po stronie prawdy; **17.30** Rykoшетem; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Brat Franciszek
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Mojżesz – 10 przykazań
22.50 Filmowe życiorysy. Wielcy i mali – Jolanta i Aleksander KujaŹwscy
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 9 lutego; **07.00** Tajemnica twierdzy zryfrów (13); **07.50** Arasów dzieje osobliwe; **08.25** Pan major „Lupaszka” – film dok.; **08.55** Tropiąc dinozaury – film dok.; **09.25** Wojna w eterze; **09.40** Sensacje XX wieku: Astrolog; **10.30** Ślady – Tadeusz Gajcy – film dok.; **11.25** Księża wolności 1914–1981 – bp Edward Frankowski; **12.05** Osiecka (5) – serial TVP; **13.00** Życie ukryte w jeziorze: Jezioro Naser, woda w sercu pustyni (2); **13.55** Białorus. Początek film dok.; **14.50** Amerykańskie dynastie. Ród Bushów (6); **15.45** Giganci historii; **16.45** Było, nie minęło – kronika zwładowców historii; **17.10** Marzyciele – Stanisław Rostworowski; **17.45** Było i już – film dok.; **18.30** Kryminalne zagadki Polski (2); **18.55** Flesz historii; **19.00** Wojenne dziewczyny (1); **20.00** Historia broni (1); **21.00** Rządy amerykańskich rodów (2); **22.05** Pluton – dramat wojenny; **00.10** Litwa. W cieniu wieży – film dok.; **01.10** Było, nie minęło; **01.45** Sensacje XX wieku; **02.40** Encyklopedia II wojny światowej; **03.10** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledyski; **08.10** Do dzieła; **08.40** Portrety: Łukasz Surowiec; **08.55** Kłórný po sztukę; **09.10** Menina – dramat, reż.: Cristina Pinheiro; **11.00** Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (7); **12.25** Antek – film TVP, reż.: Wojciech Fiwek; **13.30** Na północ od Kalabrii – film dok.; **14.50** Dziennik wiejskiego proboszcza – film obyczajowy, reż.: Robert Bresson; **17.00** Siekierozada – dramat, reż.: Witold Leszczyński; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Sanditon (4) – serial; **20.00** Na wschód od Hollywood: Szron – reż.: Sharunas Bartas; **22.05** Więcej niż fikcja: Mistrz świata – film dok.; **23.25** Międzynarodowy Jazowy Konkurs Skrzypcowy im. Zbigniewa Seiferta – Koncert Laureatów; **00.15** Informacje kulturalne; **00.50** Lekkie obyczaje: Manifesto – film fabularny, reż.: Julian Rosefeldt, wyk.: Cate Blanchett, Ruby Bustamante, Ralf Tempel, Jimmy Trash; **02.35** Kino nocne: Daleko od siebie – film obyczajowy, reż.: Feliks Falk; **04.25** Pokój szybkich randek – film TVP, reż.: Anna Maliszewska; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.52** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1143); **07.00** Kuchenne rewolucje 4 (8) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku; **11.50** Ukryta prawda (1030); **12.55** Tajemnice miłości (44); **14.00** Ukryta prawda (1144); **15.05** Ukryta prawda (939); **16.10** Kuchenne rewolucje 4 (9) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.20** Ukryta prawda (1031); **18.25** Bunt (8) – serial; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 15 – Halibut z sosem z małży i pomidorów (32); **20.15** Na Wspólnej 20 (3371) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy; **21.35** Mumia powraca – film przygodowy, USA 2001, reż.: Stephen Sommers, wyk.: Brendan Fraser, Rachel Weisz, John Hannah, Arnold Vosloo, Odet Fehr, The Rock; **00.10** Czerwona gorączka – film sensacyjny, USA 1988, reż.: Walter Hill, wyk.: Arnold Schwarzenegger, James Belushi, Peter Boyle, Ed O’Ross, Gina Gershon; **02.25** Grzesznica (1); **03.30** Uwaga!; **03.50** Noc Magii; **05.10** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (622); **09.10** Malanowski i Partnerzy (623); **09.40** Sekrety rodziny (143); **10.40** Dlaczego ja? (885); **11.40** Gliniarze (166); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (992); **14.40** Dlaczego ja? (1044); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (534); **17.00** Gliniarze (344); **18.00** Pierwsza miłość (3362); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Farma (18); **21.05** Słoneczny patrol – film, USA 2017, reż.: Gordon Seth, wyk.: Alexandra Daddario, Chopra Priyanka, Dwayne Johnson, Kelly Rohrbach, Zac Efron; **23.45** Atrakcyjny pozna panią – komedia, Polska 2004, reż.: Marek Rębac, wyk.: Roman Kłosowski, Andrzej Grabowski, Krzysztof Cugowski, Marek Perepeczko, Bartosz Żukowski; **01.50** Ostra noc – USA 2017, reż.: Lucia Aniello, wyk.: Jillian Bell, Ty Burrell, Ilana Glazer, Scarlett Johansson, Demi Moore; **04.00** Świat według Kiepskich (190); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkupy TV Okazje

TVP 1

05.35 IO Pekin 2022 – Łyżwiarstwo figurowe, program dowolny mężczyzn; **06.35** IO Pekin 2022 – studio; **07.00** IO Pekin 2022 – Snowboard K, halfpipe F#3; **07.30** IO Pekin 2022 – studio; **07.55** IO Pekin 2022 – Biegi narciarskie K, 10 km; **09.40** IO Pekin 2022 – studio; **10.10** Komisarz Alex (177) – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (283) – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.40** Rok w ogrodzie Extra; **12.55** Natura w Jedyńce: Zima, wiosna, lato, jesień w Delcie Świny – cykl dokumentalny; **13.40** IO Pekin 2022 – studio, Na żywo; **14.05** IO Pekin 2022 – Hokej na lodzie M, CAN – GER (1 tercja); **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Klan (3938) – telenowela TVP; **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (486) – serial TVP
21.00 Na sygnale (358) – serial fabularny TVP
21.35 Sprawa dla reportera
22.35 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.15 Magazyn kryminalny 997
00.10 Magazyn Ekspresu Reporterów
01.10 Tanie Dranie: Moroz i Kłopotowski komentują świat – talk-show
01.55 Nowa – serial TVP, reż.: Tomasz Szafrński, wyk.: Justyna Kulig-Schneider, Marcin Bosak, Małgorzata Kożuchowska, Szymon Bobrowski, Piotr Grabowski
02.50 Ocaleni – reality show
03.55 Sprawa dla reportera
04.55 Magazyn śledczy Anity Gargas
05.20 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 M jak miłość (1508); **06.25** Zaczni Od Nowa (4); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.35** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.35** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Pasymskie skarby – reportaż; **11.55** Barwy szczęścia (2569) – serial obyczajowy TVP; **12.35** Koło fortuny – teleturniej; **13.25** Stepowa miłość (11) – serial kostiumowy, Rosja 2014; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (106); **15.10** Doktor Jan z Deekelsen (12) – serial obyczajowy, Niemcy 2009, reż.: Hans Werner, wyk.: Wayne Carpendale, Gerhard Olschewski, Heinz Reincke; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (47) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Stepowa miłość (12) – serial kostiumowy, Rosja 2014
19.25 Barwy szczęścia (2569) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2570)
20.40 Kulisy serialu „Ojciec Mateusz”
20.55 Ojciec Mateusz (295) – serial kryminalny TVP
21.55 Serca na sprzedaż (7) – serial
23.00 Medyceusze Wspaniali (10) – serial kostiumowy
00.10 Sekret w ich oczach – dramat, USA 2015, reż.: Bill Ray, wyk.: Nicole Kidman, Julia Roberts, Dean Norris
02.10 Zemsta o jasnych oczach (2) – serial obyczajowy, Francja 2017, reż.: David Morley, wyk.: Latitia Milot, Claire Borotra, Bernard Yerls, Gautry Lannick
04.05 Jedyny świadek (4) – serial kryminalny, Francja 2018, reż.: François Velle, wyk.: Anne Charrier, Pascal Elb, Camille Lou, Sophie Quinton
05.00 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Wstaje dzień; **06.01** Serwis Info Poranek; **06.20** Pogoda Info; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda Info; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda Info; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **12.00** INFO Report; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda Info; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.15 Homilia Mszy św. w intencji ofiar katastrofy smoleńskiej
19.20 Raport z granicy
19.40 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 TVP WORLD
05.00 Pogoda Info
05.17 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Mistrz i Katarzynka; **06.00** Oratorium o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny; **06.55** Audycja Generalna z Watykanu; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Przegląd tygodnia „Niedziela”; **09.00** Na zdrowie; **09.20** Brat Franciszek; **09.40** Orlem być...; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Myśląc Ojczyzna; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.15** Muzyczne chwile; **13.20** Przegląd tygodnia „Niedziela”; **13.30** Msza Święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Jan Paweł II – Papież, który tworzył historię; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędka nad wodę; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.05** Akademia pro-life; **17.10** Jej misja trwa; **17.25** Święty na każdy dzień; **17.30** Odpowiedzialni za Kościół; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.00 Msza Święta w intencji Ofiar katastrofy smoleńskiej i ojczyzny
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Głos Polski
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.55 Filmowe Życiorysy. Wichura – Zielony Trójkąt
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 10 lutego; **07.00** Wojenne dziewczyny (1); **07.50** W kotle historii; **08.25** Było i już – film dok.; **09.15** Flesz historii – ekstra; **09.20** Sensacje XX wieku: Decydujący cios; **10.20** Świat został stworzony dla mnie – film dok.; **11.25** Żywot sarmacki; **11.45** Osiecka (6); **12.45** Wynałazki, które zmieniły świat – Samolot (2); **13.50** Wszystkie kolory świata: Kapsztad – afrykańska piękność – serial dok.; **14.55** Historia broni (1); **15.50** Spór o historię; **16.25** Kolo historii; **17.05** Arasów dzieje osobliwe; **17.35** Droga do morza – film dok.; **18.25** Przestrzeń pamięci – Sybir; **18.50** Prasa donosi; **19.05** Wojenne dziewczyny (2); **20.00** Kryminalne zagadki Polski (3); **20.30** Putin: historia rosyjskiego szpiega. Wrogowie i zdraycy – film dok.; **21.25** Draugen – film dok.; **22.15** Bastion władzy (2); **23.10** Azjatyckie stulecie: Marcos. Między mitem a człowiekiem; **00.05** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii – Każdego roku nad Sokółką; **00.40** Sensacje XX wieku; **01.30** Encyklopedia II wojny światowej; **02.00** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledysk; **07.55** Informacje kulturalne; **08.30** Niedziela z... twórczością Andrzeja Strzeleckiego; **09.25** Siewkierzada – dramat, reż.: Witold Leszczyński; **11.00** Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (8); **12.25** Trochę nadziei – film TVP, reż.: Julian Dziedzina; **13.30** Robby Müller, mistrz światła – film dok.; **15.15** Głęboka cisza – film fabularny, reż.: Beatrix Seigner; **16.55** Kapitan Morten i królowa pajaków – film anim.; **18.25** Res Poloniae; **18.55** Sanditon (5) – serial; **20.00** Czwartkowy klub filmowy: Wstęp do filmu – Miłość blondynki; **20.05** Czwartkowy klub filmowy: Miłość blondynki – komedia, Czechosłowacja 1965, reż.: Milos Forman; **21.35** Odkrywając Beethovena – VI symfonia F-dur op. 68 – film dok.; **22.50** Res Poloniae; **23.30** Na wschód od Hollywood: Szron – reż.: Sharunas Bartas, wyk.: Mantas Janciauskas, Lyla Maknaviciute, Andrzej Chyra, Vanessa Paradis; **01.40** Kino nocne: Słodkie życie – film fabularny, reż.: Federico Fellini; **04.40** Teledysk; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.52** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1144); **07.00** Kuchenne rewolucje 4 (9) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku; **11.50** Ukryta prawda (1031); **12.55** Tajemnice miłości (45); **14.00** Ukryta prawda (1145); **15.05** Ukryta prawda (940); **16.10** Kuchenne rewolucje 4 (10) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.20** Ukryta prawda (1032); **18.25** Bunt (9) – serial; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej 20 (3372) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy; **21.35** Kuchenne rewolucje 22 (8) – program kulinarno-rozrywkowy; **22.40** Zanim odejdą wody – komedia, USA 2010, reż.: Todd Phillips, wyk.: Robert Downey Jr., Zach Galifianakis, Michelle Monaghan, Jamie Foxx, Juliette Lewis, Danny McBride; **00.30** Kuba Wojewódzki 15 (10); **01.35** Porwani (4) – serial; **02.30** Uwaga!; **02.50** Noc Magii; **04.10** Kto was tak urządził; **04.40** Kto was tak urządził; **05.10** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (624); **09.10** Malanowski i Partnerzy (625); **09.40** Sekrety rodziny (144); **10.40** Dlaczego ja? (886); **11.40** Gliniarze (167); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (993); **14.40** Dlaczego ja? (1045); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (535); **17.00** Gliniarze (345); **18.00** Pierwsza miłość (3363); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.50** Pogoda; **19.55** Safety LAB (4); **20.05** Farma (19); **21.10** Och Karol 2 – komedia, Polska 2011, reż.: Piotr Weresniak; **23.40** Moja dziewczyna wychodzi za mąż – komedia, USA/Wielka Brytania 2008, reż.: Paul Weiland, wyk.: Patrick Dempsey, Michelle Monaghan, Richmond Arquette, Whitney Cummings; **01.50** Botoks – Polska 2017, reż.: Patryk Vega, wyk.: Olga Bołądź, Agnieszka Dygant, Sebastian Fabijański, Piotr Stramowski, Katarzyna Warnke, Marieta Zukowska; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

06.10 Przysięga (579) – serial obyczajowy; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.35** IO Pekin 2022 – studio; **07.55** IO Pekin 2022 – Biegi narciarskie M, 15 km; **09.40** IO Pekin 2022 – studio; **09.55** IO Pekin 2022 – Biathlon K, 7,5 km sprint; **11.20** IO Pekin 2022 – studio; **11.55** IO Pekin 2022 – Skoki narciarskie M LH kwalifikacje; **13.20** IO Pekin 2022 – studio; **13.55** IO Pekin 2022 – Narciarstwo alpejskie, Super Gigant K; **14.45** IO Pekin 2022 – studio; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM! – magazyn interwencyjny; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (580) – serial obyczajowy, Turcja 2020, reż.: Ayhan Özener, Serkan Mut; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Klan (3939) – telenowela TVP; **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Ojciec Mateusz (296) – serial kryminalny TVP, reż.: Filip Zylber, wyk.: Artur Żmijewski, Kinga Preis, Piotr Polk, Michał Piela, Edyta Olszówka

21.25 Kulisy serialu „Na sygnale” (173)
21.40 Na sygnale (359)
22.20 Zniewolona (63) – serial kostiumowy, Ukraina 2021
23.20 Zniewolona (64)
00.20 Białe słoń – film fabularny, USA 2011, reż.: Prachya Pinkaew, wyk.: Kevin Bacon, Djimon Hounsou, Jirantanin Pitakporntakul

02.00 SEAL Team – komando Foki (21)
02.55 Wiedźmy (13) – serial TVP
03.50 Magazyn kryminalny 997
04.35 Notacje – Jadwiga Rappe
04.45 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 M jak miłość (1509) – serial TVP;
06.20 Anna Dymna – spotkajmy się;
06.55 Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Zaczynaj Od Nowa (4); **11.55** Barwy szczęścia (2570) – serial obyczajowy TVP; **12.40** Kolo fortuny – teleturniej; **13.30** Stepowa miłość (12) – serial kostiumowy, Rosja 2014, reż.: Alexandr Mochov, Valery Ibragimov, wyk.: Tatyana Kazantseva, Nikita Vakuluk, Yuri Belyayev, Anna Sagaydachnaya; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (107); **15.10** Doktor Jan z Deekelsen (13) – serial obyczajowy, Niemcy 2009; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (48) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Stepowa miłość (13) – serial kostiumowy, Rosja 2014

19.25 Barwy szczęścia (2570) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2571) – serial obyczajowy TVP
20.40 Karnawał z TVP – koncert
22.00 Kabaret. Super Show Dwójki
23.05 Medicus – dramat historyczny, Niemcy 2013, reż.: Phillip Stölzl, wyk.: Tom Payne, Stellan Skarsgård, Oliver Martinez, Ben Kingsley

01.50 Prawnik z Lincoln – film fabularny, USA 2011, reż.: Brad Furman, wyk.: Matthew McConaughey, Marisa Tomei, Ryan Phillippe, William H. Macy

04.00 Nie cierpię walentynek – komedia, USA 2009, reż.: Nia Vardalos, wyk.: Nia Vardalos, John Corbett, Judah Friedlander

05.35 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Wstaje dzień; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata; **06.20** Pogoda Info; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda Info; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda Info; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda Info; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 TVP WORLD
05.00 Pogoda Info
05.10 W akcji
05.33 Nie da się ukryć

TV TRWAM

05.00 Filmowe życiorysy; **06.50** Chłopcy z Namugongo; **07.30** Toliara; **07.50** Święty na każdy dzień; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędką nad wodę; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** Muzyczne chwile; **11.25** Głos Polski; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Refleksje nad Psalmem XXIII; **11.55** Prymas Stefan Wyszyński; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.05** Narodowe Sanktuarium Maryjne w Subukia; **13.25** Muzyczne chwile; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Zrozumieć Antycywilizację; **14.55** Słowo życia; **15.00** Koronka do Bożego Miłosierdzia; **15.20** Mocni w Wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy Sakrament; **16.35** Tak Go pamiętam; **16.55** Akiła 101 Łez; **17.25** Święty na każdy dzień

17.30 Geopolityka
17.55 Poczet Wielkich Polaków
18.00 Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Westerplatte Młodych
19.00 Warto zauważyć... w mijającym tygodniu
19.30 Opowieści Theo
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.45 Muzyczne chwile
22.55 Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”
23.00 Przeszedł czyścić na ziemi – historia ks. bp. Czesława Kaczmarka
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 11 lutego; **07.00** Wojenne dziedziny (2); **07.55** Kuchnia dwudziestolecia; **08.25** Historia Polski: Droga do morza – film dok.; **09.15** Prawdziwe imię Róży – film dok.; **10.00** Prasa donosi; **10.10** Sensacje XX wieku: Krew, miłość, zdrada; **11.00** Ewangelia i bunt – film dok.; **11.55** Nie taka prosta historia; **12.30** Osiecka (7); **13.25** Amsterdam, Londyn, Nowy Jork. Wspaniała trójka (1); **14.35** Dziką przyrodą Bliskiego i Środkowego Wschodu: Morze Kaspijskie – serial dok.; **15.40** Putin: historia rosyjskiego szpiega – film dok.; **16.30** Przestrzeń pamięci – Muzeum Książąt Czartoryskich w Krakowie; **17.00** Ex Libris; **17.30** Wspomnij mnie – film dok.; **18.20** Polskie 100 lat – cykl dok.; **18.55** Przeczytaj mi tę historię; **19.05** Wojenne dziedziny (3); **20.00** Teatr Historii – Irydion; **20.15** Teatr Telewizji. Klasyka polska – Irydion, reż.: Jan Englert; **22.20** Po złoto – film dok.; **23.30** Wiedeń – miasto cesarzy (1); **00.35** Tajemnice Paryża (1); **01.40** Było, nie minęło; **02.15** Sensacje XX wieku; **03.05** Encyklopedia II wojny światowej; **03.30** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledysk; **08.00** Res Poloniae; **08.35** Wydarzenie aktualne; **09.25** Kapitan Morten i królowa pajaków – film anim.; **11.00** Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (9); **12.15** Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (10); **13.30** Odkrywając Beethovena – VI symfonia F-dur op. 68 „Pastoralna” – film dok.; **14.40** Mayerling – dramat, reż.: Terence Young; **17.10** Siedem czerwonych róż, czyli Benek Kwiatciarz o sobie i o innych – film TVP; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Reżyserzy: Carol Reed – cykl dok.; **20.00** Okruchy dnia – film fabularny, USA 1993, reż.: James Ivory; **22.25** Śpiewać – film dok.; **23.30** Czarny kapturek – film anim.; **23.35** Zeszty – film anim.; **23.40** C'est La Vie cz. 1 – film anim.; **23.45** Pieniądz – film anim.; **00.10** Informacje kulturalne; **00.45** Czwartkowy klub filmowy: Miłość blondynki – komedia, reż.: Milos Forman; **02.20** Niepochowany – dramat, reż.: Marta Meszaros; **04.35** Teledysk; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.52** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga! – magazyn interwencyjny; **06.00** Ukryta prawda (1145) – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje 4 (10) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku; **11.50** Ukryta prawda (1032); **12.55** Tajemnice miłości (46); **14.00** Ukryta prawda (1146); **15.05** Ukryta prawda (941); **16.10** Kuchenne rewolucje 4 (11) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.20** Ukryta prawda (1033); **18.25** Bunt (10) – serial; **19.00** Fakty – magazyn informacyjny; **19.30** Sport; **19.40** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.00** King Kong – film przygodowy, Nowa Zelandia/USA/Niemcy 2005, reż.: Peter Jackson, wyk.: Naomi Watts, Adrien Brody, Jack Black, Thomas Kretschmann, Colin Hanks, Andy Serkis, Jamie Bell; **23.55** Windykatorzy – film s.f., USA/Kanada 2010, reż.: Miguel Sapochnik, wyk.: Jude Law, Forest Whitaker, Alice Braga, Liev Schreiber, Carice van Houten; **02.15** MasterChef 10 (11); **03.45** Noc Magii; **05.10** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (626); **09.10** Malanowski i Partnerzy (627); **09.40** Sekrety rodziny (145); **10.40** Dlaczego ja? (887); **11.40** Gliniarze (168); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (994); **14.40** Dlaczego ja? (1046); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (536); **17.00** Gliniarze (346); **18.00** Pierwsza miłość (3364); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Farma (20); **21.05** Czarownica 2 – USA/Wielka Brytania/Kanada 2019, reż.: Joachim Ronning, wyk.: Harris Dickinson, Chiwetel Ejiofor, Elle Fanning, Angelina Jolie, Michelle Pfeiffer; **23.50** Tron: Dziedzictwo – film s.f., USA 2010, reż.: Joseph Kosinski, wyk.: Bruce Boxleitner, Jeff Bridges, Garrett Hedlund, Michael Sheen, Olivia Wilde; **02.25** Legenda Herkulesa – USA 2014, reż.: Harlin Renny, wyk.: Scott Adkins, Liam Garrigan, Lutz Kellan, Liam McIntyre, Roxanne McKee, Gaia Weiss; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teledyski TV Okazje

TVP 1

05.10 Klan (3935); **05.30** Klan (3936); **06.00** Magazyn Ekspresu Reporterów; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.40** IO Pekin 2022 – studio; **08.25** IO Pekin 2022 – Biegi narciarskie K, 4 × 5 km; **09.50** IO Pekin 2022 – Łyżwiarstwo szybkie 500 m mężczyzn; **10.40** IO Pekin 2022 – studio; **11.00** IO Pekin 2022 – Skoki narciarskie – seria próbna K125; **11.40** IO Pekin 2022 – studio; **11.55** IO Pekin 2022 – Skoki narciarskie M LH konkurs finałowy (1 seria); **15.05** IO Pekin 2022 – Łyżwiarstwo figurowe, Ice Dance Rhythm Dance; **15.40** IO Pekin 2022 – studio; **15.55** Marusz – Tatrzański Orzeł – film biograficzny, reż.: Marek Bukowski, wyk.: Mateusz Janicki, Marta Maria Wiśniewska, Mateusz Bożek, Olga Szostak, Krzysztof Szczepaniak, Maciej Mikołajczyk, Paweł Okrasa; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia? – teleturniej; **18.30** Blondynka (96) – serial TVP; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Komisarz Alex (201) – serial kryminalny TVP
21.35 Hit na sobotę: Przetrawianie – film fabularny, USA 2011, reż.: Joe Carnahan, wyk.: Frank Grillo, Dermot Mulroney, Liam Neeson
23.40 Magic Mike – film obyczajowy, USA 2012, reż.: Steven Soderbergh, wyk.: Channing Tatum, Matthew McConaughey, Alex Pettyfer, Cody Horn, Olivia Munn
01.40 Oddział specjalny: Wyspa śmierci – film akcji, USA 2001, reż.: Isaac Florentine, wyk.: Michael Worth, Damian Chapa, Kate Connor, Sophia Crawford
03.25 Jaka to melodia?
04.15 Zakończenie dnia

TVP 2

05.50 Barwy szczęścia (2567) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Barwy szczęścia (2568); **07.00** M jak miłość (1635) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym Pogoda-flesz; **11.50** Rodzinny ekspres – XXX Światowy Dzień Chorego; **12.30** Karnawał z TVP – koncert; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Kolo fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole: Jan Pietrzak – widowisko muzyczne; **16.20** Na dobre i na złe (834) – serial TVP, reż.: Adam Guziński, wyk.: Marta Żmuda Trzebiatowska, Mikołaj Roznerski, Michał Żebrowski, Magdalena Kajrowicz, Sławomir Zapala, Aldona Jankowska, Tomasz Augustynowicz, Remigiusz Jankowski, Amelia Czaja, Maksymilian Zieliński; **17.15** Wojciech Cejrowski – boso przez świat: Peru. Prawo jazdy dla WC – cykl reportaży; **17.50** Słowo na niedzielę – Wszyscy jesteśmy wierzącymi; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Postaw na milion – teleturniej

19.25 Rodzinka.pl (245) – serial komediowy TVP
20.00 Walentynki z królami disco, cz. I – koncert
21.05 Walentynki z królami disco, cz. II – koncert
22.10 Hity wszech czasów – magazyn muzyczny
23.15 Kino relaks: Nie cierpię walentynek – komedia, USA 2009, reż.: Nia Vardalos, wyk.: Nia Vardalos, John Corbett, Judah Friedlander
01.00 Sekret w ich oczach – dramat, USA 2015, reż.: Bill Ray, wyk.: Nicole Kidman, Julia Roberts, Dean Norris
03.00 Pod prąd – dramat, USA 2010, reż.: Peter Callahan, wyk.: Joseph Fiennes, Samantha Sherman, Pell James, Justin Kirk
04.40 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek; **06.24** Pogoda Info; **06.31** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda Info; **07.01** Info Poranek; **07.23** Pogoda Info; **07.31** Info Poranek; **07.51** Pogoda Info; **07.59** Info Poranek; **08.22** Pogoda Info; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **09.59** Serwis Info Dzień weekend; **10.23** Pogoda Info; **10.29** Info Dzień weekend; **10.53** Pogoda Info; **10.59** Info Dzień weekend; **11.29** Info Dzień weekend; **11.52** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień weekend; **12.29** Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda Info; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda Info; **13.59** Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda Info; **15.00** Debata TVP INFO; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda Info; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobiecym okiem; **18.52** Info Wieczór weekend; **19.00** Między słowami; **19.20** Raport z granicy

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór weekend
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór weekend
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.25 INFO Wieczór
24.00 Wiadomości
00.28 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 TVP WORLD
03.00 Pogoda Info
03.20 Salon dziennikarski
04.05 Teleexpress Extra
04.30 Minęła 20
05.28 Magazyn śledczy Anity Gargas

TV TRWAM

05.00 Siódmy Sakrament; **05.30** Mocni w Wierze; **06.00** Nie ma Kapłaństwa bez Krzyża; **07.25** Sokolnik; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo życia; **09.00** Telewizyjny Uniwersytet Biblijny; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.20** Petra – tajemnicze miasto; **10.40** Polski Punkt Widzenia; **11.00** Kropelka radości; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Warto zauważyć... w mijającym tygodniu; **12.50** Siódmy Sakrament; **13.20** Ocalić od zapomnienia; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **14.35** Filmowe zyciorysy; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Bp Jan Olszański – pasterz i twierdza; **17.00** Z Parlamentu Europejskiego; **17.25** Święty na każdy dzień; **17.30** Mocni Jego mocą; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończzone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Manna z Nieba
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Mysłąc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja

21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Inna Teresa
22.55 Święty na każdy dzień
23.00 Głos serca
23.40 Syria
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.55 Był taki dzień – 12 lutego; **07.05** Kalkuta Matki Teresy – film dok.; **08.00** Arrasów dzieje osobliwe; **08.30** Przysłane słów food (6); **09.05** Janosik (9); **10.00** Okrasa łamie przepisy; **10.40** Wynalazki, które zmieniły świat – Samolot (2); **11.45** Wszystkie kolory świata: Kapsztad – afrykańska piękność – serial dok.; **12.50** Essequibo – Ukryta rzeka cz. 2 – serial dok.; **13.50** Kuchnia dwudziestolecia; **14.30** Blisko, coraz bliżej (11); **15.55** Marzyciele – Leopold Okulicki; **16.25** Amsterdam, Londyn, Nowy Jork. Wspaniała trójka (1); **17.25** Spór o historię; **18.10** Chłopi (6); **19.00** Giganci historii; **19.50** Rok 1982. Kalendarium; **20.05** Wojna i pokój (4) – serial kostiumowy; **21.50** Historia w postaciach zapisana: Agatha Christie – cykl dok.; **23.45** Pluton – dramat wojenny, USA 1986, reż.: Oliver Stone, wyk.: Tom Berenger, Willem Dafoe, Charlie Sheen, Forest Whitaker, Richard Edson; **01.50** Sekrety Morza Śródziemnego: Ocean One schodzi pod wodę (10); **02.30** Wspomnij mnie – film dok.; **03.30** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Śpiewa Anna German – recital; **07.35** Wyspy szczęśliwe. Śpiewa Anna German; **08.00** Informacje kulturalne; **08.35** Tamte lata, tamte dni: Józef Wilkoń; **09.05** Portrety: Przemysław Śliwa; **09.25** Wilkoń 88 – film dok.; **10.20** Zmienińcy (11); **11.05** Xawery Dunikowski. Malarstwo; **11.30** Dziwak? – interpretacje – film dok.; **12.45** Okrucy dnia – film fabularny, USA 1993, reż.: James Ivory; **15.05** Zaginione – odnalezione (4); **15.20** Szczawno-Zdrój Baroque Festival 2021 – Justyna Woś; **16.15** Retro kino: Moby Dick – dramat, reż.: John Hustone; **18.20** Co dalej?; **18.50** Legendy Rocka: Pat Benatar; **19.20** Legendy Rocka: Primal Scream; **20.00** Bilet do kina: Kochanica Francuza – melodramat, reż.: Karel Reisz, wyk.: Jeremy Irons, Meryl Streep, Hilton McRae; **22.10** Closterkeller – koncert; **23.40** Mocne Kino: Sid i Nancy – dramat, reż.: Alex Cox; **01.40** Co dalej?; **02.20** Zagubiony czas – dramat, reż.: Anna Justice; **04.25** Zaginione – odnalezione (4); **04.45** Venus z Ille – film TVP, reż.: Janusz Majewski; **05.25** Teledyski; **05.52** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **05.55** Kuchenne rewolucje 9 (12); **06.55** Kobieta na krańcu świata 13 (3); **07.30** Na Tropie Dzikich Zwierząt (6); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Na Wspólnej Omnibus 20 (860); **13.25** Totalne remonty Szelągowskiej 3 (6); **14.30** Kolekcja smaków 2 (7); **15.05** Kobieta na krańcu świata 13 (4); **15.40** Na ratunek wielorybom – film przygodowy, reż.: Ken Kwapis; **17.55** Kuchenne rewolucje 22 (8); **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** To skomplikowane – komedia, USA/Japonia 2009, reż.: Nancy Meyers, wyk.: Meryl Streep, Steve Martin, Alec Baldwin, John Krasinski, Lake Bell, Mary Kay Place, Rita Wilson; **22.30** Prosto w serce – komedia, USA 2007, reż.: Marc Lawrence, wyk.: Hugh Grant, Drew Barrymore, Haley Bennett, Kristen Johnston, Campbell Scott; **00.50** W ukryciu – horror, USA 2016, reż.: Phil Claydon, wyk.: Michael Vartan, Nadine Velazquez, Erin Moriarty, Blake Jenner; **02.45** Noc Magii; **04.10** Kto was tak urządził; **04.40** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.35** Mulan II – film animowany, USA 2004, reż.: Darrell Rooney; **10.10** Ewa gotuje (407); **10.40** Nasz Nowy Dom (243); **11.40** Nasz Nowy Dom (244); **12.40** Bogaty dom – Biedny dom (23); **13.45** Drwale i inne opowieści Bieszczadu (51); **14.15** Drwale i inne opowieści Bieszczadu (52); **14.40** Rolnicy. Podlasie (34); **15.45** Więzienie (56); **16.15** Więzienie (57); **16.45** Więzienie (58); **17.15** Więzienie (59); **17.45** Chłopaکی do wzięcia (269); **18.15** Chłopaکی do wzięcia (270); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Epoka lodowcowa: Mocne uderzenie – film animowany, USA 2014; **22.05** Avengers – film s.f., USA 2012, reż.: Joss Whedon, wyk.: Chris Evans, Chris Hemsworth, Tom Hiddleston, Scarlett Johansson, Robert Downey Jr., Mark Ruffalo; **01.15** Jeździec znikąd – western, USA 2013, reż.: Gore Verbinski, wyk.: Armie Hammer, Johnny Depp, William Fichtner, Tom Wilkinson, Ruth Wilson; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleakupy TV Okazje

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 26 I 2022 r.

Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris zaprezentował raport pt. „Zjawisko przestępstw z nienawiści”, który przedstawia skalę przemocy na tle religijnym w Polsce w kontekście europejskim.

W naszym kraju wzrasta liczba skazanych za przestępstwa z nienawiści, do których zalicza się przemoc lub znieważenie z powodu przynależności wyznaniowej. Autorzy raportu przekonują, że w Polsce fali tego typu przestępstw nie można wiązać bezpośrednio z napięciami społecznymi po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 22 października 2020 r. w sprawie eugenicznej przesłanki aborcji, gdyż jest to zjawisko długoterminowe.

NIECHĘĆ ŚCIGANIA

Akty nienawiści skierowane przeciwko chrześcijanom w Polsce w 2020 r. to przeważnie ataki przeciwko mieniu kościelnemu, dewastacje kościołów, niszczenie krzyży, kapliczek oraz przemoc wobec kapłanów, jak wyjaśniał Przemysław Pietrzak, współautor dokumentu. Na przestrzeni lat 2017–2020 niemal dwukrotnie zwiększyła się też liczba stwierdzonych przypadków obrazy uczuć religijnych. W 2017 r. było to 70 przestępstw, a w 2020 r. – już 130.

Statystyki OBWE pokazują przyrost aktów nienawiści wobec chrześcijan w Europie, w tym także w Polsce. Szacuje się, że organom ścigania zgłaszany jest tylko niewielki procent aktów nienawiści wynikających z chrystianofobii.

Raport uwypukla niebezpieczne zjawisko oportunistycznego organów śledczych w Polsce. Za uważalna jest niechęć do ścigania czynów, które są skierowane przeciwko chrześcijanom, miejscom kultu, symbolom religijnym. – Kary za wyżej wymienione przestępstwa są stosunkowo niskie i nie spełniają funkcji prewencyjnej. Warto pamiętać, że prawo karne jest skuteczne w przypadku nieuchronności kary – ocenił w czasie prezentacji raportu Przemysław Pietrzak. Prezes KAI Marcin Przeciszewski dodał, że karanie za obrażenie uczuć religijnych oraz za akty nienawiści mo-

Statystyki OBWE pokazują przyrost aktów nienawiści wobec chrześcijan.

tywowane religijnie jest normą europejską. Jednak w innych krajach Europy działania wymiaru sprawiedliwości w takich sprawach są znacznie szybsze i bardziej dotkliwe.

NOWA CENZURA?

Prezes Instytutu Ordo Iuris mec. Jerzy Kwaśniewski podkreślił, że w dokumentach Unii Europejskiej pojawia się pojęcie „mowa nienawiści”. Jest to jednak definicja tak niedoprecyzowana, że może stać się wytrychem służącym do ograniczania wolności słowa. – „Mowa nienawiści” jest przesłanką do zamykania kont na Facebooku, ograniczania tekstów YouTube’a. Jeśli te same procedury, które obowiązują w przestrzeni medialnej, zostałyby wprowadzone na poziomie prawa karnego, oznaczałoby to,

że podobne instrumenty cenzorskie będą funkcjonowały nie tylko w przestrzeni cyfrowej, ale także w realnej, obejmując prasę, sztukę, publikacje naukowe. Wróciłibyśmy do sytuacji, w której wszelkie wolności podane są dyktatowi z góry zaprogramowanej, dopuszczalnej debaty publicznej. Jednym słowem, władza miałaby możliwość decydowania, o czym wolno rozmawiać, a o czym nie. To zaprzecza podstawowym zasadom demokratycznego państwa prawnego – analizował prezes Kwaśniewski.

Zdaniem autorów raportu pojęcie „mowa nienawiści” często jest stosowane jako narzędzie dyscyplinujące dyskurs i uniemożli-

wiające jakąkolwiek krytykę lub negatywne opinie wobec radykalnych postulatów ruchów lewicowo-liberalnych, które dążą do zmian obyczajowych.

Z NIENAWIŚCI, CZYLI...

Pojęcie przestępstw z nienawiści obejmuje nie tylko przemoc z powodu przynależności wyznaniowej. Na gruncie prawa międzynarodowego nie ma jednolitej ani powszechnej definicji tego pojęcia. Ist-

nieje konsensus, że jest to przestępstwo popełnione przeciwko konkretnej osobie lub rzeczy z nią związanej ze względu na nienawiść do posiadanej przez nią cechy. Czynny zabronione kwalifikowane jako przestępstwa z nienawiści w polskim kodeksie karnym obejmują: dyskryminację, obrazę uczuć religijnych, napaść z powodu ksenofobii, rasizmu lub nietolerancji religijnej, nawoływanie do nienawiści i propagowanie ustroju totalitarnego.

Według mec. Kwaśniewskiego nie ma potrzeby rozszerzania tej kategorii o przesłanki niejasne, dotyczące płynnej treści, takie jak tożsamość płciowa lub orientacja seksualna. W tej materii modyfikacja polskich przepisów kodeksu karnego nie znajduje przekonującego uzasadnienia, ponieważ obowiązujące prawo zabezpiecza interes prawny jednostki niezależnie od jej szeroko pojętych skłonności seksualnych.

Konferencja prasowa, zorganizowana przez KAI, odbyła się 27 stycznia br. Z treści raportu można zapoznać się na stronie www.ordoiuris.pl.

foto: Hubert Szczepiek/KAI

Fala chrystianofobii

Patryk Lubrzyński

„Mowa nienawiści” to nieprecyzyjne pojęcie. Może być narzędziem ograniczania wolności słowa.

Drodzy Czytelnicy!
„Idziemy”
jest dostępne
w e-wydaniu
na stronie:
www.eprasa.pl
www.idziemy.com.pl

Prenumerata redakcyjna tygodnika „Idziemy” na rok 2022

Drodzy Czytelnicy! Nasz tygodnik dostępny jest w parafiach i w kioskach. Istnieje też możliwość prenumeraty redakcyjnej. Można otrzymywać nasz tygodnik do domu! Prenumerata redakcyjna w roku 2022: **cena 1 egzemplarza – 7 zł; prenumerata kwartalna – 91 zł; prenumerata półroczna – 182 zł; prenumerata roczna – 364 zł.**

Zniżka! Przy prenumeracie od 5 do 10 egzemplarzy cena 1 egz. wynosi 5 zł. Koszt wysyłki w całości pokrywa redakcja.

Pismo nasze można zaprenumerować, wypełniając dokładnie poniższy blankiet. Tel. 22 5120095

nazwa odbiorcy		W Y D. D I E C. W A R. - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7	
nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6	
i.k.	nr rachunku odbiorcy	1 7 1 2 4 0 1 0 9 5 1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3	
kwota słownie		W	PLN
nazwa zleceniodawcy			
nazwa zleceniodawcy cd.			
tytułem		P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a	
tytułem cd.		I d z i e m y n a o k r e s	
pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy		Opłata: 	

nazwa odbiorcy		W Y D. D I E C. W A R. - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7	
nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6	
i.k.	nr rachunku odbiorcy	1 7 1 2 4 0 1 0 9 5 1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3	
kwota słownie		W	PLN
nazwa zleceniodawcy			
nazwa zleceniodawcy cd.			
tytułem		P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a	
tytułem cd.		I d z i e m y n a o k r e s	
pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy		Opłata: 	

POBIERZ BEZPŁATNE E-BOOKI z obszaru rozwoju osobistego!

Materiały powstały we współpracy fundacji edukacyjnej Leader100 z MEiN i sponsorami*

Każdy e-book zawiera sugestie 100 inspirujących obowiązków i zadań domowych dla dzieci już od 2. roku życia.

Co znajduje się w e-booku?

Praktyczne inspiracje do działania oraz ciekawe teksty, zadania i ćwiczenia.

Dostępnych jest 6 e-booków pomagających rozwijać kompetencję: **ODPOWIEDZIALNOŚĆ**

E-BOOK/POZIOM:	Materiały w e-booku pomagają w utrwaleniu nawyku:	Sugerowany wiek:
Odpowiedzialność I	„Uważam na to, co robię”.	Od 6 lat
Odpowiedzialność II	„Liczę się z konsekwencjami tego, co robię”.	Od 8 lat
Odpowiedzialność III	„Znam i wypełniam moje obowiązki”.	Od 10 lat
Odpowiedzialność IV	„Wykonuję powierzone mi zadania i zawiadamiam o ich wypełnieniu”.	Od 12 lat
Odpowiedzialność V	„Odpowiedzialnie zajmuję się powierzoną mi grupą osób”.	Od 14 lat
Odpowiedzialność VI	„Jeśli jest taka potrzeba, przejmuję odpowiedzialność za rozdzielanie i koordynację zadań, aby osiągnąć zamierzony cel”.	Od 16 lat

POBIERZ

E-booki na temat „Odpowiedzialności” znajdziesz na stronach:

- **MEiN – ORE:**
<https://www.ore.edu.pl/2021/05/rozwijam-i-wzmacniam-kompetencje-odpowiedzialnosc/>
- **Leader100 – Fundacja:**
<https://leader100.pl/e-booki-do-pobrania/>

Lub zeskanuj telefonem lub tabletem następujący kod QR:

* Specjalne podziękowania dla:

Fundacja Leader100 we współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki (MEiN), Ośrodkiem Rozwoju Edukacji (ORE) i sponsorami, udostępnia bezpłatne e-booki kompetencji „Odpowiedzialność”. Materiały przygotowane z myślą o dzieciach i młodzieży, wspierają rodziców i szkoły w ich pracy wychowawczej oraz w rozwijaniu kluczowych kompetencji młodych osób.

Setki szkół i tysiące rodzin w Polsce i w innych krajach, korzystają z e-booków i materiałów wychowawczych dotyczących 25 kluczowych kompetencji opracowanych przez zespół fundacji Leader100. Więcej informacji znajduje się na stronie www.leader100.pl.